

IMPULZE

ČASOPIS PREŠOVSKÉJ UNIVERZITY V PREŠOVE

ISSN 1337-9208 (tlačené vydanie)
ISSN 1339-3448 (online vydanie)
Evidenčné číslo: EV 2836/08
Periodicita vydávania: päťkrát ročne

Vydavateľ: Prešovská univerzita v Prešove,
Ul. 17. novembra 15
080 01 Prešov
IČO 17 070775

Redakcia: Anna Polačková (šéfredaktorka)
Peter Hal'ko (zástupca šéfredaktorky)
email: redakcia@unipo.sk

Redakčná rada: Peter Kónya, Peter Adamišín,
Monika Ivanová, Michal Hospodár, Radoslav Rusňák,
František Franko, Jana Mitriková, Iveta Ondriová, Maroš Šíp,
Lenka Tlučáková, Martin Makara, Daniela Handlovičová

Jazyková korekcia: Martin Makara

Sadzba: Peter Szombathy

Foto na obálke: Marcel Mravec

Tlač: GRAFOTLAČ PREŠOV, s.r.o.

Príspevky prešli jazykovou a redakčnou úpravou. Za obsah
príspevkov nezodpovedá redakcia.
Univerzitný časopis NA PULZE je pokračovaním Časopisu
akademickej obce Prešovskej univerzity v Prešove.

Prispievatelia posielajú svoje príspevky e-mailom na adresu
šéfredaktorky časopisu (ak ide o celouniverzitné témy) alebo
na adresy členov redakčnej rady za jednotlivé fakulty, s tým,
že téma príspevku by mala korešpondovať so zameraním
a prácou danej fakulty, ktorú člen redakčnej rady zastupuje.

Kontakty:

Príspevky o PU a všeobecné témy – Mgr. Anna Polačková, PhD.
(anna.polackova@unipo.sk)

Príspevky o FF PU – Mgr. Martin Makara
(martin.makara@mail.unipo.sk)

Príspevky o GTF PU – doc. ThDr. Michal Hospodár, PhD.
(michal.hospodar@unipo.sk)

Príspevky o FHPV PU – RNDr. Monika Ivanová, PhD.
(monika.ivanova@unipo.sk)

Príspevky o FMEO PU – RNDr. Jana Mitriková, PhD.
(jana.mitrikova@unipo.sk)

Príspevky o PF PU – Mgr. Radoslav Rusňák, PhD.
(radoslav.rusnak@unipo.sk)

Príspevky o PBF PU – doc. PhDr. Maroš Šíp, PhD.
(maros.sip@unipo.sk)

Príspevky o FŠ PU – Mgr. Lenka Tlučáková, PhD.
(lenka.tlucakova@unipo.sk)

Príspevky o FZO PU – PhDr. Iveta Ondriová, PhD.
(iveta.ondriova@unipo.sk)

Príspevky študentov PU – Daniela Handlovičová
(daniela.handlovicova@mail.unipo.sk)

Vážené kolegyně a kolegovia,
milé študentky a študenti,

po nedávnych veľkonočných sviatkoch sme sa všetci veľmi rýchlo
vrátili do pracovného tempa a opäť je tu koniec semestra. Sa-
mozrejme so všetkým, čo k tomu patrí: finišovaním prednášok,
resp. ročníkových a najmä bakalárskych a diplomových prác,
prípravami na štátnice aj menšie skúšky a očakávaním pomaly sa
blížiacich prázdnin. A predsa je tento záver semestra celkom iný
ako všetky predchádzajúce, keď sme sa vám prihovárali zo strá-
nok jarného čísla nášho časopisu – a to nielen kvôli už niekoľko
mesiacov prebiehajúcim a končiacim sa prácam na akreditácii,
ktoré vyčerpávajú väčšinu tvorivých pracovníkov univerzity, na-
vyššie s podcastom najnovšej, no doteraz najradikálnejšej novely
vysokoškolského zákona. Tento koniec semestra má, podobne
ako všetko v tomto čase, trpkú pachuť vojny, ktorá sa síce začala
pomerne ďaleko, no blíži sa k nám naprieč územím nášho vý-
chodného suseda. Po dva roky zúriacej pandémie je tak naša ge-
nerácia po viac ako trištvrte storočí konfrontovaná s ozbrojeným
konfliktom a jeho hrôzami. Vojna sa stala novou realitou a je už
niekoľko týždňov prítomná aj medzi múrmi univerzity. Vníma-
me ju nielen z televíznych obrazoviek či internetových správ, no
najmä prostredníctvom utečencov, s ktorými sa môžeme stretá-
vať v priestoroch študentských domovov, jedálne, či na rôznych
miestach v meste. Táto realita vyvoláva kolektívnu frustráciu
v očakávaní negatívnych dôsledkov vojny, ktoré môžu byť ešte
horšie, než si vieme predstaviť. Viac ako čokoľvek iné si preto
na konci semestra môžeme priať, aby na východe starého konti-
nentu čím skôr opäť zavládol mier a aby sme sa po troch rokoch
mohli vrátiť k obvyklému pokojnému a najmä mierovému životu.
Isteže, aj tomu akademickému.

Dr. h. c. prof. PhDr. Peter KÓNÝA, PhD.
rektor PU

Vydavateľ univerzitného časopisu NA PULZE je prevádzkovateľom, ktorý spracúva osobné údaje podľa
Nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2016/679 o ochrane fyzických osôb pri spracúvaní osobných
údajov a o voľnom pohybe takýchto údajov, ktorým sa zrušuje smernica 95/46/ES.
Autori príspevkov majú právo byť označení ako autori a rozhodnúť o spôsobe takéhoto označenia. V prípade,
že autor príspevku zašle do redakcie príspevok, v znení ktorého uvedie svoje autorstvo spolu s menom,
prípraviskom a akademickým, či vedeckým titulom, s príspevkom budú zároveň zverejnené aj tieto údaje autora.
Pravidlá spracúvania osobných údajov sú dostupné na webovom sídle vydavateľa: <http://www.unipo.sk/>
odkazy/ochrana-os-udajov.
Osobné údaje autorov budú prevádzkovateľom spracúvané najdlhšie rok po skončení vydávania univerzitného
časopisu NA PULZE.

OBSAH

na pulze univerzity

S rektorom univerzity nielen o konci akademického roka	2
Pomoc našim ukrajinským študentom a zamestnancom	4
Veľké ďakujem univerzitným dobrovoľníkom	5
Univerzita spustila kurz slovenského jazyka pre odídencov z Ukrajiny	6
Pomoc univerzity vyzdvihol aj veľvyslanec Šafin	7
Univerzitu navštívili počas DOD stovky stredoškôľakov	8
Dva internáty dostanú nový vzhľad	9
Prešovská univerzita ocenila tri osobnosti Karlovej univerzity	10
Univerzity – miesta zasnoubení Moudrosti se Svobodou a Pravdou	12
Novoročné predsavzatia ako ústredná téma Novoročného koncertu PU	16

na fakultách

50. ročník krajského kola Geografickej olympiády	18
Do Logickej olympiády pre najmenších sa prihlásil rekordný počet detí	19
Budúci záchranári zasahovali pri simulovanej dopravnej nehode	20
Týždeň mozgu 2022	22
Memorandá o partnerstve a spolupráci na FZO	23
Online výber praxe pre študentov animácie voľnočasových aktivít	25
Študenti ekológie na stretnutí so štátnym tajomníkom	26
Vedecké sympóziu	27
Aktuálne problémy pedagogiky	28
Stačí málo!	29
¡Hola, España!	30
Mobility neutíchli ani v čase pandémie	31
Workshop v Lubline	32
Postcovidový turizmus vo svete a na Slovensku	33
Aktivity Inštitútu ukrajistiky v zimnom semestri	34
Hostovské prednášky na GTF	35
Tradičná kvapka krvi netradične	36
Úspech študentov na zimnej univerziade	37
Interaktívne náboženstvo v rukách budúcich katechétov	38
Pastorácia a katechéza vo farnosti	39
Doktorandská konferencia – Participatívny akčný výskum	40
Vzdelávanie dospelých v rozmanitých edukačných prostrediach	41

opustili nás

Za profesorom Ľubomírom Belášom	42
Odišiel teológ a spirituálny básnik	43
Spomienka na Vladyku Nikolaja	45

veda a výskum

Prvý záznam muchy na nechtíku lekárskom u nás	46
Škola nie je len o učení	47
Inovatívne vzdelávacie nástroje pre zdravotníkov	48
Školenie členov projektu KEGA	50
O formálnej stránke publikačných výstupov	51

umenie a literatúra

Literárnovedné interpretácie tvorby Františka Veselého	52
60 rokov Katedry výtvarnej výchovy a umenia	54
Prezentácia knihy Cudzincov kabát	55

rozhovory

Rozhodol som sa pre kráľovnú medicíny	56
Moja najobľúbenejšia medaila je tá prvá a najmenšia	59

očami študentov

Aj v čase pandémie sa to dá	62
Erasmus+ na Pyrenejskom polostrove	63
Prečo Erasmus+ na Cypre?	64
Prečo vycestovať na ERASMUS+ pobyt?	65
Tajomstvo Portugalska odhalené	66

S REKTOROM UNIVERZITY NIELEN O KONCI AKADEMICKÉHO ROKA

S koncom letného semestra sa pomaly uzatvára ďalší akademický rok na Prešovskej univerzite. O tom, aké nové skutočnosti, problémy či výzvy univerzite priniesol, sme sa porozprávali s jej rektorom Dr. h. c. prof. PhDr. Petrom Kónym, PhD.

Pán rektor, čo priniesol nový akademický rok pre univerzitu? S čím musela zápasiť a čo jej možno v tomto roku prospelo?

Položili ste mi otázku, ktorá sa dá veľmi ľahko vyjadriť jednou vetou, odpovedať na ňu však nie je úplne možné ani na celej stránke textu. Zvlášť, ak ide o taký akademický rok, aký bol tento, pričom ho ešte stále nemáme celkom za sebou a tak nás ešte môže hocičím prekvapiť.

Dobrým alebo zlým?

Vzhľadom na sumu všetkého negatívneho, čo tento rok priniesol, by sme si hádam zaslúžili už iba dobré. To však, žiaľ, nezáleží na nás. V každom prípade by som sa rád vrátil k Vašej otázke, ak by ste ju mohli rozdeliť.

Čiže: ako sa začal tento akademický rok a aké boli Vaše očakávania?

Začal sa veľmi pozitívne a naše očakávania boli jednoznačne optimistické, pretože iné ani byť nemôžu. Iste si spomínate na otvorenie akademického roka

konané v „pandemickej prestávke“ prezenčnou formou na obvyklom mieste v Divadle Jonáša Záborského. Významnou pozitívnu skutočnosťou, ktorá vtedy rezonovala, bolo zastavenie poklesu počtu študentov univerzity, ktorý napriek pandémie prekročil stav pred troch rokov, čo možno pri pokračujúcom negatívnom demografickom vývine považovať za veľký úspech. Naše optimistické očakávania sa týkali predovšetkým obnovenia a zachovania prezenčnej formy štúdia v podmienkach prudko stúpajúcej pandemickej krivky, čo si po dvoch dištančných rokoch jednoznačne priala veľká väčšina pedagógov aj študentov. To, že sa nám podarilo prezenčne absolvovať celý zimný semester – a to ako jedinej veľkej univerzite –, je nespornou zásluhou disciplinovanosti našich zamestnancov aj študentov, dodržiavajúcich aj kontrolujúcich prísne hygienické opatrenia s početnými obmedzeniami v závislosti od meniacich sa farieb „Covid-semaforu“. Všetkým by som sa im za to chcel úprimne poďakovať.

Aké skúsenosti alebo dokonca poučenie si univerzita odniesla z obdobia pandémie?

Ak by sme chceli parafrázovať staré porekadlo, tak pandémia nás zjavne nezabila a aj preto by nás mala posilniť. Predovšetkým sme všetci bohatší o skúsenosti s prácou v permanentnom strese, s fungovaním v mimoriadnych podmienkach, s rôznymi obmedzeniami a zásahmi z vonkajšieho prostredia. Samozrejme, univerzita, jej pedagógovia a študenti urobili v oblasti dištančného vzdelávania a vôbec pôsobenia v online priestore obrovský skok. Došlo k modernizácii informačnej infraštruktúry univerzity a zdokonaleniu jej zamestnancov v používaní moderných komunikačných technológií. V neposlednom rade sme sa naučili flexibilne reagovať na rýchlo sa meniace podmienky nášho pôsobenia, a to zďaleka nielen vo vzťahu k formám výučby a ich kombinovaniu.

Čo sa týka meniacich sa podmienok pôsobenia univerzity, patrí k nim aj dlho medializovaná novela vysokoškolského zákona?

Samozrejme. Žiaľ, po viac ako roku trvajúcej diskusii o novele, pri ktorej väčšina reprezentácií vysokých škôl zaujala odmietavý postoj a volala po viacerých zásadných korekciách ako výsledku širokého akademického diskurzu pri zapracovaní návrhov z praxe vedenia vysokých škôl, sa napokon presadila jej podoba od zeleného stola bez priamej väzby na skúsenosti z riadenia týchto inštitúcií, aj keď jej vo finálnej podobe nemožno uprieť snahu o hľadanie kompromisu a obrusovanie aspoň tých najostrejších hrán. Napriek tomu, že po celý čas bola ako najväčší problém novely prezentovaná voľba rektora za účasti správnej rady, v skutočnosti nová legislatíva výrazne ovplyvní chod univerzity na rôznych úrovniach, pričom mnohé dôsledky či mechanizmus fungovania zmien si v súčasnosti nevieme ešte dobre predstaviť. Zrušenie väzby obsadzovania funkcií docentov a profesorov na príslušné vedecko-pedagogické tituly spôsobí značné problémy pri výberových konaniach, zvlášť pri dodržaní pomerne ťažkopádneho predpísaného mechanizmu, rovnako potom môže skomplikovať kompatibilitu našich škôl so zahraničím, zvlášť v stredoeurópskom priestore. Podobne absencia výstavby a rozvoja fakúlt môže viesť k rôznym problémom pri hľadaní optimálneho modelu pôsobenia. Správne rady, ktoré dostali mimoriadne veľké právomoci, budú stáť pred úplne novými úlohami a takýchto ťažkostí bude novela pri jej zavádzaní do praxe generovať podstatne viac.

Bude teda implementácia novely zamestnávať univerzitu v nasledujúcich mesiacoch?

V podstate áno, pričom sme dostali čas takmer celý budúci akademický rok. Zamestnávať nás však budú takisto ďalšie nie práve pozitívne novoty, ktoré pre nás v Bratislave pripravili. Popri už končiacich sa prácach na „zosúla-

ďovaní“ ide o periodické hodnotenie vedeckovýskumnej činnosti, ktoré je potrebné uzavrieť ešte do konca tohto semestra. Myslím, že väčšina našich tvorivých zamestnancov o ňom už počula, a ak nie, tak veľmi skoro začuje, lebo sa bude týkať doslova každého. A zrejme aj jeho výsledky, či skôr dôsledky. Všetky uvedené povinnosti musí univerzita splniť pri už druhý rok sa znižujúcom objeme dotácie zo štátneho rozpočtu. Kým v minulom roku dostali verejné vysoké školy menej o takmer 25 miliónov, v tomto roku je to už mínus 27 miliónov eur. Znamená to, že z už tak suverénne najnižšieho rozpočtu pre vysoké školstvo v krajinách V4 sme tak doteraz škrtili finančné potreby dvoch univerzít, veľkosťou porovnateľných s tou našou. Samozrejme, takto masívny úbytok financií, ktorý pre nás v tomto roku predstavuje takmer 10 %, musí mať negatívne dôsledky pre chod univerzity na rôznych úrovniach.

Napriek tomu sa však podarilo zrealizovať niektoré rozvojové projekty.

Áno, v uplynulom roku podarilo realizovať niektoré staršie a začať nové rozvojové projekty, a to z rôznych zdrojov. Pri dlhodobej absencii relevantných výziev zo štrukturálnych fondov pre vysoké školstvo sme kombinovali výzvy iných rezortov s rozvojovými projektmi ministerstva školstva a vlastnými prostriedkami. Spomeniem iba ukončenie výstavby parku západne od rektorátu aj parkovej úpravy námestia pred VŠA, rekonštrukciu interiérov študentského domova na Námestí mládeže, vytvorenie nových parkovacích miest pri tzv. Starom internáte a, samozrejme, do užívania čerstvo odovzdané podkrovie Fakulty zdravotníckych odborov.

V uplynulých dňoch došlo k zrušeniu posledných opatrení v súvislosti s pandémiou a okrem rúšok z tváří zmizli aj informačné tabule pri vchode do objek-

tov univerzity. Priniesol ústup pandémie tak dlho očakávané uvoľnenie?

Isteže, no iba do istej miery. S poslednou covidovou vlnou mutácie známej ako omikron sa skutočne spájali nádeje nielen na oslabenie a ústup pandémie, ale aj na dlho očakávané uvoľnenie opatrení a postupný návrat života, aj toho akademického, do obvyklých kolají. Ešte však nestačila doznieť epidémia a z východu už prišla ďalšia výrazne negatívna vonkajšia zmena – nielen pre pôsobenie univerzity. Vojna u našich susedov nás všetkých po trištvrte storočí mieru postavila do novej, mimoriadnej, doteraz nepredstaviteľnej situácie.

Zasiahla vojna do života univerzity?

Samozrejme, nemohla nezasiahnuť. Už len preto, že sme prvá univerzita za hranicou a máme takmer tisíc ukrajinských študentov. Univerzita sa od prvej chvíle snaží v rámci svojich možností pomáhať ľuďom zasiahnutým vojnou. Poskytla ubytovanie pre rodinných príslušníkov a príbuzných svojich študentov, vyplatila jednorazové štipendium ukrajinským a ďalším vojnou poškodeným študentom, zorganizovala finančnú zbierku a podobne. Naši študenti a pedagógovia sa podieľajú na organizovaní humanitárnej pomoci utečencom, tlmočení, poradenstve, výučbe slovenského jazyka, zdravotnej starostlivosti o odídencov a rôznych iných formách ich podpory. Chcel by som všetkým študentom aj zamestnancom univerzity za ich prácu v tejto oblasti vysloviť úprimné poďakovanie a uznanie.

Čo by ste zapriali univerzite do ďalšieho akademického roka?

Menej problémov, ďalšie úspechy a najmä mier.

Zhovárala sa
Mgr. Anna POLAČKOVÁ, PhD.
Foto: RNDr. František FRANKO, PhD.
AVS CCKV PU

POMOC NAŠIM UKRAJINSKÝM ŠTUDENTOM A ZAMESTNANCOM

Prešovská univerzita (PU) v Prešove po vypuknutí vojnového konfliktu na Ukrajine pripravila súbor opatrení s cieľom pomôcť zmierniť ťažkú situáciu, v ktorej sa ocitli naši študenti a zamestnanci pochádzajúci z Ukrajiny.

Na PU v tomto akademickom roku študuje 904 ukrajinských študentov, ktorým univerzita vyjadruje maximálnu podporu a priebežne vyhodnocuje ich špecifické potreby. Za týmto účelom zriadila aj jednotnú kontaktnú adresu ukrajina@unipo.sk, na ktorú môžu adresovať svoje aktuálne požiadavky. Tie, vzhľadom na svoje možnosti, aj promptne rieši v prostredníctvom konkrétnych opatrení.

Jedným z prvých krokov, ku ktorým univerzita pristúpila, bolo vyčlenenie voľných ubytovacích kapacít študentských domovov na dočasné ubytovanie rodinných príslušníkov ukrajinských študentov a pracovníkov zamestnaných na univerzite. Bezplatné ubytovanie v internátoch doposiaľ využilo viac ako 80 rodinných príslušníkov, vrátane 30 detí.

Študenti z Ukrajiny, ktorí sa ocitli v obzvlášť nepriaznivej sociálnej

situácii, si zároveň mohli požiadať o jednorazové mimoriadne štipendium, pričom finančné prostriedky vo výške 150 eur boli vyplatené viac ako 600 študentom, ktorí o ne požiadali. Dotknutým ukrajinským študentom a zamestnancom univerzity ponúka taktiež psychologické poradenstvo.

V prvé dni po vypuknutí konfliktu zároveň univerzita vytvorila databázu dobrovoľníkov z radov ukrajinských a slovenských študentov, ktorí chcú dobrovoľne pomôcť pri tlmočení, s výučbou/doučovaním žiakov školopovinných ukrajinských detí alebo inými dobrovoľníckymi aktivitami v spolupráci so štátnymi inštitúciami či organizáciami tretieho sektora.

Nezisková organizácia Universitaes Prešov, n. o., PU zriadila transparentný účet, na ktorý môžu darcovia prispievať svojimi finančnými príspevkami. Vybierané zdroje

budú slúžiť ako finančná pomoc pre ukrajinských študentov univerzity.

Nemenej dôležitým opatrením je aj zohľadnenie zhoršenej možnosti účasti študentov na výučbe. Vedenie univerzity poprosilo pedagogických zamestnancov o vyššiu mieru tolerance v prípade neúčasti študentov na vyučovaní, či už z dôvodov ich zapojenia do dobrovoľníckej činnosti, alebo z iných osobných dôvodov. Študenti, ktorí sa nezúčastnia výučby z dôvodu účasti na dobrovoľníckych aktivitách, si môžu účasť na prezenčnej alebo online výučbe kompenzovať náhradným plnením povinností. V prípade, že výkon dobrovoľníckej činnosti je v súlade s profilom absolventa, je možné túto aktivitu v primeranom objeme uznať ako prax alebo výberový predmet.

Mgr. Anna POLAČKOVÁ, PhD.
Foto: RNDr. František FRANKO, PhD.
AVS CCK PU

VEĽKÉ ĎAKUJEM UNIVERZITNÝM DOBROVOLNÍKOM

Do pomoci ukrajinským odídencom sa zapojili stovky študentov a zamestnancov univerzity naprieč všetkými fakultami, ktorí sa pravidelne zapájajú do rôznych foriem dobrovoľníckej činnosti.

Ukrajinskí študenti našej univerzity sa spolu s ich slovenskými spolužiakmi pridali k dobrovoľníkom, ktorí pomáhajú s aktivitami spojenými s konfliktom na Ukrajine. S rôznymi organizáciami, štátnymi inštitúciami či dobrovoľníckymi centrami tak spolupracuje množstvo študentov a zamestnancov univerzity.

Nemalá skupina študentov prekladateľstva a tlmočníctva, učiteľstva, ale aj iných študijných programov Filozofickej fakulty zabezpečuje tlmočenie na hraničných priechodoch, kde sa prichádzajúcim utečencom prihovárajú v ukrajinskom či anglickom jazyku. Pracujú taktiež na korektúrach textov v ukrajínčine pre centrálny vízový orgán, ale pomáhajú i na oddeleniach cudzineckej polície. V spolupráci s organizáciami tretieho sektora sa zapájajú do komunitného tlmočenia pri aktivitách spojených s migráciou, ale aj do iných dobrovoľníckych aktivít.

Pomocnú ruku na hraničných priechodoch od samého začiatku konfliktu podávajú taktiež študenti Gréckokatolíckej teologickej fakulty a bohoslovci Gréckokatolíckeho kňazského seminára PU pomáhajúci prekonávať i prípadné jazykové bariéry na rôznych kontaktných miestach. Tam nechýbajú ani študenti Pravoslávnej bohosloveckej fakulty, ktorí zároveň telefonicky koordinujú utečencov na ceste z Ukrajiny do Prešova a okolia. Fakulta v spolupráci s Pravoslávnym

kňazským seminárom PU ponúka tiež sociálno-právne, duchovné či psychologické poradenstvo. V súvislosti s dianím na Ukrajine sa do pomoci ľuďom postihnutým vojnou zapája i Prešovská pravoslávna eparchia (eparchiálna rada) v Prešove.

Psychologickú pomoc pre svojich ukrajinských študentov zabezpečuje Inštitút psychológie Filozofickej fakulty či Katedra manažérskej psychológie Fakulty manažmentu, ekonomiky a obchodu, ktorá zároveň zriadila Výcvikové stredisko krízovej intervencie. Jeho cieľom je praktický tréning základných komunikačných zručností krízovej intervencie pri poskytovaní sociálnej opory ľuďom utekajúcim pred ozbrojeným konfliktom na Ukrajine. Fakulta manažmentu, ekonomiky a obchodu zároveň zrealizovala finančnú zbierku a jej výnos následne odovzdala Slovenskému Červenému krížu v Prešove.

Zastúpenie pri dobrovoľníckych aktivitách má taktiež Fakulta zdravotníckych odborov, ktorej študenti okrem pomoci na hraniciach pomáhajú i na železničných staniciach s kúpou cestovných lístkov, zabezpečením stravy či dozorom detí. Do pomoci sa zapojili i ukrajinské študentky pôrodnej asistencie, ktoré boli pri pôrode ukrajinskej mamičky. Rovnako Fakulta humanitných a prírodných vied už od prvého dňa konfliktu ponúkla svojím ukrajinských študentom

možnosť obrátiť sa orgány fakulty s akoukoľvek požiadavkou, v ktorej im dokáže pomôcť.

Pedagogická fakulta prostredníctvom svojich študentov participuje na pomoci materským a základným školám v súvislosti so začleňovaním ukrajinských detí do svojich radov. Na pôde Pedagogickej fakulty sa za účasti jej pedagógov, ale aj študentiek Inštitútu estetiky a politológie FF zároveň raz týždenne uskutočňuje kreatívno-umelecký krúžok určený pre mladších ukrajinských súrodencov bývajúcich v študentských domovoch. Pre tieto deti, ako aj iné ukrajinské deti z externého prostredia, sa pod gesciou študentov Fakulty športu dva dni v týždni realizujú športové aktivity, ktoré sú medzi najmladšími veľmi obľúbené a vyhľadávané.

K pomoci ukrajinským študentom a odídencom z Ukrajiny sa pridali i mnohí študenti a zamestnanci univerzity v podobe zapojenia sa do rôznych finančných či materiálnych zbierok alebo inej formy dobrovoľníckej činnosti.

Dobrovoľníctvo je o ľuďoch, ktorí nečakajú verejné ďakujem za ich pomoc. Robia to z vlastného vnútorného presvedčenia a mnohí nemajú potrebu svoju pomoc zverejňovať. O mnohých z vás nevieme, ale aj napriek tomu vám ďakujeme za to, že pomáhate tým, ktorí sa ocitli v nepriaznivej životnej situácii.

Mgr. Anna POLAČKOVÁ, PhD.
Foto: archiv PU

UNIVERZITA SPUSTILA KURZ SLOVENSKÉHO JAZYKA PRE ODÍDENCOV Z UKRAJINY

Kurz slovenského jazyka pre 100 záujemcov z Ukrajiny vedie na univerzite 5 lektoriek z Inštitútu slovakistiky a mediálnych štúdií (ISMŠ) Filozofickej fakulty (FF) PU. K lektorkám, ktoré majú skúsenosť s výučbou slovenčiny ako cudzieho jazyka, neskôr pribudnú aj pedagogickí asistenti z radov študentov.

Prešovská univerzita po vypuknutí vojnového konfliktu na Ukrajine prijala súbor opatrení s cieľom pomôcť zmierniť ťažkú situáciu, v ktorej sa jej ukrajinskí študenti a pracovníci univerzity z Ukrajiny ocitli. K pravidelným univerzitným aktivitám pribudol 31. marca aj bezplatný kurz slovenského jazyka, o ktorý je už od samotného zverejnenia ponuky veľký záujem. „Oznam o ponuke kurzov slovenského jazyka pre odídencov z Ukrajiny sme zverejnili v sobotu a už v priebehu víkendu nám prišlo viac ako 100 prihlášok. Aktuálny počet záujemcov je 138,“ priblížila Stanislava Spáčilová, lektorka kurzu z ISMŠ FF. Návštevníci kurzu sú vo veku od 14 do 74 rokov. „Vytvorili sme aj samostatnú skupinu pre mladších študentov vo veku 14 – 18 rokov,“ doplnila lektorka.

Inštitút pôvodne plánoval ponúknuť študentom dve 90-minútové stretnutia týždenne, ale vzhľadom na veľký počet záujemcov musel znížiť hodinovú dotáciu na jedno 90-minútové stretnutie týždenne. Napriek tomu ide o najlepšiu ponuku v Prešove, keďže kurzy v jazykových školách či rôznych centrách ponúkajú

zväčša jedno 60-minútové stretnutie týždenne. „Snažili sme sa vyhovieť čo najväčšiemu počtu záujemcov, vytvorili sme päť 20-členných skupín. V prípade, že by sa nejaké miesta v jednotlivých skupinách uvoľnili, ponúkame kurz ďalším prihláseným,“ vysvetlila Spáčilová. Cieľom kurzu je, aby si študenti osvojili základnú slovnú zásobu a frázy, vďaka ktorým budú schopní fungovať v každodenných komunikačných situáciách.

Lektorky, ktoré budú vyučovať ako dobrovoľníčky bez nároku na mzdu, plánujú po krátkom čase zapojiť do kurzov aj pedagogických asistentov z radov študentov univerzity. „Každá lektorka by mala mať k dispozícii jednu dvojicu asistentov, ktorú by tvoril vždy jeden Slovák/Slovenka a jeden Ukrajinec/Ukrajinka. V priebehu kurzu im poskytneme zaškolenie v oblasti výučby slovenčiny ako cudzieho jazyka a zároveň dostanú možnosť takouto formou realizovať prax,“ ozrejmila Martina Ivanová, ďalšia lektorka z ISMŠ FF. Študenti sa budú zúčastňovať na výučbe formou nácvikov a neskôr budú pod dohľadom lektoriek pripravovať vlastné študijné materiály a realizovať výučbu.

Inštitút slovakistiky a mediálnych štúdií FF PU rozbieha tento rok aj projekt Slovenčina ako cudzí jazyk v online prostredí (s primárnym zameraním na ukrajinských študentov) riešený v rámci grantovej agentúry KEGA pod vedením Miroslavy Kyselovej. Cieľom projektu je pripraviť webovú stránku so študijnými materiálmi pre zahraničných, najmä ukrajinských študentov. „Súčasťou projektu bude aj organizácia rôznych školení. Jedno z nich plánujeme realizovať v apríli alebo v máji v online podobe. Oslovíme všetky jazykové školy a centrá, ktoré v súčasnosti ponúkajú výučbu slovenčiny ako cudzieho jazyka pre odídencov z Ukrajiny. Školenie ponúkame aj študentom, ktorí budú pôsobiť ako pedagogickí asistenti v rámci aktuálne realizovaných kurzov slovenského jazyka pre odídencov,“ uzavrela lektorka Spáčilová. Zámerom je nadviazať kontakt a spoluprácu s ostatnými pracoviskami ponúkajúcimi kurzy slovenčiny ako cudzieho jazyka v Prešove a navzájom sa inšpirovať.

Mgr. Anna POLAČKOVÁ, PhD.
Foto: Milan KAPUSTA
TASR

POMOC UNIVERZITY VYZDVIHOL AJ VEĽVYSLANEC ŠAFIN

Prešovskú univerzitu (PU) v Prešove navštívil 13. apríla 2022 mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec na Ukrajinu J. E. Marek Šafin. Na pôde univerzity diskutoval so študentmi a dobrovoľníkmi z rôznych sfér zameraných na pomoc ukrajinským utečencom. S rektorom univerzity podpísal aj memorandum o vzájomnej spolupráci.

Na stretnutí s veľvyslancom boli prítomní dobrovoľníci z radov učiteľov a študentov PU, ktorí vykonávajú rôznorodé aktivity týkajúce sa pomoci utečencom pochádzajúcim z Ukrajiny. Svoje zastúpenie mali lektorky kurzu slovenského jazyka, psychológ riadiaci výcvikové stredisko krízovej intervencie, koordinátor tlmočnických aktivít, viacerí dobrovoľníci z hraničných priechodov, seminaristi z Gréckokatolíckeho kňazského seminára, ukrajinské študentky pôrodnej asistencie, ktoré boli pri pôrode ukrajinskej mamičky, ale aj pedagógovia či študenti, ktorí vedú na univerzite športový i umelecko-kreatívny krúžok určený pre ukrajinské deti.

„Je to prejav ľudskosti a vyzretosti študentov, ktorí vedia, že je potrebné v týchto neľahkých časoch pomáhať. Občianska spoločnosť u nás je veľmi rozvinutá, nebol som prekvapený, že sa študenti takto zangažovali, osobne som to priam očakával,“ uviedol na stretnutí veľvyslanec Marek Šafin. Zároveň dodal, že Slovensko a Ukrajina sú sice susedné štáty, no aj napriek tomu sa stále dostatočne dobre nepoznajú. *„Máme toho dosť spoločného a dlho sme o sebe veľa nevedeli. Aj táto dnešná situácia prispieva k tomu, že lepšie spoznáme my vás a vy nás,“* poznamenal Šafin.

„Som veľmi rád, že pán veľvyslanec si našiel čas a navštívil našu univerzitu, čím demonštroval aj to, že naši ukrajinskí študenti a ich rodinní príslušníci nie sú v týchto nesmierne ťažkých situáciách, ktoré

prežívajú, sami,“ povedal Peter Kónya, rektor Prešovskej univerzity, a zároveň sa poďakoval všetkým dobrovoľníkom za ich prácu a nasadenie.

Na stretnutí nechýbali ani rodinní príslušníci ukrajinských študentov bývajúcí v študentských domovoch PU. *„Chcela by som sa veľmi poďakovať Prešovskej univerzite za to, že nám poskytla ubytovanie. Som rada, že mám možnosť navštevovať aj rôzne prednášky mojich slovenských kolegov, mám prístup do univerzitnej knižnice a taktiež sa zúčastňujem rôznych kultúrnych podujatí. Aj to nám pomáha nemyslieť na to, čo sa deje u nás doma na Ukrajine,“* vyzdvihla Iryna Špiťko, docentka z Dniprovskej národnej univerzity.

Počas návštevy veľvyslanca došlo na pôde univerzity aj k podpisu memoranda o vzájomnej spolupráci s cieľom prehĺbiť a rozšíriť súčinnosť pri pomoci ľuďom zasiahnutých vojnovým konfliktom na Ukrajine, osobitne v oblasti školstva, národnej a regionálnej kultúry, spoločenského života a medzinárodnej spolupráce.

Zúčastnené strany v súlade so zámermi Veľvyslanectva Slovenskej republiky v Kyjeve a Prešovskej univerzity v Prešove sa budú na princípoch vzájomnej dôvery a porozumenia usilovať svoju činnosť realizovať spoluprácou pri skvalitňovaní komunikácie, výmene informácií, pri dobrovoľníckej činnosti, spoločnej prezentácii a propagácii výsledkov ich činnosti, usporadúvaní vzdelávacích akcií a organizovaní spoločných podujatí, ako aj pri podávaní žiadostí a riešení medzinárodných projektov.

„Konkrétny obsah tohto memoranda bol v posledných týždňoch naplnený niekoľkonásobne intenzívnejšie než v doterajších rokoch fungovania univerzity. Pevne verím, že naša spolupráca bude zameraná nielen na poskytovanie pomoci v období vojny, ale jej ďalšie formy budeme môcť realizovať aj v nasledujúcom mierovom období,“ uzavrel rektor univerzity.

Mgr. Anna POLAČKOVÁ, PhD.
Foto: RNDr. František FRANKO, PhD.
AVS CCKV PU

UNIVERZITU NAVŠTÍVILI POČAS DOD STOVKY STREDOŠKOLÁKOV

Po ročnej prestávke, kedy sa kvôli pandémie realizoval Deň otvorených dverí (DOD) vo virtuálnom prostredí, zavítali opäť na Prešovskú univerzitu (PU) v Prešove stredoškolskí záujemcovia o štúdium. Na jubilejnom 10. ročníku DOD PU mohli zažiť univerzitnú atmosféru na vlastnej koži a spoznať to najlepšie, čo univerzita ponúka.

Deň otvorených dverí PU patrí už desaťrocie medzi vyhľadávané podujatia stredoškolákov, ktorí sa rozhodujú, na akú vysokú školu sa vyberú študovať. Ich rozhodovanie sa každoročne snaží uľahčiť aj DOD, počas ktorého môžu spoznávať vysokoškolské priestory, učebne i laboratória, ale predovšetkým získať všetky informácie o štúdiu na jednom mieste. Súčasťou tradične bohatého programu, ktorý sa odohrával v budove Vysokoškolského areálu na Ul. 17. novembra 1 v čase od 8:00 do 13:00 hod., bolo predstavenie 8 fakúlt a celouniverzitných pracovísk, pričom priestor na prezentáciu využili i študentské organizácie a univerzitné súbory.

Filozofická fakulta si pre svojich návštevníkov pripravila rôzne

modelové hodiny, kvízy z oblasti histórie, estetiky, politológie a cudzích jazykov a psychodiagnostický workshop, ale aj neformálne diskusie so študentmi. Možnosť vyskúšať si rôzne zábavno-edukatívne hry a aktivity mali uchádzači na Pedagogickej fakulte, na Fakulte manažmentu, ekonomiky a obchodu zase mnohí využili príležitosť zúčastniť sa vzorových prednášok z oblasti marketingu, ekonómie či cestovného ruchu.

Fakulta humanitných a prírodných vied ponúkla prehliadku svojich laboratórií, demonštračné fyzikálne experimenty, objavovanie sveta pod mikroskopom, zaujímavosti a nové objavy zo sveta rôznych organizmov či 3D technológie v geografickom výskume.

Na Fakulte športu sa diskutovalo o možnostiach získania trénerskej kvalifikácie zo zvolenej športovej špecializácie, o sklbení štúdia s aktívnou športovou kariérou a účasti na kurzoch i zahraničných pobytoch. Uchádzači o štúdium na Fakulte zdravotníckych odborov sa mohli zúčastniť ukážok odborných záchranárskych činností, nácviku poskytovania prvej pomoci a prezentácie kapilárnych odborov. Nechýbalo ani výživové poradenstvo, rôzne techniky čistenia zubov a počúvanie oziev plodu.

Gréckokatolícka teologická fakulta ponúkla prezentáciu písania ikon, umelecké vyrezávanie z dreva, pletenie čotiek a vysvetlenie významu ceremoniálnych a liturgických záležitostí. Praktickú ukážku drevorezby a ikon si pripravila aj Pravoslávna bohoslovecká fakulta, ktorá odprezentovala svoje rozmanité študijné programy a vedeckú činnosť.

Popri predstavení fakúlt sa na pôde univerzity uskutočnil aj sprievodný program, v rámci ktorého vystúpil Vysokoškolský folklórny súbor Torysa či Študentské divadlo. Nechýbal ani spev rusínskych ľudových piesní, Zbor Pravoslávnej bohosloveckej fakulty či študenti Fakulty športu s krátkou zostavou karate kata a ukážkou bojových umení.

Mgr. Anna POLAČKOVÁ, PhD.
Foto: archív PU

DVA INTERNÁTY DOSTANÚ NOVÝ VZHĽAD

Prešovská univerzita (PU) v Prešove začala so zatepľovaním dvoch študentských domovov s cieľom znížiť spotrebu energie pri ich prevádzke až o 50 %. Celkové náklady na rekonštrukciu exteriérovej časti oboch internátov predstavujú sumu viac ako 2,6 mil. eur a budú hradené zo štrukturálnych fondov Európskej únie a vlastných zdrojov univerzity.

Prešovská univerzita spustila pod taktovkou Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky v zastúpení Slovenskej inovačnej a energetickej agentúry (SIEA) realizáciu dvoch veľkých projektov, tzv. „zatepľovačiek“. Ide o projekty zo štrukturálnych fondov Európskej únie s podporou Európskeho fondu regionálneho rozvoja v rámci Operačného programu Kvalita životného prostredia.

Zateplenie tzv. nového internátu

Zníženie energetickej náročnosti Študentského domova na Ul. 17. Novembra 11, Prešov je prvý z dvoch veľkých projektov, ktorý je zameraný na zníženie energetickej náročnosti študentského domova. Ide o tzv. nový internát, ktorý je s kapacitou ubytovania pre 788 slovenských študentov a pre 85 zahraničných študentov najväčší zo štyroch ubytovacích objektov univerzity.

„Hlavným cieľom projektu je zníženie energetickej náročnosti budovy, a to zameraním sa na päť hlavných oblastí, respektíve opatrení, ktoré sa týkajú zateplenia obvodového plášťa, zateplenia stropu nad prvým podzemným podlažím a nad posledným podlažím a s tým súvisiacimi ďalšími stavebnými prácami. Ďalšou oblasťou je vykurovanie, v rámci ktorého dôjde k zaizolovaniu dostupných rozvodov teplej vody a k hydraulickému vyregulovaniu vykurovacej sústavy.

V rámci osvetlenia dôjde k výmene pôvodných osvetľovacích telies za nové LED technológie a posledným opatrením v rámci projektu bude osadenie fotovoltaikej elektrárne s využitím akumulátorov,“ priblížil Peter Adamišin, prorektor pre stratégiu a rozvoj PU, ktorý je zároveň projektovým manažérom oboch projektov. „Predpokladaným prínosom zateplenia a všetkých navrhnutých opatrení je zníženie tepelných strát objektu o viac ako 50 %, zefektívnenie systému vykurovania a prípravy teplej vody, zníženie energetickej náročnosti osvetľovacej sústavy a súčasne čiastočná sebestačnosť pri výrobe elektrickej energie prostredníctvom fotovoltaikej sústavy s akumulátormi,“ vyzdvihol Adamišin.

Celkové výdavky na tento projekt predstavujú objem finančných prostriedkov vo výške takmer 1,8 mil. eur, pričom 5 % finančný podiel univerzity predstavuje sumu takmer 89,5 tis. eur. Stavenisko bolo zhotoviteľovi odovzdané začiatkom marca a ukončenie projektu sa predpokladá v roku 2023.

Zníženie energetickej náročnosti internátu na Námestí mládeže

Druhý projekt s názvom Zníženie energetickej náročnosti Študentského domova na Námestí mládeže, Prešov sa týka nielen zmeny vonkajšieho vzhľadu internátu, ale aj ďalších technicko-prevádzkových

stránok študentského domova na Námestí mládeže s celkovou ubytovacou kapacitou 159 miest.

„Cieľom rekonštrukcie je znížiť spotrebu energie pri prevádzke verejných budov. Projekt podobne ako v prípade tzv. nového internátu rieši implementáciu opatrení týkajúcich sa vykurovania a prípravy teplej vody, stavebných konštrukcií, osvetlenia a elektroinštalácií s využitím novej LED technológie, a tiež opatrení týkajúcich sa osadenia fotovoltaičných panelov s akumulátormi na strechu študentského domova,“ ozrejmila Darina Gajdárová zodpovedná za technický dozor v oboch projektoch.

Uskutočnením týchto zmien by malo dôjsť k viac než 50 % zníženiu tepelných strát objektu, čo by sa malo prejaviť aj na znížení energetických nákladov univerzity. Finančné výdavky na realizáciu tohto projektu predstavujú sumu 850 tis. eur s 5 % finančným podielom univerzity vo výške 42,5 tis. eur. Vzhľadom na stále prebiehajúcu kontrolu verejných obstarávaní nebol tento projekt ešte oficiálne zahájený formou odovzdania staveniska víťaznému uchádzačovi. Rovnako ako pri Študentskom domove na ul. 17. novembra č. 11, aj pri tomto internáte sa ukončenie prác predpokladá v roku 2023.

Mgr. Anna POLAČKOVÁ, PhD.
Foto: archív PU

PREŠOVSKÁ UNIVERZITA OCENILA TRI OSOBNOSTI KARLOVEJ UNIVERZITY

Prešovská univerzita (PU) v Prešove na slávnostnom zasadnutí Vedeckej rady PU rozšírenom o zasadnutie Vedeckej rady Filozofickej fakulty (FF) PU udelila čestný titul Dr. h. c. odborníkovi na dejiny umenia profesorovi Janovi Roytovi, ktorý je zároveň prorektorom Univerzity Karlovej (UK) v Prahe. Pri tejto príležitosti bola udelená aj zlatá medaila profesorovi Tomášovi Zimovi, rektorovi UK, a profesorovi Janovi Blahoslavovi Lášekovi, prodekanovi Husitskej teologickej fakulty UK.

Akademická slávnosť konajúca sa v Dvorane Evanjelického kolégia za prítomnosti plne zaočkovaných hostí a prísnych hygienických opatrení sa dňa 20. januára niesla v znamení ocenení. „Som rád,

že ste prijali pozvanie na toto významné podujatie a prišli ste medzi nás aj napriek súčasnej situácii, keď celú spoločnosť už dva roky traumatizuje a do veľkej miery paralyzuje pandémie. Život, ani ten

akademický, sa však zastaviť nedá. K nemu popri vzdelávaní a výskume patrí aj uctenie si a ocenenie svojich partnerov,“ uviedol vo svojom úvodnom príhovore rektor PU, profesor Peter Kónya. Zároveň zdôraznil, že jednak ako rektor, ale aj ako historik je osobne veľmi rád, že univerzita udelila titul doctor honoris causa významnej osobnosti stredoeurópskej historickej a kunsthistorickej vedy, profesorovi PhDr. Ing. Janovi Roytovi, PhD., DSc.

„Profesor Royt je jedným z popredných českých historikov a historikov umenia venujúcich sa staršiemu umeniu a ikonografii od raného kresťanstva až do konca baroka. Je dobre známy v medzinárodnom akademickom priestore, na Slovensku, ako aj v prostredí historikov a teológov Prešovskej univerzity,“ vyzdvihla v laudatii Beáta Balogová, dekanica FF. Dodala, že profesor je autorom niekoľkých desiatok významných vedeckých prác, monografií a zásadných štúdií publikovaných doma i v zahraničí. Za viac ako tri desaťročia pôsobenia na Filozofickej a Katolíckej teologickej fakulte Univerzity Karlovej, ako aj na Akadémii výtvarných umení a ďalších akademických inštitúciách, vychoval stovky absolventov, z ktorých mnohí pokračujú v jeho vedeckom diele alebo vedú významné kultúrne inštitúcie.

„Dovoľte mi poďakovať sa Vám za udelenie čestného doktorátu Vášho vysokého školstva. Nesmierne si to vážim a je to pre mňa veľká

čest. Názov Prešova v latinčine znie *Fragopolis*, v maďarčine – *Eperjes* a v nemčine – *Eperies*, odkazujúc tak na jahodník (*Fragaria vesca*), ktorý svojimi trojpočetnými listami pripomína toho, ktorý nás stvoril, obetoval sa za nás a ktorý nám dáva dar Múdrosti. Sám je najvyššou Múdroťou, ktorá si postavila dom Múdrosti - takej, ktorú nie je možné nahradiť sebelúbivejšou modlou, Múdrosti, na ktorej stoja základy európskej identity a kultúry," zdôraznil v prednáške profesor Royt, podľa ktorého univerzity dostali do vienka cenný dar – dar akademickej slobody, ktorá sa na univerzitách zasnúbila s múdrosťou a pravdou.

Profesor Royt za svoju vedecko-výskumnú, pedagogickú a ďalšiu činnosť dostal viacero významných ocenení. V roku 1994 mu Uměleckohistorická společnost v Českých zemích udelila Cenu Josefa Krásky, v roku 2009 obdržal od pražského arcibiskupa Dominika Duku Zlatú medailu sv. Vojtěcha, v roku 2015 ho pápež František menoval za rytiera Pápežského rádu sv. Gregora Veľkého, v roku 2016 mu bola v Senáte Parlamentu Českej republiky udelená spoločne s profesorom Jiřím Kuthanem Cena ministerky školstva, mládeže a telovýchovy za rok 2016 za mimoriadne výsledky výskumu, experimentálneho vývoja

a inováciu a v minulom roku (2021) mu Česká biskupská konference udelila Řád sv. Cyrila a Metoděje. Slávnostné zasadnutie vedeckej rady bolo jedinečné aj v tom, že popri udelení čestného titulu boli odovzdané aj dve zlaté medaily dvom čestným doktorom: Dr. h. c. prof. MUDr. Tomášovi Zimovi, DrSc., rektorovi Univerzity Karlovej v Prahe, a Dr. h. c. prof. ThDr. Janovi Blahoslavovi Lášekovi, bývalému dekanovi a v súčasnosti prodekanovi Husitskej teologickej fakulty a členovi Kolégia rektora Univerzity Karlovej v Prahe.

Obaja profesori sú významnými osobnosťami českého i stredoeurópskeho vedeckého a akademickeho života, poprednými činiteľmi vedy a univerzitného vzdelávania s pevnými väzbami na slovenské akademicke inštitúcie vrátane Prešovskej univerzity v Prešove. S pôsobením obidvoch profesorov vo vedení Univerzity Karlovej je spojený aj výrazný rozvoj a upevnenie akademickej spolupráce medzi UK a PU. „Chcem vyjadriť poďakovanie pánovi rektorovi profesorovi Tomášovi Zimovi, pánovi prodekanovi profesorovi Janovi B. Lášekovi a pánovi prorektorovi profesorovi Janovi Roytovi za ich nesporný vklad do mnohostranných akademických, výskumných, vzdelávacích a ďalších kontaktov našich dvoch univerzít,

iste najväčší od vzniku Prešovskej univerzity," vyzdvihol rektor Peter Kónya.

Spoluprácu oboch univerzít ocenil aj rektor UK, profesor Tomáš Zima. „Chcel by som sa poďakovať Prešovskej univerzite a pánovi rektorovi za toto vysoké univerzitné ocenenie, ktoré vnímam nie ako ocenenie mojej osoby, ale ako ocenenie veľmi úspešnej spolupráce medzi Univerzitou Karlovou, jej fakultami a fakultami Prešovskej univerzity. Tá sa v posledných rokoch veľmi intenzívne rozvíja v mnohých oblastiach a som rád, že stúpa vzájomná výmena študentov, pedagógov, ale aj spoločných projektov," uzavrel Zima.

Titul Doctor honoris causa (Dr. h. c.) ako čestný titul je najvyšším ocenením udeľovaným akademicou inštitúciou poprednej osobnosti, ktorá svojím celoživotným dielom podstatne prispela k šíreniu myšlienok humanizmu, demokracie a porozumenia medzi národmi, a to v oblasti vzdelávania, vedy, umenia alebo politiky, pričom svojím významom prekročila hranice štátu, v ktorom pôsobí a zaslúžila sa aj o rozvoj vzdelania v Slovenskej republike.

Mgr. Anna POLAČKOVÁ, PhD.
Foto: Viktor ZAMBORSKÝ

UNIVERZITY – MÍSTA ZASNOUBENÍ MOUDROSTI SE SVOBODOU A PRAVDOU

Prednáška prof. PhDr. Ing. Jana Royta, Ph.D., DSc. pri príležitosti udelenia čestného doktorátu „Doctor honoris causa“ Prešovskej univerzity v Prešove dňa 20. januára 2022.

U základu univerzit ve středověku stálo ono biblické: *Moudrost dovede postavit dům* (Příslaví 24, 3). Evropa čerpala a doufám, že i bude čerpat, aby neztratila svoji duchovní a kulturní identitu, z Moudrosti antické, židovské a křesťanské. Již Sokratés zdůrazňoval, že být dobrý a moudrý znamená pečovat o duši (epimeleia tés psýchés). Ve Vatikánských Stanzích se nachází Raffaelova nástěnná malba s námětem Athénské školy, které dominují dva pilíře antické Moudrosti, Platón a Aristoteles. Platónovi a Aristotelovi byla základní předpokladem dobrého a spravedlivého vládce láska k poznání a idea moudrého a spravedlivého státu, lišili se však v názorech, jak toho dosáhnout. Bohužel, když sledujeme dění na dnešní politické scéně, tak zjišťujeme, že mnozí její

protagonisté nepocítili ani závan oné moudrosti.

Moudrost Boží provázela a provází vyvolený lid Hospodinův, jak je to patrné z veršů Knihy Moudrosti (8, 1-4): „Bože našich otců, milosrdný Hospodine, ty jsi učinil všechno svým slovem, ve své moudrosti jsi vytvořil člověka, aby vládl nad tvory, kterým jsi dal vzniknout, a aby spravoval svět v svatosti a spravedlnosti a konal soud s upřímnou duší, daruj mi moudrost, která sídlí u tvého trůnu, a nevyklučuj mě z počtu těch, kdo ti slouží... Množství moudrých je spásou světa a rozvášný král je pilířem lidu. Kdo pohrdá moudrostí a kázní, je ubožák; marná je jejich naděje, zbytečná námaha a bez užitku jejich skutky.“ A dále (Moudrost 7, 1-4): „Moudrost se mocně šíří od jednoho

konce světa na druhý a ušlechtilé všechno spravuje. Zamíloval jsem si ji a od svého mládí ji vyhledával, zatoužil jsem přivést si ji jako nevěstu a stal jsem se milovníkem její krásy. Slávu urozenosti jí dodává společenství s Bohem; sám Vládce všeho si ji zamíloval. Je zasvěcena do Božího vědění a řídí volbu jeho skutků.“ Symbolem moudrosti se stala Magen David, která znamená duchovní rovnováhu ve vertikálním průniku dvou rovnostranných trojúhelníků. Jak poznamenal na počátku 14. století Rabi David ben Jehuda he – Chasid v mysticky laděném textu Zohar, Davidova hvězda je znamením proti zlým silám.

Učení Ježíše Krista a jeho Obět na kříži za lidstvo daly Moudrosti nový rozměr, jak je to patrné z listu

sv. apoštola Pavla Korintským (1, 10-31): „*Slovo o kříži je bláznovstvím těm, kdo jsou na cestě k záhubě; nám, kteří jdeme ke spáse, je mocí Boží. Je psáno: Zahubím moudrost moudrých a rozumnost rozumných zavrhnou. Kde jsou učenci, kde znalci, kde řečníci tohoto věku? Neučil Bůh moudrost světa bláznovstvím? Protože svět svou moudrostí nepoznal Boha v jeho moudrém díle, zalíbilo se Bohu spasit ty, kdo věří, bláznovskou zvěstí. Židé žádají zázračná znamení, Řekové vyhledávají moudrost, ale my kážeme Krista ukřižovaného. Pro Židy je to kámen úrazu, pro ostatní bláznovství, ale pro povolané, jak pro Židy, tak pro Řeky, je Kristus Boží moc a Boží moudrost. Neboť bláznovství Boží je moudřejší než lidé a slabost Boží je silnější než lidé.*“

Po pádu Říma se zdálo, že pod náporu germánských kmenů bude v západní Evropě zničena i antická Moudrost, ale díky osobnosti patrona Evropy sv. Benedikta z Nursie, jenž položil základy klášterního života, byla zachráněna. Jak uka-

zuje ideální plán benediktýnského kláštera v St. Gallen, jenž vznikl kolem roku 800 v klášteře Reichenau, součástí benediktýnského kláštera byly knihovna a škola, kde se vyučovalo na podkladě Cassiodorových *Septem artes Liberales*, a to na základě disciplín, které navrhl již v *Ústavě* Platón. V triviu se naučili žáci dokonale latinskou gramatiku, rétoriku a dialektiku, v kvadriviu pak aritmetiku, geometrii, astronomii a muziku. Uvedené disciplíny se vyučovaly na podkladě spisů antických autorů, které prepisovali mniši v klášterních skriptoriích. Velice krásně je to vyjádřeno na mariánském portále katedrály v Chartres, kde pod každou z disciplín je příslušný antický autor a všemu dominuje Madona – *Sedes Sapientie* v jejímž klíně spočívá Moudrost Otcova – *In gremio matris, sedes Sapientia Patris*. Pověstná zahrada svatohavelského kláštera byla osazena podle plánu, který vytýčil mnich z Reichenau Walafríd Strabo ve spise *Hortulus*, jenž se inspiroval Pliniem a Aristotelem. Nejstarší univerzita vzniká při

císařském dvoře v Konstantinopoli. U jejího zrodu stáli císařové Konstantin a Theodosius. O její kvalitě svědčí řada významných žáků, kteří přispěli svými spisy k učení východní i západní církve. Do 7. století se zde přednášelo řecky a latinsky, od 7. stol., pak převážila latina. Vynikajícími výhonky této školy byli oba bratři – spolupatroni Evropy Kostantin a Metoděj, kteří moudrost obsaženou v Písmu přinesli po polovině 9. století na území obou našich států. Druhým zdrojem Moudrosti byly misie iroskotských mnichů, jako byl například apoštol Německa sv. Bonifác. Bohatě iluminované Iroskotské rukopisy, jako např. pověstný latinsky psaný evangeliář z Kellsu (kol. 800), jsou dodnes jedinečnými památkami evropské vzdělanosti. Úlohu vzdělání záhy pochopili i panovníci, kteří přijali radostnou zvěst Evangelii. Císař Karel Veliký znaje sílu vzdělání se programově se snažil o *Renovatio imperii*, a to se snahou navázat na antické dědictví. Podporoval moudré, zbožné a vzdělané muže, jakými byli Angličan Alkuin či Frank Theodulf Orleánský.

Zlatým věkem vzniku evropských univerzit je 12. a 13. století. Není náhodou, že svým univerzalistickým zaměřením mají obdobu ve stavbách středověkých katedrál, které jsou summou tehdejšího vědění a umění – Speculum humanae salvationis. Význam univerzit ve středověku byl takový, že bez nadsázky můžeme hovořit o třech tehdejších mocích: Světské – impérium, Duchovní – sacerdotium, Universtní – universitas. Hmotným svědectvím této moci byla univerzitní žezla, která užívaly fakulty a i národy.

Univerzity, jejichž založení potvrdil sám papež, získali velkou společenskou prestiž, rektor měl často volný přístup k vladaři či arcibiskupovi. Studium na univerzitě bylo otevřené všem nadaným studentům bez rozdílu stavovských přehrad a sociálního postavení. Byla to ve středověké společnosti jedna z mála možností, jak se vyvázat z poddanství a postoupit na společenském žebříčku zejména v církevních službách. Nejstarším „chrámem Moudrosti“ v Evropě je universita v Bologni (1088, 1119), která proslula především v oblasti světského a kánonického práva. Mezi její slavné žáky patřili básníci Dante Alighieri, Francesco Petrarca, Mikuláš Koperník či kanovník Mikuláš Holubec. Po sporech odešli v roce 1222 univerzitní mistři a žáci do Padovy, která slibovala větší míru univerzitních svobod. Vyučovalo se zde právo a teologie. Tuto univerzitu navštěvoval arcibiskup pražský Arnošt z Pardubic či sv. Jan Nepomucký. Obě univerzity byly považovány za „žákovské“. Mezi práva studentů patřila i volba rektora ultramontánů (studentů z Předalpí), kterým se stal již zmíněný sv. Jan Nepomucký.

Pařížská Sorbonna, považovaná za univerzitu „profesorskou“, vznikla v polovině 12. století při pařížské katedrální škole Notre Dame. Byla centrem scholastického myšlení a její rektor a profesori zaujímalí důležitá místa v dvorské

byrokracii. O vysokém společenském renomé svědčí mimo jiné i to, že francouzský král Karel V. rád chodil v taláru scholára této univerzity. Tento chrám Moudrosti navštěvoval za svého pobytu v Paříži mladý Karel IV., panovník vskutku moudrý, který psal a mluvil čtyřmi jazyky. Absolvoval zde zřejmě studium Septem artes liberales, jak o tom svědčí jeho znalost latinského jazyka. Italské univerzity pak mohl poznat za svého pobytu v severní Itálii, kde hájil zájmy lucemburské dynastie či od absolventů těchto univerzit. Pařížskou Sorbonnu a univerzitu v Bologni výslovně Karel IV. zmiňuje v zakládací listině univerzity Karlovy z 7. dubna roku 1348.

Pražské vysoké učení bylo nejstarší univerzitou ve střední Evropě. Tvořily jí čtyři fakulty: přípravná artistická, medicínská, juristická a teologická. O její chod se staraly čtyři univerzitní národy: český, polský, bavorský a saský, které však nebyly národy „jazykovými“. Studenti požívali práva univerzitní svobody již při cestě na univerzitu, během pobytu na ní a při cestě nazpět. Studenti s pedagogy bydleli v kolejích. Známa je královská kolej sv. Václava či kolej sv. Hedviky. Zprvu se vyučovalo v různých budovách po celé Praze, teologie například v dominikánském klášteře při kostele sv. Klimenta. Budovu Karolina daroval univerzitě kolem roku 1385 až Karlův syn Václav IV. V polovině 17. století univerzitu převzali jezuité, kteří ji spojili se svým učním v Klementinu v tzv. Karlo-Ferdinandovu univerzitu. Na konci 18. století byla univerzita sekularizována a v 19. století vznikají nové fakulty, jako fakulta přírodovědecká a profesní vysoké školy, jako je pražská technika.

V roce 1882 se Univerzita rozdělila na českou a německou část, což trvalo až do roku 1945. Celé 20. století je pak ve znamení posilování přírodovědných a lékařských oborů, což přirozeně vyplynulo z potřeb

lidské společnosti. Periodicky se opakují názory některých politiků a dokonce i technicky orientovaných pedagogů, že humanitní fakulty nejsou potřebné a měly by omezeny. Znevýhodňovány jsou při hodnocení univerzit i při financování, což jde ruku v ruce. Nejen fyzickým chlebem živ je člověk..., naše společnost potřebuje vzdělané filosofy, archeology, historiky, psychology, sociology, lingvisty i teology, a by učili ostatní lásce k Moudrosti a kráse. V evangeliu sv. Lukáše (8, 17) je psáno: *Nic není tajného, co by nemělo být zjeveno, aniž co ukrytého, co by nemělo být poznáno a vyjít na světlo*, to je značně pozitivní zpráva pro všechny badatele, která ale vyvolává některé důležité otázky, zejména z oblasti etiky, ekologické a ekonomické udržitelnosti a společenské reflexe. Právě zde nachází uplatnění humanitní obory, aby kultivovaly lidskou společnost a hledali zákonitosti jejího vývoje.

Univerzity dostaly do vínku jeden cenný dar – dar univerzitní svobody, která se na univerzitách zasnoubila s Moudrostí a Pravdou. Univerzitní svobody kodifikoval císař Svaté říše římské Fridrich Barbarossa. Zde byl položen základ ke svobodě názorů při univerzitních disputacích, svobodě bádání a také k internacionalizaci univerzit – volné výměně studentů a žáků. Univerzitní mistři, kterými až do raného novověku byli převážně klerici, se stali váženými členy společnosti. Hájení univerzitních svobod a pravdivého poznání se však mnohým stalo osudným. Připomeňme si osudy pražských Mistrů Jana Husa, Jeronýma pražského, rektora Univerzity Karlovy slavného anatoma Jana Jesenia, Milady Horákové, Jana Opletala, Jana Palacha či Jana Patočky, připomeňme si profesory jagellonské univerzity, zavražděné nacistickým režimem v Polsku či profesory pronásledované v tzv. socialistických zemích režimy komunistickými. I královské město Prešov zažilo v roce 1687 takovýto

akt kruté represe při hájení svobody politické i svobody vyznání. Po pádu represivních a totalitních režimů v 90. letech se zdálo, že nastane zlatý věk svobody - a ano, nastal! Měl jsem a mám to štěstí na Univerzitě Karlově v takové svobodě vytvářené společenstvím pedagogů a studentů žít, přednášet a bádát. Bohužel v poslední době se pod vlivem ultralevicových názorů prosazují na některých zahraničních univerzitách agresivní tendence nedbající svobody bádání a plurality názorů. Módou se staly absurdní nevědecké „nápravy“ historických křivd, glorifikace morálně nehodných, ale tzv. „pokrokových“ osob, ideového zpochybňování jedinečnosti heterogametického pohlaví muže (chromozomy XY) a homogametického pohlaví ženy (chromozomy XX) „pavědeckými“ poukazy až na 56 pohlaví, či politiky podbarveného „gendrismu“, čímž nechci ostrakizovat seriózní výzkum v této oblasti. Vylučování jsou z univerzitního života profesori, kteří hlásají při výběru studentů i nových vědeckých a pedagogických pracovníků rovnost všech lidí před Bohem a lidmi, nedbajíc tak politických názorů, pohlaví a rasy. Tzv. pozitivní diskriminace prosazovaná novými „inženýry lidských duší“ je jasným popřením univerzitních svobod, je to cesta, která vede

k žalostné průměrnosti. Postihováni jsou dnes pedagogové, kteří si dovolili představit umělecká díla klasické tradice bez patřičného, době a lidem poplatného komentáře, udávání zfanatizovaným jedinci, kteří univerzitní svobody podřizují svým politickým názorům. To nemá s univerzitními svobodami a svobodou bádání nic společného, je to popření Moudrosti zasnoubené se svobodou a pravdou. Zde mohou naše univerzity pomoci, neboť máme bohaté zkušenosti z 50 let 20. století, kdy svazácké úderky vylučovaly čestné studenty a pedagogy za to, že nezastávají „jediný vědecký názor“. A je, naší povinností se takovýmto názorům postavit v pravdě a ve svobodné diskusi, která neznamená „utiskovat“ druhé. Pamatujme přitom na slova rektora Univerzity Karlovy Mistra Jana Husa: *Hledej pravdu, slyš pravdu, uč se pravdě, miluj pravdu, mluv pravdu, braň pravdu až do smrti, protože pravda tě osvobodí od hříchu, od ďábla i od smrti...*

Studenti, kteří dosáhli na známé papežské římské univerzitě Sapienza nejvyššího univerzitního gradu, měli právo vstoupit do věžice v podobě babylonské věže, završující slavný Borominního chrám S. Ivo alla Sapienza vybudovaný na půdorysu Davidovy hvězdy, symbolu

Moudrosti. Mohly tak díky získané Moudrosti promlouvat do „bábelu“ tohoto světa. Snažme se, aby takových studentů bylo co nejvíce, to je naše poslání.

Na závěr mi dovolu poděkovat Vám učeným a moudrým ženám i mužům Universitas Presoviensis, zvláště pak Jeho Magnificenci profesoru doktoru Petru Kónyovi za udělení čestného doktorátu Vašeho vysokého učení. Nesmírně so toho vážím. Jméno Prešova v latině zní Fragopolis, v maďarštině – Eperjes a v němčině – Eperies, odkazujíc tak k jahodníku (*Fragaria vesca*), který svými trojčetnými listy, upomíná na toho, jenž nás stvořil, za nás se obětoval a jenž nám dává dar Moudrosti a sám je nejvyšší Moudrostí, která postavila sobě dům, Moudrosti, kterou není možné nahradit sebelibivější modlou, Moudrosti na které stojí základy evropské identity a kultury. Deo gratias...

Quod bonum, felix, faustum fortunatumque sit.

prof. PhDr. Ing. Jan ROYT, Ph.D., DSc.
Foto: Viktor ZAMBORSKÝ

NOVOROČNÉ PREDSAVZATIA AKO ÚSTREDNÁ TÉMA NOVOROČNÉHO KONCERTU PU

Druhý februárový týždeň sa pre Prešovskú univerzitu (PU) v Prešove niesol v slávnostnom duchu. V utorok 15. februára 2022 sa v priestoroch PKO – Čierny orol Prešov totiž konal Novoročný koncert s podnázvom Novoročné predsavzatia, ktorý bol zároveň súčasťou osláv 25. výročia založenia univerzity. Počas večera sa za tónov vznešenej hudby a humorných slov predstavili nielen umelci pôsobiaci na PU, ale aj hudobný hosť Tomáš Buranovský.

Každoročne sa v predvianočnom období akademická obec našej univerzity schádzala na Adventnom koncerte PU. Spomínanú tradíciu však pred dvomi mesiacmi ovplyvnila nepriaznivá epidemická situácia. „Tento koncert mal byť pôvodne adventným koncertom, ako máme na univerzite tradíciu už roky, ale v dôsledku vývinu pandémie sme ho museli preložiť na lepšie časy. Som rád, že konečne nadišli“, prihovoricel sa na úvod Peter Kónya, rektor Prešovskej univerzity. Ako ďalej dodal, slávnostný koncert je zároveň prvým oficiálnym podujatím v roku 2022, počas ktorého uplynie 25 rokov od založenia univerzity.

V príhovore taktiež vyjadril pranie s nádejou, aby sme sa o necelý rok opäť všetci stretli na Adventnom koncerte PU v ešte väčšom počte.

V súvislosti so štvrtstoročím, ktoré tento rok oslávi Prešovská univerzita, bola novoročná akcia v značnej miere aj o ľuďoch, ktorí sa stali jej súčasťou a formovali ju do súčasnej podoby. Počas večera sprevádzali prítomných hostí programom Jana Hudáková a Adrián Kvokačka.

Ako naznačil samotný podnázov koncertu – Novoročné predsavzatia, v rámci krátkych vstupov odznelo v sále sedem konkrétnych

predsavzatí – pokora, štedrosť, dobroprajnosť, trpezlivosť, cudnosť, striedmosť a činorodosť, na ktoré by mal myslieť každý z nás. „V podstate ide o sedem cností, vďaka ktorým sa svet môže stať lepším miestom, ale bez nás to nepôjde“, poznamenala moderátorská dvojica.

„Na Nový rok si vždy dávame predsavzatia. Ja som vo svojej postave prezentovala svetský svet tým, že ľudia majú dosť povrchné predsavzatia,“ ozrejnila moderátorka a autorka scenára J. Hudáková. Zároveň dodala, že jej kolega prezentoval cnosti, nad ktorými by sme sa rozhodne mali zamyslieť. „Myslím

si, že práve univerzita je priestorom pre tieto cnosti a lídrom, ktorý by tu v regióne mohol tieto cnosti aj prezentovať.“

Spomínané predsavzatia odznali aj po latinsky a moderátor ich bližšie predstavil nielen hosťom v sále, ale aj svojej moderátorskej partnerke. Každé predsavzatie následne odkazovalo na vystúpenie umelcov z prostredia Prešovskej univerzity. Na scéne sa objavil napríklad Spevákky zbor sv. Romana Sladkopevca (GTF PU), Študentské divadlo (FF PU), vysokoškolský Komorný orchester Camerata Academica

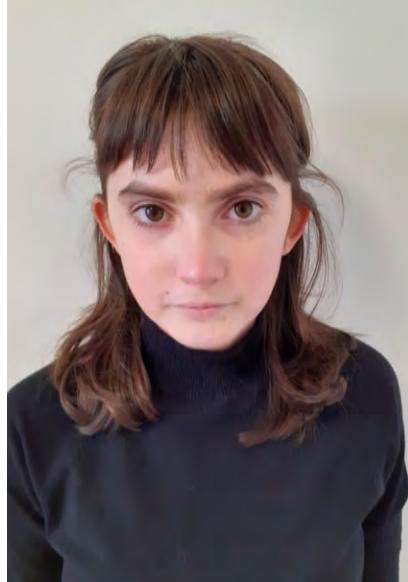

(FF PU), ale aj účinkujúci s hrou na akordeóne, gitare, klavíri či violončele.

V závere slávnostného podujatia sa na pódiu objavil aj hudobný hosť Tomáš Buranovský. „Som veľmi rád, že tu môžem byť. Musím sa priznať, že univerzita je jediná vec ženského rodu, ktorá má 25 rokov a môžem s ňou byť neodmysliteľne spojený,“ prihovoral sa známy slovenský spevák, čím sa zaradil k umeleckým tvorcom, ktorí sú úzko spätí s našou univerzitou.

Daniela HANDLOVIČOVÁ
Unipo Press
Foto: Marcel MRAVEC
AVS CCKV PU

50. ROČNÍK KRAJSKÉHO KOLA GEOGRAFICKEJ OLYMPIÁDY

Katedra geografie a aplikovanej geoinformatiky Fakulty humanitných a prírodných vied Prešovskej univerzity v Prešove aj tento rok participovala pri organizácii krajského kola súťaže Geografickej olympiády (GO) pre stredné školy. Išlo v poradí o jubilejný 50. ročník, v ktorom si 1. apríla 2022 zmerali sily šikovní žiaci stredných škôl a druhého stupňa osemročných gymnázií na celom Slovensku.

Geografická olympiáda je tradičnou súťažou mladých nadšencov geografie. Pre stredné školy sa organizuje každý rok v troch kolách – školskom, krajskom a celoštátnom – a v troch kategóriách – A, B a Z. V krajskom kole kategórie A žiaci vypracovávajú prácu alebo poster na zvolenú tému z regionálnej geografie sveta, kategória B sa orientuje na geografiu Slovenska a v kategórii Z sa súťaží riešením úloh formou vedomostného testu. Do celoštátneho kola postupujú dvaja najlepší žiaci z kategórie A, dvaja z kategórie B a štyria z kategórie Z, teda za kraj spolu 8 žiakov. Najúspešnejší súťažiaci z celoštátneho kola následne postupujú na Medzinárodnú geografickú olympiádu (iGeo), tento rok organizovanú v Paríži. Slovensko sa na Medzinárodnej geografickej olympiáde zúčastnilo už trinásť raz a odnieslo si 3 zlaté, 4 strieborné a 6 bronzových medailí.

Zaujímavé sú aj ocenenia najlepších žiakov celoštátneho kola. V aktuálnom ročníku je prvou cenou expedícia na Maldivy, druhý v poradí

bude mať možnosť navštíviť Island a tretou cenou je expedícia na Plitvické jazerá. Cenou pre vybraných päťdesiat účastníkov (30 súťažiacich a 20 pedagógov) bude exkurzia GO-L do krásneho Českého Krumlova, na Šumavu a do doliny Wachau.

Vzhľadom na pretrvávajúce nepriaznivé pandemické okolnosti sa aj tento rok testová časť krajského kola konala v online forme. Aj napriek tomu, že žiakov sme žiaľ tento rok nemohli privítať priamo na pôde katedry, pracovníci katedry v krajskej komisii pripravili úvodnú online inštruktáž ku krajskému kolu GO pre žiakov a pedagógov, vypracovávali posudky zaslaných žiackych prác a v rámci katedry bolo zabezpečené aj vyhodnotenie a vyhlásenie víťazov krajského kola za Prešovský kraj.

O hodnotenie žiackych prác krajského kola sa postarali členovia komisií v zložení RNDr. Monika Ivanová, PhD.; PaedDr. Alena Madziková, PhD.; RNDr. Juliana Krokusová, PhD.; Mgr. Anton Fogaš,

PhD.; RNDr. Vladimír Solár, PhD. a Mgr. Monika Lörincová.

Do krajského kola nám zaslali svoje práce desiat žiaci zo siedmich škôl Prešovského kraja. V kategórii Z súťažilo 213 žiakov z viac ako 27 škôl. Víťazom v kategórii A sa stal Boris Kovalík, v kategórii B Nina Anna Hliboká, obaja z Gymnázia Jána Adama Raymana v Prešove. Kategóriu Z vyhral Martin Tulenko z Gymnázia Leonarda Stöckela v Bardejove. Ďalšími postupujúcimi sú Sára Barloková z Gymnázia Kukučínova v Poprade, Nina Macejová z Gymnázia Jána Adama Raymana v Prešove, Adam Kačmár, Adam Šima a Daniela Jurčišinová z Gymnázia Leonarda Stöckela v Bardejove.

Víťazom gratulujeme a prajeme veľa šťastia v celoštátnom kole geografickej olympiády!

MGR. MONIKA LÖRINCOVÁ
RNDR. MONIKA IVANOVÁ, PhD.
FHPV

Foto: N.A. HLIBOKÁ, B. KOVALÍK, N. MACEJOVÁ

DO LOGICKEJ OLYMPIÁDY PRE NAJMENŠÍCH SA PRIHLÁSIL REKORDNÝ POČET DETÍ

Logické myslenie a zručnosti potrebné pre vstup do školy si bude tento rok rozvíjať 6411 detí z 331 materských škôl. Do 7. ročníka súťaže Logická olympiáda pre najmenších sa zaregistrovala aj jedna materská škola z Českej republiky. Minulého roku sa do súťaže prihlásilo viac ako 4000 detí.

Súťaž Logická olympiáda pre najmenších podporuje rozvoj logického myslenia detí predškolského veku. Jej organizátormi sú Pedagogická fakulta (PF) Prešovskej univerzity (PU) v Prešove, Centrum pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie v Sabinove a Súkromná základná škola DSA v Prešove. „Hlavnou myšlienkou podujatia je zapojiť sa, skúsiť vyriešiť problém, rozmýšľať možno i netradične a svoj výsledok aj zdôvodniť. Riešenie logických úloh olympiády učí deti komunikovať, vyjadrovať svoj názor, podporiť prácu v skupine a umožní prezentovať logické myslenie dieťaťa,“ priblížil Ľuboš Lukáč, interný doktorand na PF PU a učiteľ intelektovo nadaných žiakov.

Logická olympiáda pre najmenších, ktorá sa nesie v duchu motta „Súťažíme, ale neprehrávame“ bude prebiehať do 1. júna. Na súťažiacich čaká osem logických úloh. „Olympiáda sa realizuje v réžii zaregistrovaných materských škôl písomnou formou alebo spoločným riešením úloh v kolektíve detí, napríklad pri počítači alebo interaktívnej tabuli. V prípade nepriaznivej epidemickej situácie sa riešenie logických úloh preniesie do online priestoru,“ vysvetlil Lukáč. Ako dodal, organizátor poskytne zaregistrovaným materským školám testovací súbor logických úloh a certifikát o absolvovaní Logickej olympiády pre najmenších v elektronickej podobe.

Pedagogická fakulta PU sa už niekoľko rokov významnou mierou podieľa na rôznych projektoch a aktivitách určených nadaným žiakom. Patrí medzi spoluorganizátorov Logickej olympiády nadaných žiakov základných škôl a 8-ročných gymnázií. Každoročne organizuje odborný seminár Rozumieme nadaným určený odborným a pedagogickým zamestnancom škôl a poradenských zariadení, rodičom detí a študentom vysokých škôl.

Mgr. Anna Polačková, PhD.
Foto: archív PF PU

Predškoly okúsia svet logiky, abstraktného myslenia, hľadania súvislostí a precvičovania jemnej motoriky. „Obsahom zápolenia bude preverenie jednoduchých logických funkcií, tvorenia pojmov, dobrej pamäti, počítania a precvičovania jemnej motoriky detí predškolského veku. Teda zručností potrebných na úspešné zvládnutie vyučovacích predmetov počas povinnej školskej dochádzky,“ uviedol Lukáč, ktorý je zároveň jedným z odborných garantov súťaže predškolákov.

BUDÚCI ZÁCHRANÁRI ZASAHovali PRI SIMULOVANEJ DOPRAVNEJ NEHODE

Katedra urgentnej zdravotnej starostlivosti (KUZZS) Fakulty zdravotníckych odborov (FZO) Prešovskej univerzity (PU) v Prešove zorganizovala taktické cvičenie budúcich zdravotníckych záchranárov. Podujatie, ktorého sa zúčastnilo 150 osôb, sa v spolupráci profesionálov zo zložiek Integrovaného záchranného systému (IZS) uskutočnilo 8. apríla v priestoroch prírodného kúpaliska Delňa.

Cieľom tohtoročného cvičenia na tému Udalosť s hromadným postihnutím osôb (UHPO) bolo aktívne využitie manažérskych schopností študentov v praktickej rovine vo veliteľských pozíciách pri udalosti s hromadným postihnutím osôb, nácvik riešenia a zvládnutia takejto udalosti v súčinnosti so zložkami IZS. „Našou snahou je zvýšiť odbornú úroveň teoretickej a praktickej prípravy budúcich zá-

chranárov aj v oblasti manažmentu riešenia udalosti s hromadným postihnutím osôb, a pripraviť tak čo najkvalitnejšie našich absolventov do praxe,“ vysvetlila zámer cvičenia Danko Boguská, vedúca Katedry urgentnej zdravotnej starostlivosti FZO.

Cvičenie simulovalo dopravnú nehodu osobného motorového vozidla, ktoré v plnej rýchlosti

prerazilo zvodidlá a oplatenie areálu Aquaparku Delňa a narazilo do rozostavaného pódia s ležením pripravovaného na hudobný festival. „Pódium s asi 15 pracovníkmi sa zrútilo a zavalilo niekoľko ďalších ľudí, pričom sa v čase nehody vo vozidle nachádzali dve osoby, ktoré zostali po náraze vo vozidle zakliesnené,“ priblížila Boguská. Cvičenia sa zúčastnilo 150 osôb, z toho 39 študentov odboru

urgentná zdravotnú starostlivosť (UZS) z končiacich ročníkov a 30 študentov odboru UZS z 2. ročníka v pozícii figurantov.

Organizácia takýchto cvičení je na FZO súčasťou praktickej prípravy budúcich zdravotníckych záchranárov a pripravuje sa každoročne pre študentov končiacich ročníkov ako súčasť zavŕšenia štúdia. „Predchádza mu dôkladná teoretická a praktická príprava študentov v problematike UHPO v rámci medicíny katastrof. Študenti si tak zdokonaľujú praktické

zručnosti, overujú a precvičujú si svoje organizačné schopnosti a zručnosti pre zvládnutie takýchto udalostí, a to nie len hromadných dopravných nehôd, ale akýchkoľvek mimoriadnych udalostí, kde je výskyt veľkého počtu zranených alebo zasiahnutých osôb, v súčinnosti so zložkami IZS,“ vyzdvihla dekanka FZO Štefánia Andraščíková. Zároveň dodala, že taktické cvičenie s profesionálmi je pre študentov vždy obohatením a veľkou skúsenosťou do ich budúcej profesionálnej praxe.

Akcia bola organizovaná pod záštitou Andrey Turčanovej, primátorky mesta Prešov, za aktívnej účasti profesionálnych zložiek Integrovaného záchranného systému SR, v spolupráci s OR HaZZ v Prešove, Dobrovoľným hasičským zborom mesta Prešov, DHZO Ľubotice, DHZO Sedlice, DHZO o. z. Chmeľov a Krajským operačným strediskom záchranej zdravotnej služby v Prešove.

Mgr. Anna POLAČKOVÁ, PhD.
Foto: Mesto Prešov

TÝŽDEŇ MOZGU 2022

Týždeň mozgu sa vo svete oslavuje od roku 1996. Aktivity v rámci Týždňa mozgu sme tento rok naplánovali na obdobie 14. - 20. marec 2022. Hlavnými partnermi Týždňa mozgu boli ako každoročne Slovenská Alzheimerova spoločnosť, Centrum MEMORY n. o. a Neuroimunologický ústav SAV. Ide o organizácie, ktoré svoju činnosť orientujú na problematiku degeneratívneho ochorenia mozgu - Alzheimerovej choroby, ktoré zaznamenáva stúpajúcu prevalenciu.

Katedra ošetrovateľstva Fakulty zdravotníckych odborov sa do Týždňa mozgu 2022 už tradične zapojila v rámci rôznych aktivít na podporu kognitívnych funkcií u detí a seniorov.

Po skúsenostiach s realizáciou mnohých projektových aktivít pre seniorskú populáciu sme sa rozhodli posilniť kognitívne funkcie v tejto vekovej kategórii. Dňa 14. marca 2022 v čase 09:30 – 13:00 v zariadení pre seniorov SeniorVital Sabinov študenti druhého ročníka bakalárskeho študijného programu v odbore ošetrovateľstvo realizovali intervencie s názvom „Podporné aktivity pre seniorov“. Intervencie boli zamerané na nasledujúce ošetrovateľské činnosti na podporu zdravia: meranie tlaku krvi, telesnej teploty, pulzu, saturácie, glykémie. Dňa 15. marca 2022 v čase 09:30 – 13:00 pokračovali študenti vo vzdelávacích aktivitách zameraných na podporu mentálneho zdravia. Následne študenti realizovali prezentácie a edukačné intervencie na tému „Podpora

kognitívnych funkcií v seniorskom veku“. Metodicky vzdelávaciu akciu zabezpečili odborné asistentky z Katedry ošetrovateľstva FZO PU v Prešove: PhDr. Anna Hudáková, PhD., PhDr. Andrea Obročníková, PhD., PhDr. Ľudmila Majerníková, PhD.

Ďalšiu aktivitu realizovali študenti prvého ročníka bakalárskeho študijného programu v odbore ošetrovateľstvo FZO PU v Prešove v dňoch 14. a 15. marca 2022 na Klinike pediatrie vo Fakultnej nemocnici J. A. Reimana v Prešove. Vedomostné a kognitívne aktivity boli zamerané na rozvoj kreativity pri hre s dieťaťom, na rozvoj empatie a na matematické a logické hry s cieľom podpory pamäte malého dieťaťa. Cieľovou skupinou boli deti predškolského a školského veku. Metodicky akciu zabezpečili odborné asistentky z Katedry ošetrovateľstva FZO PU v Prešove: PhDr. Dagmar Magurová, PhD., PhDr. Ľubomíra Lizáková, PhD., MPH.

Účastou na uvedených aktivitách vytvárame priestor pre prepojenie teórie s praxou. Zároveň umožňujeme študentom, aby priamo v praxi realizovali intervencie týkajúce sa edukácie a prevencie.

Ako pravdepodobne účinný preventívny prostriedok proti predčasnému starnutiu mozgu sa ukazuje tréning pamäte. Patrí k efektívnym nástrojom podpory nezávislosti seniorov, zvýšenia ich sebestačnosti a v súvislosti so sociálnou podporou podnecuje ich sociálnu interakciu. Tréningy pamäti môžu realizovať aktívni seniori, ktorí pociťujú problémy so svojou pamäťou v každodennom živote, ale aj seniori, ktorým odporúčajú takýto typ aktivity lekári (psychiatri alebo neurológovia) ako doplnkovú časť liečby, zvyčajne pri problémoch s pamäťou a depesiách. Kognitívna rehabilitácia je modifikovaný tréning pamäte, ktorý je určený pre osoby s miernym a stredným stupňom Alzheimerovej choroby. Jej cieľom je udržanie poznávacích schopností osôb, ktoré trpia

demenciou. Takáto rehabilitácia je rovnako dôležitá ako farmakologická liečba.

Vo všeobecnosti sa odporúča dodržiavať zdravý životný štýl a starostlivosť o svoje zdravie už v detskom veku. Medzi ochranné faktory, ktoré znižujú pravdepodobnosť vzniku demencie patria okrem iného aj bazálne formy tréningu mozgu a pamäti ako napr. hry na rozvoj

kreativity myslenia a empatie, čítanie kníh a časopisov, lúštenie krížoviek a rôznych hlavolamov, hra šachu, kartové hry a rôzne modifikované pamäťové hry. V tejto súvislosti vidíme opodstatnenosť aktivít našej vzdelávacej inštitúcie realizovaných s cieľom venovať kontinuálnu pozornosť podpore kognitívnych funkcií, čo je nepochybne v súlade s hlavným zámerom Týždňa mozgu 2022.

PhDr. Dagmar MAGUROVÁ, PhD.
PhDr. Anna HUDÁKOVÁ, PhD.
FZO PU

MEMORANDÁ O PARTNERSTVE A SPOLUPRÁCI NA FZO

V priebehu akademického roka 2021/2022 doc. PhDr. Štefánia Andraščíková, PhD., MPH, dekanka Fakulty zdravotníckych odborov Prešovskej univerzity v Prešove, podpísala niekoľko memoránd o partnerstve a vzájomnej pomoci pri vzdelávaní a spolupráci študentov.

Týmto spôsobom fakulta systematicky vyhľadáva a pracuje na budovaní vzťahov s externým prostredím, a to nie len z oblasti priamej zdravotníckej starostlivosti, ale aj mimo nej. Podpísané partnerstvá prispievajú k budovaniu excelentného klinického prostredia priamo v zariadeniach partnera pre študentov Fakulty zdravotníckych odborov. Tieto pracoviská sú založené na vysokej odbornosti, špičkovom nastavení procesov medicínskej kvality a vo väčšine prípadov disponujú najmodernejšou prístrojovou technikou. Mnohí z týchto partnerov poskytujú prostredníctvom svojich zariadení zdravotnícku starostlivosť na celom území Slovenskej republiky. Partneri sa budú prostredníctvom

svojich odborníkov z reálneho prostredia výučbových základní aktívne podieľať aj na pedagogickej činnosti, čo prinesie adekvátnejšiu cestu k príprave študentov na ich budúce zamestnanie, otvorí nové možnosti pre vytvorenie výučbových základní vo všetkých študijných programoch a zabezpečí tým požadované prepojenie výučby s potrebami praxe zamestnávateľov.

Memorandá a partnerstve a vzájomnej spolupráci dekanka FZO PU doc. PhDr. Štefánia Andraščíková, PhD., MPH, podpísala s nasledovnými partnermi:

- sieť nemocníc Svet zdravia a polikliník Procure
- sieť nemocníc AGEL SK

- Siemens Healthineers
- Záchranná služba Košice
- SARKYS s.r.o, Fyziopoint Klinika rehabilitácie a podológia
- Mineral Slovakia s.r.o.
- Zväz civilnej ochrany Východ
- R- Clinic s.r.o. a EuroPainClinics

Aktívne spolupracujúci externí partneri a neustále rozširovanie ich zoznamu v záujme zlepšenia odbornej prípravy študentov predstavujú pre Fakultu zdravotníckych odborov Prešovskej univerzity v Prešove veľmi cenný kapitál, prostredníctvom ktorého si fakulta od svojho vzniku v roku 2002 upevňuje svoje miesto vysokoškolskej inštitúcie uznávanej na Slovensku i v zahraničí. Fakulta

svojou činnosťou a rozsiahlou spolupracou s externým prostredím kladie dôraz na výchovu, výučbu a kontinuálne vzdelávanie zdravotníckych pracovníkov vo všetkých svojich študijných programoch.

Podpísané memorandá o spolupráci a vzájomnej pomoci predstavujú prísľub spoločnej kooperácie pri zabezpečovaní praktického vzdelávania budúcich zdravotníckych pracovníkov.

PhDr. Lizáková ĽUBOMÍRA, PhD., MPH
FZO PU
Foto: archív FZO

ONLINE VÝBER PRAXE PRE ŠTUDENTOV ANIMÁCIE VOĽNOČASOVÝCH AKTIVÍT

Dňa 16. februára 2022 vo večerných hodinách sa v online priestore konala netradičná, no pre rozvoj študijného programu animácia voľnočasových aktivít na Gréckokatolíckej teologickej fakulte Prešovskej univerzity (PU) v Prešove zároveň veľmi potrebná akcia.

Cieľom akcie bolo prijatie zástupcov pozvaných inštitúcií, organizácií a spoločenstiev, ktoré prezentovali svoju činnosť slovom i obrazom za účelom ponuky výberu realizácie animátorskej praxe pre našich študentov v dennej a externej forme štúdia, ktorého je predmetná prax súčasťou. Celkový počet študentov prihlásených na prax bol 66, pričom záujem o spoluprácu prejavilo osem pracovísk. Každé z nich sa odlišovalo svojou povahou a zameraním. Prešovská univerzita v Prešove ponúkla prostredníctvom prof. PaedDr. Lenky Pasternáckovej, PhD., MBA možnosť účasti na príprave a realizácii programu detskej univerzity, ktorá sa realizuje počas letných prázdnin. Prešovskú detskú univerzitu zabezpečuje Centrum celoživotného a kompetenčného vzdelávania PU spolu s Centrom výskumu detskej reči a kultúry Pedagogickej fakulty a ostatnými fakultami PU. Neziskovú organizáciu Jeseň života vo Veľkej Lomnici (okr. Kežmarok) predstavil Mgr. Ján Filip. Ide o zariadenie pre seniorov, ktoré na Slovensko prináša vyšší štandard sociálnych služieb. Vo svojom portfóliu má okrem iného záujmovú a kultúrnu činnosť, ktorá predstavuje príležitosť pre študentov animácie. Dlhodobá spolupráca s Domom sv. Kozmu a Damiána v Prešove, ktorého zriaďovateľom je Kongregácia sestier služobníc Nepoškvrnenej Panny Márie, sa aj tento raz prejavila v podobe ponuky praxe pre študentov. Zariadenie sa zameriava na poskytovanie starostlivosti o ťažko chorých ľudí najmä vo vyššom veku. Predstavila ho sr.

Petra Sičáková, SNPM. Pre prácu s mladšími ročníkmi bola študentom fakulty so súhlasom riaditeľky školy sr. PhDr. Márie Lopatovej, PhD., MPH ponúknutá spolupráca so Stredoškolským internátom pri Strednej zdravotníckej škole sv. Bazila Veľkého v Prešove. Jeho poslaním je poskytovať nielen ubytovanie a celodennú stravu, ale i zodpovednú kresťanskú výchovu, ktorá sa realizuje aj formou animačných aktivít. Mesto Prešov v zastúpení prof. ThDr. PaedDr. Ing. Gabriela Paľu, PhD. predstavilo svoju dlhoročnú aktivitu s názvom „Milujem svoje mesto“, ktorá vychádza z iniciatívy kresťanov v Prešove. Ide o festival priateľstva a dobrovoľníckej činnosti, pričom jedným z jeho cieľov je angažovať sa v rôznych verejnoprospešných a charitatívnych projektoch, v ktorých ide o spoluprácu s orgánmi miestnej samosprávy, organizáciami tretieho sektora a cirkevnými spoločenstvami. Bohatú možnosť spolupráce poskytlo aj mesto Veľký Šariš, ktoré je svojou blízkosťou ku krajskému mestu výborným prostredím pre realizáciu animačných aktivít. Prednostka mesta Mgr. Sylvia Hetmánková sa vo svojom online vstupe prihovarila študentom s predstavením možností participácie na početných podujatiach organizovaných mestom, ako sú napr. animačné aktivity na hrade Šariš počas letných prázdnin či celoročné aktivity v mestskej knižnici a iných zariadeniach, ktoré sú v zriaďovateľskej kompetencii a pôsobnosti mesta. Tí študenti GTF PU, ktorí naplňujú svoju prax vidia v kreatívnejšej činnosti zameranej

na predškolský a mladší školský vek, si budú môcť vybrať animačné pôsobenie v Spojenej škole bl. biskupa Gojdiča v Prešove, zriaďovateľom ktorej je Gréckokatolícke arcibiskupstvo Prešov. V tomto prípade Mgr. Ivana Juročková v pútavej prezentácii a nezaostávajúcom komentári predstavila prácu školského klubu, ktorá sa realizuje tak v interiéri školy, ako aj v jej extraviláne. Možná pôsobnosť študentov sa v tomto prípade ponúka v príprave a realizácii oddychovej a relaxačnej činnosti podľa jednotlivých tematických oblastí či rekreačnej činnosti určenej pre žiakov. Svoju skúsenosť s animáciou voľného času si študenti môžu rozšíriť aj v Centre voľného času v Juskovej Voli (okr. Vranov nad Topľou). Jeho fungovanie predstavila Mgr. Viktória Žolnová, pričom zdôraznila, že jeho poslaním je venovať sa mládeži, deťom a ich rodičom v oblasti záujmového vzdelávania prostredníctvom riadnej záujmovej, príležitostnej, prázdninovej, osvetovej či spontánnej činnosti realizovanej v kresťanskom duchu. Úlohou tohto CVC je vytvárať podmienky pre užitočné trávenie voľného času detí a ich rodičov. Centrum ponúka tiež absolvovanie Archieparchiálnej školy animátora – dobrovoľníka (AŠAD). Ide o komplexný výchovný, vzdelávací a tréningový program pre prípravu animátorov, ktorý je akreditovaný Ministerstvom školstva, vedy, výskumu a športu SR.

doc. ThDr. Peter TIRPÁK, PhD.
GTF PU

ŠTUDENTI EKOLÓGIE NA STRETNUTÍ SO ŠTÁTNYM TAJOMNÍKOM

Začiatkom februára 2022 sa dvaja študenti ekológie, Bc. Laura Mlynárová a Bc. Dávid Nemčík, zúčastnili stretnutia organizovaného pánom štátnym tajomníkom Ministerstva životného prostredia SR, Mgr. Michalom Kičom. Envirorezort víta záujem študentov hovoriť o aktuálnych environmentálnych problémoch aj ich riešeníach. Účasť študentov na stretnutí je výsledkom rozvíjajúcej sa spolupráce Prešovskej univerzity (PU) v Prešove s Ministerstvom životného prostredia SR.

Stretnutie s vysokoškolskými študentmi na tému Udržateľná energia sa konalo v rámci projektu Peer Parliaments. Tento projekt prebieha v nadväznosti na iniciatívu Európskeho klimatického paktu ako celoeurópskej iniciatívy Európskej komisie, ktorá vznikla v decembri 2020.

Táto iniciatíva oslovuje jednotlivcov, komunity a organizácie s ponukou účasti na budovaní zelenej Európy. Pakt má za cieľ zapojiť občanov a komunity do boja za našu klímu a životné prostredie, informovať, inšpirovať a podporovať spoluprácu medzi ľuďmi a organizáciami - od orgánov na národnej, regionálnej a miestnej úrovni až po podniky, zväzy, organizácie občianskej spoločnosti, vzdelávacie inštitúcie, výskumno-inovačné organizácie, skupiny spotrebiteľov, ako aj jednotlivcov.

Hlavným programom každého stretnutia Peer Parliament je diskusia k aktuálnym environmentálnym témam a následné hlasovanie o konkrétnych riešeniach súčasných problémov. Výsledky

hlasovania budú odoslané priamo Európskej komisii.

Organizátor aj naši študenti zhodnotili stretnutie pozitívne. Mgr. Michal Kiča, štátny tajomník Ministerstva životného prostredia SR, nás potešil pochvalným vyjadrením: „Oceňujem angažovanosť a záujem študentov o ekologické témy, ako aj výborný prehľad v rámci diskutovanej témy.“ Bc. Laura Mlynárová, študentka Katedry ekológie FHPV PU bola spokojná so samotnou myšlienkou podujatia, jeho organizáciou, priebehom aj zameraním diskusie a o stretnutí napísala: „Som vďačná za možnosť zúčastniť sa na tomto stretnutí. Téma bola zaujímavá a mimoriadne aktuálna, diskusia prebiehala v príjemnej, neformálnej atmosfére, no aj napriek tomu bola vedená profesionálne. Samotná diskusia, ale aj moja príprava, ktorá jej predchádzala, ma prinútili sa nad danou problematikou hlbšie zamyslieť a preto stretnutie hodnotím ako veľmi podnetné a prínosné.“

Bc. Dávid Nemčík, študent Katedry ekológie FHPV PU, stretnutie a diskusiu ocenil, uvítal by pre nich

však viac časového priestoru. „Môj dojem z tohto stretnutia bol celkovo dobrý. Malo charakter voľnejšej diskusie, ktorá úzko súvisela s témou Udržateľná energia. Každý účastník mal príležitosť sa do nej zapojiť. Na zodpovedanie všetkých otázok však nebolo dost času. Verím, že ak by v budúcnosti podobná diskusia dostala viac priestoru, mohla by byť prínosnejšia pre obe strany a priniesť odpovede na otázky, na ktoré teraz nebol čas,“ uviedol študent Dávid. Len málokedy je však priestoru dost, keď o aktuálnej téme hovoria angažovaní diskutéri.

Veríme, že toto podujatie úspešne odštartovalo spoluprácu Ministerstva životného prostredia SR s Prešovskou univerzitou v Prešove v oblasti výskumu, odbornej prípravy pracovníkov či skvalitňovaní vzdelávania študentov študijných programov Prešovskej univerzity v Prešove, najmä odboru ekológia a environmentalistika.

doc. Mgr. Peter MANKO, PhD.
FHPV PU
Mgr. Roman NANIŠTA
MŽP SR
Foto: Mgr. Roman NANIŠTA

VEDECKÉ SYMPÓZIUM

Dňa 4. novembra 2021 sa na pôde Filozofickej fakulty Prešovskej univerzity v Prešove v rámci Inštitútu edukológie a sociálnej práce Filozofickej fakulty Prešovskej univerzity v spolupráci so Slovenskou sociologickou spoločnosťou pri SAV (Východoslovenská pobočka) a Katedrou spoločenských vied Technickej univerzity v Košiciach, Instytutem Nauk Socjologicznych i Pedagogiki SGGW w Warszawie, Katedrou Socjologii Problemów Społecznych Instytutem Pracy Socjalnej UPJP II w Krakowie pod záštitou prof. PhDr. Beáty Balogovej, PhD., MBA, dekanke FF PU v Prešove, uskutočnilo kombinovanou formou vedecké sympóziu pod názvom **Dlhodobá starostlivosť v súčasných spoločenských podmienkach**. Podujatie sa konalo v rámci riešenia projektu VEGA č. 1/0433/20 **Faktory formálnej a neformálnej starostlivosti v systéme dlhodobej starostlivosti**.

Zámerom vedeckého sympózia bolo identifikovať politické, ekonomické, sociálne, etické, etnografické, demografické a geografické determinanty v podmienkach dlhodobej starostlivosti odkázaných osôb v rovine opatrovanej, ako aj opatrujúcej osoby. Cieľom vedeckého sympózia bolo okrem iného aj zistenie a popísanie aktuálneho stavu dlhodobej starostlivosti ako motivačného faktora opatrovania vnímaného cez individuálny záväzok či otázky verejného záujmu. Zároveň sa účastníci konferencie zamýšľali aj nad ponímaním opatrovania ako celorodinnnej záležitosti spojenej so zámerom zosúladovania práce a opatrovania. Vedecké sympóziu nadväzovalo na minulé ročníky tohto cyklu seniorských sympózií, ktorých výstupy sú publikované v konferenčných zborníkoch. Ponímanie konferencie vychádzalo z nazerania na sociálneho pracovníka vo vzťahu k jeho praktickému, ako aj teoretickému výkonu a vzťahu k viacerým vedným disciplínam, kam bezpochyby pri komplexnom nazeraní na klienta patrí aj sociológia. Opätovne to potvrdzuje aj záštita Slovenskej sociologickej spoločnosti a jej východoslovenskej pobočky. Vedecké sympóziu otvorila prof. PhDr. Beáta Balogová, PhD., MBA, dekanke Filozofickej fakulty PU v Prešove, Mgr. Antónia Sabolová Fabianová, PhD., riaditeľka Inštitútu edukológie a sociálnej práce Filozofickej fakulty PU v Prešove, a Mgr. Gizela Brutovská, PhD., vedúca Východoslovenskej pobočky Slovenskej sociologickej spoločnosti pri SAV. Panelovú diskusiu na tému

Dlhodobá starostlivosť v súčasných spoločenských podmienkach - výzvy a úskalia pre teóriu, výskum a prax otvorila a moderovala prof. PhDr. Beáta Balogová, PhD., MBA, medzi diskutujúcimi boli prof. PaedDr. Ctibor Határ, PhD. a doc. PhDr. Ladislav Vaska, PhD. Do ďalšej diskusie sa so svojimi príspevkami postupne zapojili aj prof. PhDr. Kvetoslava Repková, CSc.: Long-term care for persons in care needs from the perspective of public interest; prof. PhDr. Viera Bilasová, CSc.: Význam filozofickej reflexie normativity pre sociálnu prax; dr. hab. Beata Szulz, prof. UR.: Caring for a person with a neurodegenerative disease in the biographies of family caregivers of people with Alzheimer's disease. Po odprezentovaní týchto príspevkov sa medzi poslucháčmi a prednášajúcimi rozprúdila podnetná diskusia. Konferencia v ďalšej časti prebiehala vo vopred určených sekciách.

V tretej sekcii moderovanej PhDr. Mgr. Martinom Hamadejom, PhD. sa účastníčky a účastníci konferencie zaoberali rôznymi otázkami v nadväznosti na tému vedeckého sympózia. PhDr. ThLic. Mgr. Ján Mičko, PhD.: Filozofické presahy osamelosti i ľudí žijúcich v systéme dlhodobej starostlivosti; Krzysztof Szulz: Legal aspects of care of elderly people; Mgr. Ristveyová Sandra a doc. JUDr. Mgr. Dušan Šlosár, PhD.: Seniori, funkčná zdatnosť a sociálna opora; Ing. Mgr. Zuzana Poklembová, PhD.: Možnosti využitia ekocentrického modelu v socioterapeutickej praxi so seniormi; PhDr. Andrea Kováčová: Potreba implementácie

procesu edukácie seniorov so zdravotným znevýhodnením žijúcich v rezidenčných podmienkach. Štvrtú posterovú sekciu moderovala Mgr. Miriama Boriščáková, PhD. V tejto sekcii svoje poster predstaviť: Mgr. Antónia Sabolová Fabianová, PhD. a Mgr. Anna Jašková, PhD.: Opodstatnenie reziliencie v situácii dlhodobej starostlivosti o člena rodiny; Mgr. Miriama Boriščáková, PhD., PhDr. Mgr. Martin Hamadej, PhD. a Mgr. Peter Garbarčík, PhD.: Dlhodobá starostlivosť v ľudsko-právnom spektre; Mgr. Anna Jašková, PhD. a Mgr. Antónia Sabolová Fabianová, PhD.: Plán obnovy a odolnosti SR ako jeden z determinantov dlhodobej starostlivosti odkázaných osôb; Ing. Peter Gallo, PhD., a prof. PhDr. Beáta Balogová, PhD., MBA.: HR Scorecard a jeho využitie v sociálnych službách. Záverom možno konštatovať, že sympóziu prinieslo nové benefity aj v prepojení s kombinovanou formou konania cez platformu MS Teams. Podujatie poukázalo na náročnú životnú situáciu klientov v zmysle dlhodobej starostlivosti v súčasných spoločenských podmienkach. Už tradične sa toto podujatie nieslo v komornom duchu, čím sa upevnila jeho tradičná povest príjemného stretnutia rôznych odborníkov a odborníčok venujúcich sa ako v teoretickej, tak aj empirickej rovine dlhodobej starostlivosti v súčasných spoločenských podmienkach.

PhDr. Mgr. Martin HAMADEJ, PhD.
FF PU

AKTUÁLNE PROBLÉMY PEDAGOGIKY

Na pôde Pedagogickej fakulty Prešovskej univerzity v Prešove sa 2. decembra 2021 organizovala medzinárodná študentská vedecko-odborná konferencia, na ktorej sa v online priestore stretli študentky Vedeckej skupiny študentov PF so študentkami z Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej (PWSZ) v Nowom Sączu (Poľsko). Na konferencii zaznelo celkovo šesťnásť výskumných aj odborných príspevkov od študentov bakalárskeho, magisterského a doktorandského štúdia, ako aj od učiteľa z pedagogickej praxe a bývalého člena Vedeckej skupiny PF.

Pandémia prerušila pravidelné stretávanie sa študentov učiteľstva z Prešova a Noweho Sączu. Po takmer dvoch rokoch sa opäť stretli na konferencii s názvom Aktuálne problémy pedagogiky, ktorá sa uskutočnila dňa 2. decembra 2021, a bola organizovaná kombinovanou formou (prezenčne aj online). Vôbec prvý raz sa do programu zapojili aj bývalí členovia Vedeckej skupiny študentov PF.

Konferenciu otvorila pani dekan, docentka Iveta Scholzová, a úvodnými slovami sa k študentom prihovarila aj pani docentka Renáta Bernátová, prodekan pre vzdelávanie a garantka Vedeckej skupiny študentov PF, ako aj pani profesorka Zdzisława Załona z Noweho Sączu.

Úvod konferencie patrilo Jozefíne Hrebíkovej a Sofii Michňákovej, ktoré sa podelili o skúsenosti so stážou v pražskom autistickom centre NAUTIS v lete 2021. Prvý príspevok zo susednej krajiny bol od Łucji Wardęga, ktorá oboznámila prítomných s názormi študentov PWSZ na trest smrti. S príspevkom na tému Matematika a jej integrácia v alternatívnych koncepciách – waldorfská škola vystúpila Beáta Komárková, pričom vychádzala z vlastnej

diplomovej práce a skúseností z pedagogickej praxe. Vyučovaniu matematiky sa z pohľadu využívania Hejného metódy venovala aj Júlia Janičová. Magdalena Chruślicka otvorila citlivú tému eutanázie z pohľadu názorov obyvateľov Stareho Sączu. O kríze hodnôt a nových výzvach pre rodiny v modernej dobe sa zamýšľala Magdalena Cynar. Barbora Balogová s prítomnými diskutovala na tému Kľúčovej funkcie sexuálnej výchovy ako prevencie nevhodného sexuálneho správania. Počas celej konferencie mali účastníci možnosť využívať aplikáciu Slido a klásť otázky, písať názory a pripomienky prezentujúcim.

Vzácnymi účastníkmi konferencie boli aj bývalí členovia Vedeckej skupiny študentov PF ako napr. Mgr. Peter Vatraľ, v súčasnosti učiteľ na ZŠ Nevädzová v Bratislave, ktorý prezentoval svoje skúsenosti s výskumne ladenou koncepciou vyučovania prírodovedy. Audiovizuálny prenos poskytol možnosť sa na chvíľu pozrieť do triedy k tretiakom a vidieť ich pokusy, porozprávať sa s nimi o tom, čo im takéto vyučovanie prináša. Bc. Michal Sivák (študent magisterského štúdia na Pedagogickej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave) poukázal na možnosti

využívania televíznej relácie počas dištančného vzdelávania u detí zo sociálne znevýhodneného prostredia. O adaptačných problémoch rómskych žiakov po pandémii COVID-19 rozprávala Stanislava Dotková. Zaujímavú prípadovú štúdiu o deštruktívnom dopade na jednotlivca z dôvodu odmietnutia sociálnej skupiny popísala Małgorzata Zajac. Riziká internetu u detí mladšieho školského veku boli témou príspevku Adrianu Suškovej. Posledný príspevok v poľštine s názvom Wypalenie zawodowe nauczycieli edukacji wczesnoszkolnej predniesla Angelika Miarecka. Moderná technika – vizualizér napomohla aj pri prezentovaní príspevku Rozvoj konštrukčných zručností dieťaťa predškolského veku v kontexte vzdelávacej oblasti Človek a svet práce. Miroslava Bednarčíková rozprávala nielen o teoretických východiskách k tejto téme, ale zároveň si účastníčky konferencie z oboch krajín vyhotovili vlastnú obálku s práním. Keďže sme poľské študentky dopredu upozornili, aby si pripravili potrebný materiál a pomôcky, pracovalo sa v oboch krajinách súčasne.

Mgr. Nikoleta Liptáková, doktorandka na Katedre komunikač-

nej a literárnej výchovy PF PU v Prešove, predstavila mladším študentkám možnosti empirického skúmania osvojovania si významu slova dieťaťom v predškolskom veku. Jej kolegyňa z Katedry prírodovedných a technických disciplín, Mgr. Beáta Sakalová, odprezentovala obdobné možnosti skúmania stravovacích návykov žiakov mladšieho školského veku vo vzťahu k zdraviu.

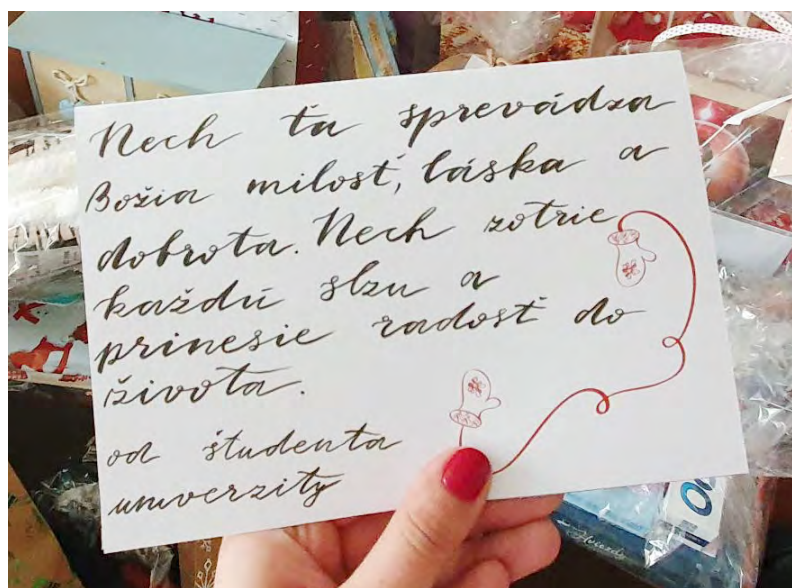
Výstupom konferencie bude zborník príspevkov, ktorý pripraví slovenská strana. Online prostredie budeme aj naďalej využívať na to, aby sa s nami spojili tí, ktorí nemôžu byť na konferencii osobne. Toto podujatie opäť potvrdilo pripravenosť študentiek Vedeckej skupiny študentov PF na organizovanie rôznych aktivít, ich moderovanie, ale aj ich odbornosť pri písaní a prezentovaní príspevkov. Záverečné pozdravy a informácia, že

najbližšie stretnutie plánujeme na jar 2022 v Poľsku, vyvolali úsmev na tvárach všetkých účastníkov. Práve táto reakcia bola najsilnejším dôkazom, že sa život na oboch inštitúciách pomaly vracia do pôvodného, pred-pandemického stavu.

Mgr. Hedviga HAFIČOVÁ, PhD.
PF PU
Foto: Jozefína HREBÍKOVÁ

STAČÍ MÁLO!

Po úspešnom vlaňajšom prvom ročníku charitatívnej zbierky Stačí málo!, ktorá mala veľmi dobrú odozvu, sme tento rok ani na chvíľu neváhali, či budeme v tejto činnosti pokračovať. Už pri organizovaní zbierky v minulom roku sme cítili, že táto činnosť má zmysel. Pozitívna energia a spätná väzba od ľudí, ktorí prinášali veci zabalené v balíčkoch, nás utvrdila v tom, že takáto forma pomoci je potrebná zvlášť v predvianočnom období poznačenom už druhý rok pandémie koronavírusu.

Mohli by sme dokonca povedať, že pokračovanie bolo vyžiadané zo strany organizácií a ľudí, ktorí mali záujem opätovne sa do tejto charitatívnej zbierky zapojiť. Základom charitatívnej zbierky Stačí málo! vyhlásenej pod záštitou prof. PhDr. Beáty Balogovej, PhD. MBA., dekanke FF PU, bola výzva pre zamestnancov a študentov Prešovskej univerzity v Prešove k obdarovaniu seniorov a detí, ktorí v súčasnosti patria k najzraniteľnejším sociálnym skupinám.

Cieľom akcie - aj vzhľadom k aktuálnej epidemiologickej situácii - bolo nájsť si cestu k medzigeneračnej solidarite a aktívnej občianskej angažovanosti. Charitatívna zbierka prebiehala v období od 1. 12. 2021 do 15. 12. 2021. Po skúsenostiach

z minulého roka sme adresátov pomoci rozšírili o viaceré zariadenia, keďže správa o možnosti zapojiť sa do zbierky sa našťastie dostala k širšej verejnosti, čím sa rozrástlo aj množstvo balíčkov.

Jedinečnosť zbierky spočíva v jej adresnosti, ktorá vychádza z dlhoročných skúseností nášho Inštitútu edukológie a sociálnej práce v zmysle spolupráce s množstvom štátnych aj neštátnych inštitúcií, ktoré poskytujú široké spektrum sociálnej pomoci pre rôzne zraniteľné skupiny.

Aj prostredníctvom tejto správy sa chceme poďakovať všetkým zamestnancom a študentom Prešovskej univerzity v Prešove, ale aj organizáciám, ktoré akýmkoľvek spôsobom prispeli k realizácii

a výsledku zbierky. Ten opätovne prekonal naše skromné očakávania.

V rámci charitatívnej zbierky bolo obdarovaných množstvo klientov v Zariadení pre seniorov Náruč v Prešove a detí v Centre pre deti a rodinu v Sečovciach a v Spojenej škole internátnej v Trebišove. Odozdanie darov prebehlo za účasti pána riaditeľa Zariadenia pre seniorov Náruč v Prešove, PhDr. Jozefa Dobroviča, pani riaditeľky Centra pre deti a rodinu v Sečovciach, PhDr. Márie Gojdičovej, PhD., MBA., a pani riaditeľky Spojenej školy internátnej v Trebišove, PhDr. Daniely Feckovej.

PhDr. Mgr. Martin HAMADEJ, PhD.
Mgr. Anna JAŠKOVÁ, PhD.
FF PU

¡HOLA, ESPAÑA!

Aj napriek pandémie sa zamestnankyniam Katedry interkultúrnej komunikácie Fakulty manažmentu, ekonomiky a obchodu Prešovskej univerzity v Prešove (FMEO PU), Mgr. Lucii Zbihlejovej, PhD. a PaedDr. Dagmare Ratnayake Kaščákovovej, PhD., MBA podarilo zúčastniť zahraničnej učiteľskej mobility v rámci programu Erasmus+. V novembri 2021 strávili týždeň na Fakulte manažmentu a ekonomických vied (Facultad de Ciencias Económicas y Empresariales) Univerzity Castilla-La Mancha (UCLM) v španielskom Albacete, kde sa zapojili do pedagogicko-vedeckého procesu.

Bola to prvá návšteva odborných asistentiek z FMEO PU na španielskej Univerzite Castilla-La Mancha v Albacete. V prvý deň návštevy ich srdečne privítal kolega a sprievodca mobilitou, profesor Juan José Jiménez Moreno spolu s prodekanou pre zahraničné vzťahy, profesorkou Nuriou Gómez Sanz. Pri čaji prebrali možnosti spolupráce a výmenných pobytov slovenských a španielskych študentov a pedagógov a dohodli prezentáciu Prešovskej univerzity v Prešove a Fakulty manažmentu, ekonomiky a obchodu PU pre študentov prvých ročníkov UCLM v Albacete. Ďalšie tri dni sa niesli v duchu výučby a školenia, a to najmä vďaka profesorky Maríi Carmen Ruiz Amaya a doktorovi Pascualovi Parada Torralba, ktorí návštevníckam umožnili výučbu na svojich predmetoch. Doktorka Zbihlejová prezentovala študentom opodstatnenosť štúdia obchodnej angličtiny v kombinácii s manažérskymi zručnosťami a doktorka

Ratnayake Kaščáková na túto prezentáciu nadviazala výkladom o význame interkultúrnej komunikácie a prezentačných zručností v príslušnom kontexte.

Prešovské kolegyně sa tiež zúčastnili školenia u profesora Jiménez Morena na témy „Podnikanie“ a „Funkcie rodinných firiem“, kde sa dozvedeli o fungovaní týchto podnikov najmä v rámci španielskeho vinárskeho priemyslu. Na stretnutiach s prorektorom Franciscom José Sáez Martínez a doktorkou Gabrielou Lagos Rodríguez porovnali výskumné smerovanie zúčastnených fakúlt a s prorektorom pre internacionalizáciu Manuelom Esteban Lucas Borja prekonzultovali možnosti budúcej bilaterálnej spolupráce ako v rámci Erasmus+, tak aj iných medzinárodných programov a projektov podporovaných Európskou úniou.

Na záver mobility doktorky predstavili možnosti štúdia na Prešovskej

univerzite v Prešove študentom prvých ročníkov UCLM, pričom dôraz položili na otvorenú a srdečnú interkultúrnú komunikáciu, ako aj ochotu pomôcť a prispôsobiť podmienky štúdia v cudzojazyčnom prostredí.

Všetkých španielskych kolegov, s ktorými mali česť stretnúť sa a viesť dialóg, napokon srdečne pozvali na návštevu Prešovskej univerzity v Prešove a tiež na medzinárodnú vedeckú konferenciu, ktorú Fakulta manažmentu, ekonomiky a obchodu PU pravidelne organizuje vo Vysokých Tatrách (na jeseň 2022 pod názvom 8th International Scientific Conference: Economics, Management & Business 2022 – Contemporary Issues, Insights And New Challenges; <https://managerconf.com/>).

Mgr. Lucia ZBIHLEJOVÁ, PhD.
PaedDr. Dagmara RATNAYAKE KAŠČÁKOVÁ, PhD., MBA
FMEO PU

MOBILITY NEUTÍCHLI ANI V ČASE PANDÉMIE

Nevyhnutnosť spolupráce v akademickom prostredí je čoraz nástojčivejšia. Jej rozvoj umožňujú napríklad mobilitné programy ako Erasmus+, ktoré sú ideálnym prostriedkom na budovanie stabilných medziinštitucionálnych vzťahov. Rozvoj mobility študentov, pedagogických či administratívnych pracovníkov však výrazne poznačila neutíchajúca pandémia.

Globálna kríza ovplyvnila mobilitné aktivity každého zamerania. Obavy z možného zdravotného ohrozenia, rôznorodé obmedzenia v jednotlivých štátoch či dokonca uzatváranie hraníc spôsobili viaceré obavy a prekážky týkajúce sa cestovania. Rovnako aj prechod mnohých inštitúcií na online vzdelávanie spôsobil výrazné obmedzenie mobilit.

Vďaka čiastočnému uvoľneniu striktných opatrení na jeseň 2021 bolo možné realizovať aspoň niektoré mobility. Jednou z nich bola aj kombinovaná učiteľská mobilita na Cypruskej technologickej univerzite v Limasole na Cypre. Inštitúcia je partnerským pracoviskom Fakulty manažmentu, ekonomiky a obchodu Prešovskej univerzity v Prešove vďaka iniciatíve docenta Eliasa Hadjeliisa, ktorý vedecky pôsobí prioritne v odvetví cestovného ruchu.

Mobilita realizovaná v časovom rozpätí jedného týždňa bola veľmi prínosná najmä z hľadiska posilnenia vzájomných vzťahov, oboznámenia sa s vedeckými aktivitami jednotlivých univerzít, s ich výskumnou činnosťou a podobne. Vďaka mnohým stretnutiam s pedagogickými pracovníkmi Katedry manažmentu turizmu a hotelierstva Cypruskej technologickej univerzity (Katedra hotelového a turistického manažmentu) bolo možné rozvinúť diskusiu o potenciálnych budúcich spoločných aktivitách, ktoré by prispeli k rozvoju vedeckého bádania. Pedagogická časť mobility priniesla spoznávanie výučby na hosťujúcej inštitúcii, ako aj priestor na pre-

zentáciu Prešovskej univerzity v Prešove a jej možností tamojším študentom. Univerzitný život na Cypre je podobne ako u nás poznačený ochorením COVID-19. Obmedzenia vstupu do akademických interiérov platia pre neočkovaných študentov, ktorí alternatívne študujú v online prostredí. Očkovaní študenti sú oprávnení naďalej študovať prezenčnou formou a stretávať sa na pôde univerzity, ktorá sídli vo viac ako šesťdesiatich najmä historických budovách v centre mesta, čo prináša svoje osobité čaro.

Mobilita prispela aj bližšiemu poznaniu aktuálnej situácie na trhu cestovného ruchu. Napriek opatreniam, ktoré poznačili aj Cyprus, sa cestovný ruch neobmedzil úplne, a podniky pre prichádzajúcich turistov fungujú naďalej aj napriek mimosezónnemu obdobiu. Snáď rok 2022 priniesie výraznejšiu zmenu v pandemickej situácii a cestovanie bude opäť príjemnejšie a prínosnejšie.

doc. PhDr. Daniela MATUŠÍKOVÁ, PhD.
FMEO PU

WORKSHOP V LUBLINE

Koncom roka 2021 sa odborní asistenti a študenti Katedry dentálnej hygieny Fakulty zdravotníckych odborov Prešovskej univerzity v Prešove zúčastnili workshopu realizovaného v rámci aktivít projektu „Program vzdelávania v oblasti orálneho zdravia pre zrakovo postihnuté deti“. Projekt je finančne podporovaný grantovou schémou Visegrad Fund. Workshop organizoval Uniwersytet Medyczny w Lublinie (Poľská republika), hlavný koordinátor projektu.

Podujatia sa zúčastnili aj zamestnanci Nadácie pre detské orálne zdravie z Maďarska. Workshop bol zameraný na prípravu metodiky práce v rámci realizácie preventívneho programu v oblasti orálneho zdravia pre zrakovo postihnuté deti. Pred riešiteľmi stála náročná úloha pripraviť metodiku realizácie jednotlivých aktivít projektu a vytvorenie vhodných pomôcok pre edukáciu detí so zrakovým postihnutím. Riešitelia projektu sa zamerali na prípravu scenára profylaktických stretnutí, prípravu obsahu letáka a zvukovej nahrávky pre zrakovo postihnuté deti a prípravu letáka a inštruktážneho videa pre rodičov týchto detí.

Celé stretnutie viedla a koordinovala pani prof. dr. hab. n. med. Renata Chałas, vedúca projektu. Dôležité informácie ohľadom špecifík práce so slabovidiacimi a nevidiacimi deťmi poskytol svetovo uznávaný odborník dr. hab. Bogusław Marek, prof. KUL (Katolíckí Uniwersytet Lubelski, PR). Jeho viac ako dvadsaťročná práca mu je poslaním aj vášňou. Profesor Ma-

rek je zároveň tvorcom množstva vzdelávacích hračiek, ktoré sa denne využívajú v rámci vzdelávania detí so zrakovým postihnutím. Za svoje celoživotné dielo bol v roku 2002 ocenený kráľovnou Alžbetou II., ktorá mu za oddanosť výchovnému úsiliu udelila Rád britského impéria.

Vlastné skúsenosti z práce so slabozrakými a nevidiacimi deťmi poskytla expertka zo Slovenskej republiky Mgr. Lucia Zalčíková, PhD., zástupkyňa riaditeľky Spojenej školy

internátnej v Levoči. Zamestnanci Uniwersytetu Medycznego w Lublinie zorganizovali pre riešiteľov projektu exkurziu po novom Centre medicínskych simulácií a Stomatologickom klinickom centre UM w Lublinie a po workshope bol čas aj na bližšie spoznanie mesta Lublin.

PhDr. Wioletta MIKULÁKOVÁ, PhD.
Mgr. Lucia HUDÁKOVÁ, PhD.
FZO PU

POSTCOVIDOVÝ TURIZMUS VO SVETE A NA SLOVENSKU

Dňa 9. decembra 2021 zorganizovala Katedra turizmu a hotelového manažmentu Fakulty manažmentu, ekonomiky a obchodu online prednášku známeho odborníka z odvetvia cestovného ruchu pána Mgr. Mareka Harbuláka.

Pán Mgr. Marek Harbulák je prezidentom Asociácie hotelov a reštaurácií Slovenska a prezidentom Zväzu cestovného ruchu SR a v období pandémie významným spôsobom zastupuje členské subjekty pri rokovaní s vládou SR o podpore odvetvia cestovného ruchu, ktoré patrí medzi pandémie najviac zasiahnuté sektory. Fakulta manažmentu, ekonomiky a obchodu je pridruženým členom Asociácie hotelov a reštaurácií Slovenska od roku 2012 a aktívne s ňou spolupracuje práve naša Katedra turizmu a hotelového manažmentu.

Online prednáška na tému „Postcovidový turizmus vo svete a na Slovensku“ bola prioritne určená pre študentov 3. roka štúdia v študijnom programe turizmus, hotelierstvo a kúpeľníctvo v rámci predmetu manažment hotelových služieb, no prístupná bola aj pre iných záujemcov z radov študentov ostatných študijných programov a pedagógov.

Pán Mgr. Harbulák najskôr v krátkosti priblížil svoju profesijnú kariéru, ktorá sa začala stredoškolským štúdiom na Hotelovej akadémii v Kežmarku a pokračovala na Inštitúte turizmu a hotelového manažmentu (predchodcu Katedry turizmu a hotelového manažmentu) Filozofickej fakulty PU v Prešove. Po absolvovaní vysokoškolského

štúdia pracoval ako manažér v Bardejovských kúpeľoch a v Piešťanoch, následne v business hoteloch v Košiciach (DoubleTree by Hilton) a v Bratislave (Chopin Hotel, teraz Easy Hotel by Vienna). Od roku 2013 pracuje na rôznych pozíciách v štruktúrach Asociácie hotelov a reštaurácií Slovenska.

V úvode prednášky sa vrátil do nedávnej minulosti a pripomenul niektoré dôležité udalosti, ktoré určitým spôsobom ovplyvnili cestovný ruch. Bola to najmä svetová hospodárska kríza, ktorá začala v roku 2008, ale aj výbuch sopky na Islande v roku 2011, teroristické útoky v roku 2015 v rôznych turistických destináciách (napr. Paríž). Všetko toto sú externé faktory, ktoré významne ovplyvňujú výkonnosť cestovného ruchu a nedať sa predvídať.

Odvetvie cestovného ruchu sa však podľa pána Mgr. Harbuláka dokáže veľmi rýchlo pozviechať, čo je pozitívna správa a nádej do budúcnosti. Pandémia, ktorej čelíme už druhý rok, má však nebývalé rozmery a významný vplyv na výkonnosť cestovného ruchu a hotelierstva. Najmä niektoré vyspelé európske krajiny sa na základe predchádzajúcich kríz dokázali ponaučiť, vytvorili si nástroje a prijali opatrenia na elimináciu negatívnych dôsledkov rôznych kríz a dnes nečelia takým

tvrdým dopadom krízy a nespokojnosti verejnosti a podnikateľov, ako to vidíme na Slovensku. Podstatná časť prednášky Mgr. Harbuláka bola preto zameraná na problémy, ktorým dnes predmetné odvetvie čelí, a na jeho vízie do budúcnosti.

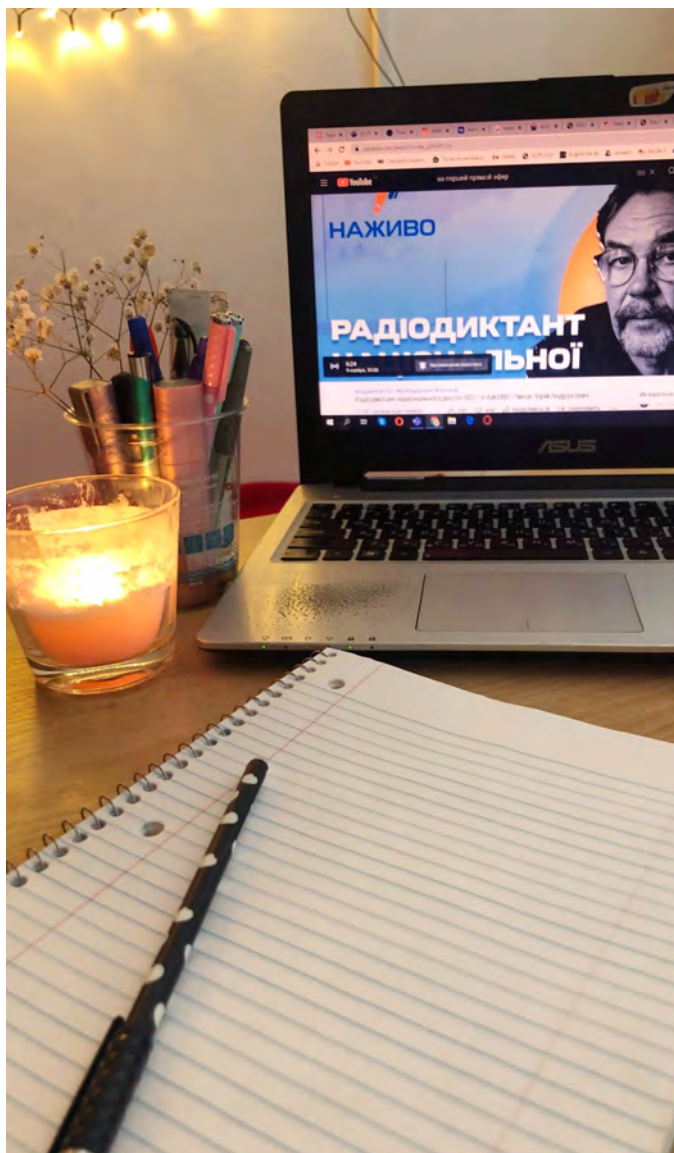
Host zdôraznil najmä potrebu systémovej pomoci od štátu a reálnych opatrení, aby po skončení pandémie bolo Slovensko pripravené poskytovať kvalitné služby ako domácim, tak aj zahraničným návštevníkom. Dôležité je sledovať spotrebiteľské správanie, aby mohla ponuka včas zareagovať na zvýšený dopyt a komunikovať so svojimi zákazníkmi rôznymi spôsobmi. Prednášajúci ďalej zdôraznil význam digitalizácie a aplikácie prvkov udržateľného rozvoja cestovného ruchu v budúcnosti. Po skončení prednášky Mgr. Harbulák odpovedal na zaujímavé otázky zo strany študentov a prítomných pedagógov.

Možno konštatovať, že podobné prednášky odborníkov z praxe významným spôsobom prispievajú k rozšíreniu poznania študentov a sú dôležitým prvkom prepojenia teórie s praxou vo vysokoškolskom prostredí.

Ing. Anna ŠENKOVÁ, PhD.
FMEO PU

AKTIVITY INŠTITÚTU UKRAJINISTIKY V ZIMNOM SEMESTRI

Každý rok sa v Deň ukrajinskej literatúry a jazyka (9. 11.) koná Celoukrajinský rádiodiktát národnej jednoty (Всеукраїнський радіодиктант національної єдності) - tradičné celonárodné podujatie venované ukrajinskému jazyku. Diktát spája Ukrajincov na Ukrajine aj v zahraničí na základe myšlienky ochrany a rozvoja ukrajinského jazyka. Nie je zameraný na testovanie gramotnosti jednotlivca, ale je spôsobom, ako upozorniť na potrebu ochrany a podpory ukrajinského jazyka.

Prvý rádiodiktát sa uskutočnil v roku 2000. Vzhľadom na karanténne opatrenia prebiehal tento rok rádiodiktát dištančne. Víťazmi tohtoročného prešovského kola sa stali študenti prvého ročníka Ivan Talashmanov, Halyna Startsun, Angelina Betsanych a Kateryna Zastavna. Na Inštitúte ukrajiniistiky sa pri príležitosti Dňa ukrajinskej literatúry a jazyka stalo dobrým zvykom organizovať otvorené prednášky, študentské semináre a ďalšie podujatia. Dňa 10. novembra 2021 sa preto uskutočnil študentský vedecký seminár na tému „Preklady Biblie do ukrajiničiny“. Podujatia sa zúčastnili študenti a študentky druhého ročníka bakalárskeho štúdia. Podujatie pripravila a moderovala lektorka ukrajinského jazyka Inštitútu ukrajiniistiky, docentka Halyna Kuz.

V posledný novembrový deň sme na Inštitúte ukrajiniistiky pripravili online prezentáciu, v ktorej sme v rámci programu prekladateľstvo a tlmočníctvo predstavili publikácie z projektu KEGA 026PU-4/2019. Prvou bola vysokoškolská učebnica Súdny preklad v praxi doc. Mgr. Jar-mily Kredátusovej, PhD., ktorá pripravuje prípadných záujemcov o vykonávanie činnosti súdneho prekladateľa na vykonanie skúšky. Originalita jej práce spočíva v tom, že na Slovensku podobná publikácia v slovensko-ukrajinskej kombinácii neexistuje. Pri preverovaní kompetencií uchádzača vykonávať činnosť súdneho prekladateľa sa prekladajú texty, medzi ktoré patria žaloby, sťažnosti, trestné oznámenia, dovolania, rozhodnutia súdov, rozsudky, predvolania a pod. Učebnica je určená študentom druhého a tretieho stupňa vysokoškolského štúdia. Autorky

dvojazyčnej prekladovej antológie súčasných ukrajinských umeleckých textov Na prahu milénia (krátke útvary 21. storočia), PhDr. Adriana Amir, PhD. a Mgr. Veronika Dadajová, PhD., zase študentom a študentkám odprezentovali svoje skúsenosti s prekladom problematických pasáží a koncepcie pri preklade krátkych prozaických útvarov súčasných ukrajinských spisovateľov/liek - napr. Jurija Vynyčuka, Tarasa Prochaska, Sofie Andruchovyč, Taňe Maľarčuk či Pavla Korobčuka. V rámci grantu vyšiel aj konferenčný zborník z medzinárodného vedeckého seminára, ktorý sa konal v r. 2019 v spolupráci s OZ Identita. Vyšiel pod názvom Ukrajinský jazyk a kultúra v umeleckom a odbornom preklade v stredo-európskom priestore.

Mgr. Veronika DADAJOVÁ, PhD.
FF PU

HOSŤOVSKÉ PREDNÁŠKY NA GRÉCKOKATOLÍCKEJ TEOLOGICKEJ FAKULTE

V treťom týždni letného semestra sme na Katedre systematickej teológie GTF privítali Sac. Dr. Wiesława Pieju z Tarnowskej školy vyššej v Tarnove. Ten v rámci hosťovského prednáškového pobytu prednášal pre študentov 3. ročníka bakalárskeho stupňa štúdia študijného programu európske štúdiá a 5. ročníka spojeného 1. a 2. stupňa magisterského študijného programu katolícka teológia.

Katedra systematickej teológie GTF zorganizovala počas letného semestra 2021/2022 hosťovský prednáškový pobyt pre Sac. Dr. Wiesława Pieju z Tarnowskej školy vyššej v Tarnove. Pre študentov 3. ročníka bakalárskeho stupňa štúdia študijného programu európske štúdiá v rámci predmetu obyčajové tradície ctený hosť predniesol prednášku na tému „O tradíciách Božieho narodenia a Veľkonočných sviatkov v stredoeurópskom priestore“. Obsah prednesenej témy poslucháčov zaujal. Prednášajúci pútavým spôsobom priblížil tradície vianočných a veľkonočných sviatkov v krajinách stredoeurópskeho priestoru. Poukázal na spoločné črty i na rozdiely v tradícii slávania a praktizovaní

týchto sviatkov. Prítomní sa zhodli na tom, že prednáška ich obohatila o nové, doposiaľ nepoznané informácie.

Pre študentov 5. ročníka spojeného 1. a 2. stupňa magisterského študijného programu katolícka teológia Sac. Dr. Wiesław Pieja predniesol prednášku v rámci predmetu bioetika a pastorálna medicína na tému „O etike – hodnote života – transplantácii“. Je všeobecne známe, že vedecké medicínske experimenty môžu pomôcť k uzdraveniu chorých a tiež k pokroku v medicíne pri výskume, v snahe o všeobecné zdravie. Veda a technika sú vzácné prostriedky, ak sú postavené do služieb človeka a znamenajú celkový rozvoj poznania v prospech

všetkých. V človeku majú svoj pôvod a možnosť rozvoja – v ľudskej osobe a v jej mravných hodnotách majú svoje ciele i vedomie svojho ohraničenia. Pozvaný hosť vo svojej prednáške poukázal predovšetkým na dané ciele a morálne ohraničenie biomedicínskych experimentov z dôvodu akceptovania ľudskej dôstojnosti. Pripomenul, že k vedeckej medicínskej rekognoskácii patrí i transplantácia ľudských orgánov, a taktiež zdôraznil, že s rozvojom transplantácie pribúdajú i nové etické otázky, ktoré sú podmienené rešpektovaním ľudskej osoby v jej hraničných situáciách – utrpenie, bolesť, zomieranie, smrť.

V závere prednášky proklamoval, že darovanie orgánov a darcovstvo krvi je službou životu, ktorá predstavuje vysokú mravnú hodnotu, čo v nedávnej minulosti často zdôrazňoval pápež sv. Ján Pavol II., keď hlásal, že treba podporovať kultúru života a vedecký výskum, ktorý bude zameraný na skutočný ľudský rozvoj.

Z oboch prednášok, ktoré sa konali v priestoroch GTF v dňoch 23. a 25. februára 2022, odchádzali študenti obohatení o nové poznatky a povzbudení do ďalšieho štúdia. Predmetné podujatia sa stali súčasťou osláv 25. výročia vzniku Prešovskej univerzity v Prešove.

prof. ThDr. Marek PETRO, PhD.
GTF PU
Foto: autor

TRADIČNÁ KVAPKA KRVI NETRADIČNE

Darovanie krvi organizované Fakultou zdravotníckych odborov Prešovskej univerzity (PU) v Prešove má dlhoročnú tradíciu. Zvyčajne sa odber krvi organizuje v novembri pri príležitosti „Dňa študentstva“. Už druhý rok však túto akciu nebolo možné uskutočniť klasickým spôsobom, v priestoroch Fakulty zdravotníckych odborov PU. Dôvodom bola zložitá epidemiologická situácia v súvislosti s ochorením COVID-19. Opatrenia týkajúce sa najmä obmedzenia pohybu a stretávania sa väčšieho počtu ľudí neumožňovali príchod mobilnej odberovej jednotky do priestorov fakulty.

Uvedomovali sme si, že aj v tejto neľahkej dobe ostáva krv nenahraditeľnou tekutinou pre záchranu života človeka. Napriek obmedzeniu tzv. bielej medicíny sa zostávajúca urgentná starostlivosť a liečba v mnohých prípadoch nezaobíde bez krvi. Ochorenie COVID-19 stále znižuje počty darcov krvi a jej zásoby v transfúzných staniciach klesajú na minimum. Z tohoto dôvodu sme sa rozhodli pomôcť. Fakulta zdravotníckych odborov Prešovskej univerzity v Prešove spolu s NTS v Prešove zorganizovali prvý decembrový týždeň minulého roka podujatie zamerané na tento ušľachtilý účel.

V spolupráci s Rektorátom PU v Prešove boli prostredníctvom mailovej komunikácie oslovení všetci zamestnanci a študenti, aby sa do tejto akcie aj v čase pandémie podľa zdravotného stavu zapojili a pomohli zvýšiť pred Vianocami zásoby krvi. Boli sme veľmi milo prekvapení, keď už v prvých hodinách po distribúcii mailu sa nám začali hlásiť prví študenti a aj

samotní zamestnanci všetkých pracovísk PU v Prešove. Nakoniec sa prihlásilo neuveriteľných 80 darcov. Mnohí z nich sa rozhodli darovať krv po prvý raz v živote. Všetci zúčastnení spolu darovali neuveriteľných 40 litrov vzácnej a jedinečnej tekutiny.

Touto cestou chceme vyjadriť úctu, vďaka a jednoduché, no úprimné „ĎAKUJEME“ všetkým darcom krvi, ktorí si uvedomujú, že krv je nenahraditeľná a nie je možné ju vyrobiť. Ďakujeme za to, že ste darovali vzácny dar na záchranu života iných ľudí, na zmiernenie utrpenia a bolesti. Poďakovať za spoluprácu by sme sa chceli aj Rektorátu PU v Prešove. Pomohol nám pri distribúcii informácie k študentom a zamestnancom, čo bolo kľúčovým aspektom úspechu tejto vysoko humánnej akcie.

PhDr. Lizáková L'UBOMÍRA, PhD., MPH
Mgr. Marcela HUDÁKOVÁ
FZO PU

ÚSPECH ŠTUDENTOV NA ZIMNEJ UNIVERZIADĚ

Reprezentanti Prešovskej univerzity v Prešove doniesli zo Zimnej univerziády šesť medailí a ako tím obsadili celkové ôsme miesto.

Dňa 08. 02. 2022 sa v Akadémii Policajného zboru v Bratislave konala v rámci Zimnej univerziády súťaž karate, kde nás reprezentovali ôsmi študenti špeciálnej pohybovej prípravy v bezpečnostných zložkách (ŠPPBZ) z Fakulty športu a jeden absolvent tohto odboru (Bc. Marko Baran). Pre prísnejšie epidemiologické podmienky (režim OTP) sa z našich študentov zúčastnili súťaže len tí, ktorí tieto podmienky splnili.

Pod vedením vedúceho družstva a trénera Prešovskej univerzity v Prešove Mgr. Ing. Jána Pivovarníka, PhD. z Katedry edukológie športov a trénerov Róberta Pasečiaka, študenta externého štúdia ŠPPBZ, a Ing. Jána Lukáča skončilo

družstvo našej univerzity na ôsmom mieste. Obsadili sme šesť tretích miest, tri piate miesta a jedno šieste miesto. Všetci športovci tímu sú členmi klubu Karate Dojo Pivovarník, kde naberajú skúsenosti v športovom zápase a kata. Pekné tretie miesta obsadili v kate Juraj Jaško, v kumite do 50 kg Karin Ondrejčáková, v kumite do 55 kg Katarína Vanková, v kumite nad 68 kg Lea Štirbanová, v kumite do 84 kg Marko Baran a v kumite nad 84 kg Erik Bistiak. Na piatom mieste sa umiestnili v kumite do 75 kg Marek Havrila, v kumite do 84 kg Timotej Ratuľovský a v kumite nad 84 kg Juraj Jaško. Na šiestom mieste skončil v kategórii kumite do 75 kg Štefan Paločko.

Celkovo sa tak Prešovská univerzita v Prešove umiestnila na ôsmom mieste.

Naším športovcom ďakujeme za vzornú reprezentáciu a výsledky. V rámci bojov prebiehali zaujímavé zápasy, v ktorých naši zápasníci bojovali proti skúseným reprezentantom. Vzhľadom na obmedzené tréningové možnosti sú výsledky povzbudivé a dúfame, že na najbližších Akademických majstrovstvách SR budú naše umiestnenia ešte lepšie.

Mgr. Ing. Ján PIVOVARNÍK, PhD.
FŠ PU
Foto: autor

INTERAKTÍVNE NÁBOŽENSTVO V RUKÁCH BUDÚCICH KATECHÉTOV

Študenti Gréckokatolíckej teologickej fakulty PU v odbore katolícka teológia v rámci prednášok z predmetu didaktika náboženskej výchovy II. privítali 2. marca 2022 absolventa fakulty a pedagóga s osemnásťročnou praxou, Mgr. Petra Olejára, učiteľa Spojenej školy bl. biskupa Gojdiča. Pozvaný hosť zároveň spravuje technické didaktické pomôcky a školský portál Edupage, ktoré boli predmetom jeho prednášky.

Aj keď samotný cieľ didaktiky ako takej sa od staroveku nemení, menia sa jej prostriedky, ktorými sa učivo približuje študentom. Moderný človek chce svet nielen vidieť a počuť, ale môcť sa ho aj dotknúť. Svoje o tom vie aj Mgr. Peter Olejár, absolvent programu katolícka teológia na Gréckokatolíckej teologickej fakulte Prešovskej univerzity v Prešove z roku 1999, ktorý svoju osemnásťročnú pedagogickú prax začínal práve výukou náboženstva, neskôr aj matematiky, informatiky a hudobnej výchovy. Aktuálne vyučuje na Spojenej škole bl. biskupa Gojdiča na sídlisku Sekčov v Prešove, na ktorej sa zároveň stará o technickú infraštruktúru školy a vedie astronomický krúžok.

O svoje bohaté skúsenosti sa pozvaný hosť podelil v dvoch prednáškových výstupoch na pôde fakulty dňa 2. marca 2022. Prvý blok venoval stránke Edupage. Ukázal študentom, ako vyzerá učiteľské rozhranie, aké funkcie ponúka, ako sa využíva elektronická triedna kniha či interná komunikácia v rámci školy. Pre bohoslovcov 5. ročníka to bolo veľmi obohacujúce, keďže počas svojich štúdií na základnej a strednej škole sa stretli väčšinou iba s papierovou verziou triednej knihy.

Mg. Olejár zároveň ukázal, ako si pripravoval vlastné učebné plány, ktoré následne možno nahrať do systému a využívať pri zápise tém vyučovacích hodín. Podelil sa aj so

skúsenosti s dištančným vzdelávaním, medzi ktoré patrí aj zadávanie domácich úloh alebo testov cez školský portál.

Druhý blok pozostával z praktického vyskúšania interaktívnej tabule, ktorú Gréckokatolícka teologická fakulta zabezpečila do jednej zo svojich prednáškových miestností práve na to, aby sa budúci katechéti mohli pripraviť aj na využívanie moderných didaktických pomôcok. Mgr. Olejár študentom ukázal webstránky s pripravenými podkladmi, ktoré je možné použiť pre povzbudenie interaktivity žiakov. Samotní bohoslovci si mohli vyskúšať, ako sa pomocou špeciálnych stylusov či prstom používajú rôzne aplikácie – vedomostné kvízy, doplnovačky či pexeso.

Po vyčerpaní a zodpovedaní všetkých otázok sa Mgr. Petrovi Olejárovi za prijatie pozvania na svoju alma mater poďakoval garant predmetu doc. ThDr. Peter Tírpák, PhD.

Richard FUČKO
GTF PU

Foto: ThLic. Jana PULIKOVÁ, PhD.

PASTORÁCIA A KATECHÉZA VO FARNOSTI

Na Gréckokatolíckej teologickej fakulte PU sa dňa 3. marca 2022 uskutočnila pozvaná prednáška na tému **Pastorácia a katechéza vo farnosti**. V rámci osláv 25. výročia Prešovskej univerzity v Prešove pozvanie k študentom štvrtého ročníka v študijnom programe **katolícka teológia** prijal otec **Mgr. Peter Kačur**, správca farnosti Prešov - Sídliisko 3.

Pozvaný hosť priblížil svoju službu kňaza od začiatku svojej pastoračnej činnosti, v rámci ktorej najprv pôsobil ako kaplán v meste Prešov. Tu nadobudol osobné skúsenosti s duchovným sprevádzaním a aktivitami zameranými na deti a mládež vo farnosti. Podľa vlastných slov to však nebola jeho prvá skúsenosť tohto druhu, už ako bohoslovec (kandidát na kňazskú službu) totiž vypomáhal pri rôznych pastoračných aktivitách aj mimo svojho bydliska.

Od roku 2013 sa otec Peter stal správcom farnosti na Sídliisku 3, kde prevzal kormidlo pastorácie svojho predchodcu o. Marka Kolesára. Počas svojej prednášky sa v tejto súvislosti vyjadril, že je veľmi dobré, ak je v službe a aktivitách kňaza istá kontinuálnosť s jeho predchodcom, pretože to prináša solídne vedenie a duchovné sprevádzanie veriacich vo farnosti. Hosť svoju prednášku obohatil aj popisom svojho vnímania využívania konkrétnych foriem katechézy vo farnosti.

Tieto informácie boli presne ladené k obsahovej časti predmetu

katechetika, v rámci ktorého táto prednáška zaznela. Otec Peter svoju pastoráciu v jemu zverenej farnosti vnímal a vníma ako poslanie, ktorého cieľom nie je iba stavba farskej budovy, no v prvom rade duchovná stavba, ktorá pomáha priblížiť sa k Bohu, lepšie porozumieť sebe aj iným a objaviť svoje poslanie. K tejto stavbe otec Peter využíva práve katechézu v rôznych formách, ktoré akoby „ruka v ruke“ otvárajú príležitosť pre život vo farských spoločenstvách. Ide napr. o Modlitby matiek a Spoločenstvo svätého Jozefa, ktoré tvoria muži. Ide o verejné združenie založené v roku 2012 podľa kánona 573 §1 CCEO (Kódex kánonov východných cirkví – KKVC). Spolok je na základe zriaďovacej listiny, podpísanej vladykom Jánom Babjakom, cirkevnou organizáciou zriadenou za účelom združovania dobrovoľníkov Gréckokatolíckej archieparchie a jej podporovateľov, ktorí sa rozhodnú dobrovoľne pracovať pre zviditeľnenie jej podujatí, zvlášť cirkevných pútí, napomáhať pri ich príprave, propagácii a konečnej realizácii. Svoju činnosť bude vyvíjať aj v oblasti duchovnej formácie

svojich členov, a to spoluúčasťou na živote Cirkvi skrze modlitbu a dobré skutky, rozvíjaním úcty k sv. Jozefovi na základe jeho príkladného života a starostlivosti o Ježiša Krista a Presvätú Bohorodičku.

Okrem spomenutých aktivít Mgr. Peter Kačur hovoril aj o využívaní pravidelných biblických a liturgických katechéz, ktoré vovádzajú veriacich do živšieho prežívania liturgického života a plnšieho chápania a aplikácie textov Svätého písma do praktického života.

Vyhradené miesto v duchovnom sprievode majú aj Modlitby matiek, kde slovom – i katechézou kňaza – ženy objavujú svoju zodpovednosť, dôležitosť a úlohu v povolani matky. Okrem aktivít spojených s katechézou priblížil náš hosť i ďalšie súčasti mestskej pastorácie, čo so sebou prinieslo i niekoľko otázok v obohacujúcej rozprave.

doc. ThDr. Peter TIRPÁK, PhD.
GTF PU
Foto: ThLic. Jana PULIKOVÁ, PhD., GTF

DOKTORANDSKÁ KONFERENCIA – PARTICIPATÍVNY AKČNÝ VÝSKUM

Na pôde Inštitútu edukológie a sociálnej práce sa začiatkom novembra 2021 uskutočnila tradičná, v poradí už 12. vedecká konferencia venovaná doktorandom a doktorandkám s podnázvom Participatívny akčný výskum. Konferencie sa realizovala v rámci projektu VEGA č. 1/0433/20 s názvom Faktory formálnej a neformálnej starostlivosti v systéme dlhodobej starostlivosti, pričom cieľom bolo „explorovať význam participatívneho akčného výskumu smerujúceho k riešeniu sociálnych problémov (Kurt Lewin). Akčný výskum vychádza z participatívnej paradigmy, ktorá je založená na predstave smerujúcej k zmene skúmaných osôb a tie prostredníctvom výskumu získavajú možnosť ovplyvniť svoj život. Tým sa výskum v sociálnej práci, sociológii, psychológii či pedagogike stáva výskumom s ľuďmi, nie o ľuďoch.“

Doktorandská vedecká konferencia bola organizovaná pod záštitou dekanky Filozofickej fakulty Prešovskej univerzity v Prešove prof. PhDr. Beáty Balogovej, PhD., MBA v spolupráci s ďalšími domácimi či zahraničnými pracovníkmi, ktorými sú Centrum pre edukáciu a výskum seniorov, Filozofická fakulta Prešovskej univerzity v Prešove, Slovenská sociologická spoločnosť pri SAV (Východoslovenská pobočka), Katedra spoločenských vied Technickej univerzity v Košiciach, Inštitút Nauk Socjologicznych i Pedagogiki SGGW wo Warszawie, Katedra Socjologii Problemów Społecznych Instytutem Pracy Socjalnej UPJP II w Krakowie.

Konferencie sa zúčastnili ako doktorandi a doktorandky, tak aj odborníci a odborníčky z oblasti sociológie, sociálnej práce, pedagogiky a ďalších odborov. V rámci pozvaných prednášok odznali témy ako Participačný prístup v spoločenskovednom výskume: nádeje a ilúzie od PhDr. Zuzany Kusej, PhD. Ewelina Kancik-Kořtun, dr. predstavila výskumné zistenia v problematike Korelácie medzi politizáciou miestnej samosprávy a občianskej spoločnosti na Slovensku

a Mgr. Adela Leřková Blahová, PhD. ponúkla príspevok na tému Etické otázky participatívneho akčného výskumu. V závere prvej sekcie bol priestor na diskusiu, ktorú svojimi podnetmi obohatili okrem iných aj prof. PhDr. Kvetoslava Repková, CSc. a Mgr. Gizela Brutovská, PhD.

Nasledujúce sekcie vedeckej konferencie boli orientované na prezentáciu referátov. V druhej sekcii sa s témou Odborný a kariérny rast sociálnych pracovníkov a pracovníčok z pohľadu rodu predstavili v spoluautorstve Ing. Peter Gallo, PhD., prof. PhDr. Beáta Balogová, PhD., MBA a prof. Ing. Bohuslava Mihalčová, PhD., PhD., EUR ING. Nasledovali prezentujúci Ing. Mgr. Zuzana Poklembová, PhD. a PhDr. Mgr. Martin Hamadej, PhD. s témou Špecifiká distribúcie výskumného nástroja pri zisťovaní vnímanej miery starostlivosti o seba v pomáhajúcich profesiách, JUDr. Lucia Raková s témou Cochemský model ako novodobá a moderná alternatíva riešenia rodičovského konfliktu, Mgr. Bc. Barbora Kolková s témou Úloha sociálneho pracovníka pri procese tranzície dieťaťa s autizmom do školského prostredia a Mgr. Kristýna Hájková s témou

Intersekcionální teórie v kvalitatívnom výskumu.

Ostatná sekcia bola venovaná prezentácii posterov, kde bola ako prvá téma prezentovaná problematika Roly participanta v sociálno-vednom výskume od autoriek Mgr. Miriamy Boriřčákovvej, PhD. a prof. PhDr. Beáty Balogovej, PhD., MBA, Strata domova ako náročná životná situácia od autoriek prof. PhDr. Beáty Balogovej, PhD., MBA, Mgr. Antónii Sabolovej Fabianovej, PhD. a Mgr. Anny Jařkovej, PhD. a Preventívne aktivity zamerané na rozvoj reziliencie v pedagogickej praxi od autorov Mgr. Antónii Sabolovej Fabianovej, PhD., Mgr. Anny Jařkovej, PhD. a Mgr. Petera Garbarčička, PhD.

Zhrňujúc je možné konštatovať, že doktorandská konferencia, tak ako po ostatné roky, ponúkla priestor pre diskusiu a formovanie sociálno-vedného výskumu, čím naďalej prispieva ku skvalitňovaniu vedy ako v sociálnej práci, tak aj v sociológii, pedagogike a ďalších humanitných odboroch.

Mgr. Miriama BORIŘČÁKOVÁ, PhD.
FF PU

VZDELÁVANIE DOSPELÝCH V ROZMANITÝCH EDUKAČNÝCH PROSTREDIACH

Jedenásty ročník medzinárodnej vedeckej konferencie *Vzdělávání dospělých 2021 – v rozmanitých edukačních prostředích* sa konal 14. a 15. decembra 2021 na Karlovej univerzite v Prahe v Českej republike. Ako obvykle, usporiadateľom konferencie bola aj v tomto roku Pedagogická fakulta Karlovej univerzity v spolupráci s Českou andragogickou společností. Záštitu nad týmto podujatím prevzal prof. PaedDr. Michal Nedělka, Ph.D., dekan Pedagogickej fakulty Karlovej univerzity. Odborným garantom podujatia bol tradične prof. PhDr. Jaroslav Veteška, Ph.D., MBA., predseda Českej andragogickej spoločnosti, z pôsobiaci taktiež na Pedagogickej fakulte Karlovej univerzity. Prezenčná časť samotnej konferencie prebiehala v priestoroch nadácie ABF na Václavskom námestí.

Aj napriek mnohým obmedzeniam sa v tomto roku podarilo organizátorom zorganizovať konferenciu v hybridnej - prezenčnej a virtuálnej podobe. Významnosť tohto podujatia podčiarkuje fakt, že Karlova univerzita je najstaršou univerzitou v strednej Európe, ktorá podporuje a dosahuje excelentné vedecké výsledky v oblasti rôznych vedeckých disciplín. Česká andragogická spoločnosť je najväčšou stavovskou organizáciou v Českej republike zaoberajúcou sa vývojom a výskumom v oblasti vzdelávania dospelých.

Po minuloročnej tematike odrážajúcej problémy školstva v nadväznosti na pandémiu COVID-19 sa tento rok konferencia zamerala na Vzdelávanie dospelých v rozma-

nitých edukačných prostrediach. Na tému konferencie nadväzovali aj jednotlivé tematické bloky: Rozšírená realita – co-teaching, virtuálne a digitálne kompetencie; Nové výzvy v oblasti profesijného rozvoja; Potenciál sociálneho kapitálu; Aktuálne vzdelávacie potreby v školskom prostredí. Prezenčné zastúpenie na konferencii mala aj Filozofická fakulta Prešovskej univerzity v Prešove v zastúpení dekanke Filozofickej fakulty, prof. PhDr. Beáty Balogovej, Ph.D., MBA, ktorá na konferencii vystúpila s príspevkom *Zmysluplné utrpenie a duševné zdravie v kontexte sociálneho kapitálu*, a PhDr. Mgr. Martina Hamadeja, Ph.D., ktorý za autorský kolektív prof. PhDr. Beáty Balogovej, Ph.D., MBA., a Mgr. Miriamy Boriščáko-

vej, Ph.D., odprezentoval príspevok *Edukatívny potenciál súčasnej praxe sociálno-právnej ochrany detí a sociálnej kurately*.

Medzinárodný rozmer v predmetných výskumných oblastiach prezentovalo vyše osemdesiat odborníkov a odborníčok z českého, slovenského a poľského prostredia, pričom sa podujatia celkovo zúčastnilo sto ďalších účastníkov a účastníčok z radov akademikov a študentov. Výstupom konferencie bude zborník vedeckých príspevkov dostupný nielen vedeckej, ale aj odbornej a laickej verejnosti zaslaný k indexácii vo WoS.

PhDr. Mgr. Martin HAMADEJ, Ph.D.
FF PU

ZA PROFESOROM L'UBOMÍROM BELÁSOM

Prof. PhDr. Ľubomír Belás, CSc. (9. 7. 1957, Považská Bystrica – 30. 3. 2022, Prešov)

Profesor Belás pochádzal z Milochova a do Prešova sa presťahoval, ako sám rád hovoril, nielen kvôli manželke a univerzite, ale aj kvôli futbalu, ktorý celý život miloval rovnako ako filozofiu. V rokoch 1976 – 1981 študoval na Filozofickej fakulte Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Prešove, kde následne pôsobil ako asistent a od roku 1984 ako odborný asistent. Jeho hlavným zameraním bol výskum filozofie Immanuela Kanta a svojím systematickým prístupom k skúmaniu jeho filozofického dedičstva vybudoval na Inštitúte filozofie FF PU v Prešove pracovisko, ktoré je centrom kantovského výskumu na Slovensku. Nemal veľa osobných nesplnených prianí, vedel sa rozdať pre svoju rodinu a blízkych, medzi ktorých zarad'oval aj mnohých svojich študentov. Vďaka jeho práci aj prístupu k životu budeme na jeho odkaz navždy spomínať.

Prof. PhDr. Ľubomír Belás, CSc. odišiel predčasne, ak myslíme na vek, ktorý mu osud vymeral, ale tiež vo vzťahu k práci, ktorú ešte chcel a mohol vykonať. Stalo sa mu to, čo aj viacerým iným filozofom – jeho nalomená myseľ ho odvíjala do nezmerných hĺbín a šírav priestoru, ktorému napriek grandióznemu pokroku vied a vedenia nie sme schopní porozumieť a pochopiť ho, aj keď sa o to úmorne, no beznádejne usilujeme.

Viac ako dve tretiny života Ľubomíra Belása sú späté s Prešovom a jeho univerzitou, resp. Filozofickou fakultou – do jej lavíc sa posadil ešte ako študent filozofie a svoju alma mater opúšťa po takmer piatich deceniách ako jej profesor. Tu, v Prešove, sa postupne formoval aj jeho osobný život – stal sa manželom a otcom a nič nena-

svedčovalo, že by sa pokojná hladina jeho osobného zázemia mala rozvíriť. No stalo sa! Nemožno sa vyrovnáť s čímisi, čo prekračuje horizonty našich emočných dimenzií.

Súkromný život každého z nás sa skladá z nespočetných monológov so sebou samým – sami si sme vášnivými kritikmi i apológami. No život je plný aj vášnivých dialógov – so svetom ľudí, s udalosťami, ktorých sme súčasťou alebo len svedkami, so svetom kultúry, umenia, s prírodou, ktorá je okolo nás i v nás, s predstavami o večnosti a našom mieste v nej. Tieto rozhovory vedíme všetci a každý z nás! – Tvorí súhrn všetkého, čo v často prekvapujúcich zvratoch tvorí naše vnútorné Ja. – Ja, ktoré má svoje vlastné meno, Ja, ktoré trvá a prebýva v určitom konkrétnom človeku. Jedným z nich bol aj profesor Ľubo Belás.

Svoj akademický život spojil s katedrou filozofie – tá spočiatku formovala jeho, neskôr sa sám usiloval vtlačiť jej pečať v predstavách o jej možných a potrebných podobách – svet filozofie je však svetom bez hraníc v témach, ktorým sa venuje, a v istom zmysle aj v počte naozaj významných predstaviteľov, ktorí sa stali – v minulosti i dnes – jej médiom, čímisi ako hovorcami. Medzi najvýznamnejších z nich patrí Immanuel Kant, ktorý sa na viac ako tri desaťročia stal akademickým osudom aj pre profesora Belása. Usiloval sa porozumieť tomuto brilantnému mysliteľovi, ktorý žil v inej dobe a v inom svete – no dokázal myslieť tak, aby spôsoby jeho uvažovania mohli byť príkladom pre všetkých ostatných, a to aj v období viac ako dvoch storočí po jeho smrti. Kant Ľ. Belása "očaril" – možno tým, že bol schopný vnímať nadozernú rozľah-

losť kozmu, ale aj rovnako rozľahlý mravný a kognitívny priestor ľudského ducha. Keď Kant 12. februára 1804 zomrel, mesto, univerzita a obyvatelia Königsbergu mu pripravili veľkolepý kniežací pohreb. Na jeho náhrobku je vyrytý jeho známy výrok: „Dve veci naplňajú myseľ vždy novou a rastúcou úctou: hviezdne nebo nado mnou a mravný zákon vo mne.“ Dnes by sme si tieto slová mohli pokojne pripomenúť znova. V základných veciach ľudského života sa toho veľa nemení.

Zásluhou profesora Belása je to, že si Kanta „nenechal len pre

seba“. Naopak. Vytvoril a postupne sformoval viditeľnú a uznávanú kantovskú školu, ktorá si získala medzinárodné renomé. Viacerí jeho žiaci dosiahli významné akademické úspechy a profesor Belás prispel k tomu, že Kant, skutočný gigant a filozofický génius, na našej univerzite a v slovenskom filozofickom myšlienkovom svete neživí, ale žije a vplýva na naše myslenie. Prispieva k tomu aj časopis *Studia Philosophica Kantiana*, ktorého iniciátorom bol práve profesor Belás. *Signum laudis* – teda znamenie chvály a uznania nech sprevádza jeho meno a prácu, ktorú vykonal.

Profesor Belás už nie je medzi nami. Odišiel náhle a potichu, ale zanecháva nám množstvo inšpiratívnych textov, ktoré sú súčasťou slovenskej filozofickej kultúry. Naša pieta spočíva v presvedčení, že jeho odkaz nám ho bude pripomínať v časoch dnešných aj tých, ktoré ešte len prídu.

Čeť jeho pamiatke!

prof. PhDr. František MIHINA, CSc.,
profesor emeritus
doc. Mgr. Sandra ZÁKUTNÁ, PhD.
FF PU

ODIŠIEL TEOLÓG A SPIRITUÁLNY BÁSNIK

Dr. h. c. Mgr. Jozef Tóth (20. 3. 1929, Haniska – 10. 4. 2022, Prešov)

V stredu 13. apríla 2022 sa konala rozlúčka s nebohým kňazom a básnikom Mons. Dr. h. c. Mgr. Jozefom Tóthom, bývalým prodekanom Gréckokatolíckej bohosloveckej fakulty Univerzity Pavla Jozefa Šafárika so sídlom v Prešove a čestným dekanom Gréckokatolíckej teologickej fakulty Prešovskej univerzity v Prešove.

Jozef Tóth sa narodil 20. marca 1925 v Haniske pri Košiciach v harmonickom prostredí poézie, viery a chudoby. Jeho otec Michal bol komorníkom u miestneho grófa Zichyho. Mama Alžbeta ako domáca vážne ochorela a predčasne zomrela. Jozef bol najmladší z troch súrodencov. Sestra zomrela v útlom

veku a najstarší brat ho už tiež predišiel na večnosť. Základná škola v rodisku mala vysokú úroveň a bola základným kameňom, na ktorom postavil svoje gymnaziálne štúdiá (1938) v Košiciach, kde v roku 1946 maturoval. Pred skončením štúdia v rokoch druhej svetovej vojny mu ako narukovanému vojakovi

(1944 – 1945), pritom presvedčenému pacifistovi, hrozil trest smrti, ktorému len zázračne unikol. To ho poznačilo na celý život.

Fascinovaný evanjeliom a starozákonnými prorokmi a poučený biedou povojnového sveta sa rozhodol študovať posvätnú

teológiu (1946). Dva roky navštevoval Vysokú školu bohosloveckú v Košiciach a dva roky Katolícku bohosloveckú fakultu Slovenskej univerzity v Bratislave. Na tieto časy mal veľmi pekné spomienky a neskôr často spomínal na priateľský vzťah so svojim profesorom ThDr. Antonom Harčarom, s ktorým udržiaval čulé kontakty až do jeho smrti. Študoval najmä diela svetových dogmatikov (Lercher, Tanquerey) vo vtedy zaužívanej latinčine. Keď krajinu zasiahol politický mor komunizmu, dotkol sa aj jeho. V roku 1950 ho internovali do vojenských táborov nútených prác – PTP v Čechách. Podľa jeho slov to bola „čierna Sorbonna, univerzita, kde bol výkvet inteligencie a charakterných ľudí celého Československa“. Vrátil sa po vyše troch rokoch ako politicky nespohľadlivý.

Sviatostné manželstvo uzavrel s Annou Borovskou v roku 1955. Boh im požehnal dcéru Luciu a syna Michala. Počas budovania reálneho socializmu pracoval ako obchodný zástupca v štátnom podniku Veľkoobchod Košice a inde, naposledy ako korektor vo Východoslovenských tlačiarňach, š. p. Košice.

Ordinovaný na kňaza bol neverejne 23. februára 1969 v Košiciach. Jeho svätiteľom bol otec biskup Dominik Kalata SJ. V tom istom roku bol začlenený do Spoločenstva učeníkov Nazaretského. Namiesto konkrétnej farnosti dostal od Cirkvi delikátnu úlohu. Z poverenia vtedajšieho ordinára prešovskej gréckokatolíckej eparchie Mons. Jána Hirku formoval budúcich kňazov podstupujúc riziko zo strany náboženstvu neprajného totalitného systému.

Dvadsať rokov pripravoval v katekombálnej Gréckokatolíckej cirkvi adeptov na kňazstvo. K tomuto obdobiu sa viažu aj moje prvé spomienky na nebohého otca Jozefa. Spomienky na okamihy a udalosti, ktoré patria k mojim nezabudnuteľným zážitkom z vnímania spoločenstva kňazov tajnej cirkvi.

V roku 1990 bol pri zakladaní vtedajšej Gréckokatolíckej bohosloveckej fakulty UPJŠ so sídlom v Prešove. Na fakulte ako prvý získal titul magister (Mgr.), na ktorý pre nepriazeň spoločensko-politickej situácie musel čakať štyridsať rokov. Na novozaloženej fakulte sa významne podieľal pri jej etablovaní do systému univerzitného vzdelávania a života. S osobným nasadením budoval túto inštitúciu v čase prudkého nárastu záujmu o štúdium teológie zo strany laikov i budúcich kňazov. Ako teológ osvedčený životnou praxou prednášal a bol aj prodekanom a vedúcim katedry dogmaticko-morálnej teológie. Otec Jozef Tóth stelesňoval v sebe to najušľachtilejšie, čím môže pedagóg disponovať, prirodzenú dobrotu zviazanú s vedou, v jeho prípade vedou o Bohu. A to všetko umocnené neopakovateľným štýlom prednášania, na ktorý dodnes spomínajú jeho študenti.

Od roku 1995 žil na superaktívnom odpočinku v Košiciach. V tomto čase sa mu podarilo dokončiť originálne básnické dielo s názvom *Žalmy na rozhraní tisícročí*, v ktorom na pozadí myšlienkového obsahu 150 biblických žalmov zostavil vlastné básne-žalmy. Do povedomia literárnej obce sa dostal vydaním súborného diela v dvoch zväzkoch (Poézia a Próza) v editorskej spolupráci so spirituálnym básnikom Teodorom

Križkom. Podľa literárnych kritikov Jozef Tóth svojim básnickým naturelom nemá v slovenskej poézii pendant ani časovú paralelu. Bol a ostáva umelcom slova, ktorý svojou tvorbou presahuje hranice svojej vlasti.

Roku 1992 mu pápež Ján Pavol II. udelil titul Monsignor. V roku 2008 mu prešovský arcibiskup Ján Babjak udelil titul protorej s právom nosiť zlatý kríž. Pri príležitosti osláv 130. výročia od vzniku Teologickej akadémie v Prešove dostal prestížne akademické ocenenie Doctor honoris causa za prínos v teologickej vede, kresťansky orientovanej literatúre a za kultúrno-umelecký prínos pre celú spoločnosť. V pokore prijal aj ďalšie významné ocenenia za rozvoj kresťanskej kultúry.

Takmer do posledných dní si zachoval bystrosť ducha a povznesené videnie svojho života. Svoju dušu odovzdal Stvoriteľovi zaopatrený sviatosťami na Kvetnú nedeľu 10. apríla 2022 v prešovskej nemocnici vo veku požehnaných 97 rokov.

„Blažený pokoj a večnú pamiatku!“

Na záver mi dovoľte fragment z jeho vlastnej básne (2005):

*Nie, neprišli sme na pohreb,
lež na dožinky a na vinobranie.
Život je len úžas
z ruky Boha.
Nalej nám tokajské
pri jeho odchode k Tebe,
Pane, Pane.*

doc. ThDr. Michal HOSPODÁR, PhD.
GTF PU

SPOMIENKA NA VLADYKU NIKOLAJA

Dňa 8. februára 2022 sa o 13:00 hod. v priestoroch Pravoslávnej bohosloveckej fakulty PU v Prešove slúžila panychída za zosnulého blaženejšieho vladyku Nikolaja (Kocvár), arcibiskupa prešovského, metropolitu Pravoslávnej cirkvi českých krajín a Slovenska.

Spomienková udalosť sa konala s požehnaním Jeho Blaženosti Rastislava, arcibiskupa prešovského, metropolitu českých krajín a Slovenska. Dekan fakulty doc. ThDr. Štefan Pružinský, PhD. si pri tejto príležitosti v krátkom príhovore zaspomínal na čínorodý život vladyku Nikolaja a poukázal na jeho neúnavnú a obzvlášť obeťavú prácu pre Pravoslávnu cirkev v neľahkých časoch spoločenských a politických zmien. Mnohí dnes slúžiaci duchovní otcovia boli vysvätení do kňazského stavu práve ním a tak sa do dnešných dní môžu dušpastiersky starať o im zverené duchovné stádo. Vladyka Nikolaj ako starostlivý pastier zanechal výraznú stopu v histórii našej miestnej Pravoslávnej cirkvi v českých krajinách a na Slovensku.

Jeho Blaženosť Nikolaj sa narodil 19. decembra 1927 v obci Haničovce, okres Sabinov. Študoval na Pravoslávnom seminári v Prahe, na Moskovskej duchovnej akadémii v Rusku, kde získal titul kandidáta bohoslovía. V službe Cirkvi bol od roku 1950 a svoju službu v nej ukončil ako metropolita v rokoch 2000-2006. V januári 2003 dostal štátne vyznamenanie Pribinov kríž II. triedy za významné zásluhy o duchovný rozvoj Slovenskej republiky. Vsestranne sa podieľal aj na živote našej fakulty. Dvakrát zastával funkciu špirituála (vychovávateľa a duchovníka pre študentov), v sedemdesiatych rokoch pôsobil ako prednášajúci, najmä systematickej teológie.

Za svoju obeťavú arcipastiersku prácu bol vladyka Nikolaj nositeľom mnohých cirkevných vyznamenaní.

Vladyka Nikolaj bol v poradí 4. najvyšším predstaviteľom Pravoslávnej cirkvi v českých krajinách

a na Slovensku od roku 1950, keď získala samostatnosť. Jeho Blaženosť Nikolaj zomrel 30. januára 2006 v Prešove vo veku 78 rokov.

Víchnaja jemú pámjat'!

Kolektív pracovníkov PBF, PKS a študentov

PRVÝ ZÁZNAM MUCHY NA NECHTÍKU LEKÁRSKOM U NÁS

Pestovanie nechtíka lekárskeho prinieslo prvý záznam výskytu muchy *Tephritis praecox* na Slovensku. Rozšírenie tohto hmyzieho oligofága (špecializácia na požer len určitého druhu rastliny) poukazuje na klimatickú zmenu v našom regióne.

Mucha *Tephritis praecox* (Loew, 1844) sa vyskytuje veľmi sporadicky v oblastiach okolo Stredozemného mora. Odchytená bola tiež vo Veľkej Británii, Grécku, Turecku a na ukrajinskom Krymskom polostrove. Doteraz nebola zaznamenaná na Slovensku a ani v Českej republike.

Za významný úspech a objav pokladáme skutočnosť, že celú populáciu tohto nepôvodného invázneho druhu sme zaznamenali v našich podmienkach ako prví. Bolo to možné vďaka veľkoplošnému pestovaniu nechtíka lekárskeho (*Calendula officinalis* L.). Zaznamenaný hmyz je oligofág, ktorého larvy požierajú len kvetné úbory rastlín druhov rodu nechtíka (*Calendula* spp.).

Mucha je pestrofarebná, s dĺžkou hyalínneho krídla od 1,8 do 3,2 mm a s čiernym vajcovodom. Nohy má oranžové s čiernymi znakmi na stehennej kosti. Pri identifikácii sa používa vzor krídla, ktorým sa

výrazne odlišuje od iných druhov tohto rodu.

Počas životného cyklu dospelých jedincov pri ich párení samce muchy čakajú v blízkosti hlavy svojho vybraného kvetného puku. Keď sa objaví samica, začnú páriaci tanec, počas ktorého samec drží krídla naplocho a potom ich striedavo otvára. Larvy sa vyvíjajú v kvetných úboroch až 80 mm veľkých s oranžovou farbou.

Predmetný hmyz môže prežiť stredne chladné európske zimy a trvalo sa tak vyskytuje v oblastiach výsevu tejto liečivej rastliny. Tieto muchy nie sú škodlivé a nebezpečné ako invázny druh, pretože sú z hľadiska svojej potravy veľmi prísne špecializované.

Naše pozorovanie poukazuje na skutočnosť, že južná a východná Európa je s ohľadom na klimatickú zmenu rizikovou oblasťou. Región už pociťuje nárast tepelných extrémov a pokles množstva zrážok,

nižší prietok riek, čím sa zvýšilo riziko suchých období počas roka a tým pádom aj nižších výnosov poľnohospodárskych plodín. V prípade mnohých živočíšnych a rastlinných druhov dochádza k zmenám v ich životných cykloch, migrujú na sever a do vyšších nadmorských výšok, zatiaľ čo rôzne invázne druhy sa u nás už usídlili alebo rozšírili svoj areál.

Pri taxonomickom určení muchy *Tephritis praecox* (Loew, 1844) je potrebné poďakovať kolegovi Dr. Jozefovi Oboňovi a spolupracujúcim vedcom z Ukrajiny, Dr. Severynovi a Dr. Valerymu Korneyevovcom.

prof. RNDr. Ivan ŠALAMON, CSc., MBA
FHPV PU
Foto: Dr. Severyn KORNEYEV

ŠKOLA NIE JE LEN O UČENÍ

Študenti a študentky počas pregraduálnej prípravy na fakulte absolvujú mnoho predmetov, majú možnosť študovať v zahraničí a niekedy sa ich aj priamo dotknú projekty realizované na fakulte či univerzite. Medzinárodný projekt *Spotting and Strengthening Resiliency Skills from Early Childhood* v rámci KA2 mal vo svojom harmonograme aj tréning študentov v oblasti reziliencie.

Reziliencia je považovaná za univerzálnu schopnosť, ktorá umožňuje osobe, skupine alebo komunite predchádzať, minimalizovať alebo prekonávať škodlivé účinky nepriaznivých životných situácií. Považuje sa za jednu z dôležitých osobnostných čŕt, ktorá je spojená so schopnosťou daného jedinca zotaviť sa z týchto náročných situácií.

Projekt *Spotting and Strengthening Resiliency Skills from Early Childhood* (Erasmus+ KA2), realizovaný na Pedagogickej fakulte od roku 2020, je zameraný na posilnenie kompetencií budúcich pedagógov, aby boli pripravení naučiť žiakov, ako lepšie zvládať stres a posilniť ich schopnosť čeliť životným zmenám.

Spolu s Pedagogickou fakultou Prešovskej univerzity v Prešove sú do projektu zapojení partneri z Országos Tranzitfoglalkoztatási Egyesület (Maďarsko) a Universitatea Crestina Partium (Rumunsko). Každá z inštitúcií participuje na plnení jednotlivých cieľov projektu, ktorými sú výskum realizovaný na vysokoškolských študentoch, vytvorenie príručky na rozvoj reziliencie a vytvorenie tréningového programu pre študentov pedagogických odborov v rozsahu troch dní (24 výučbových hodín), kde sa študenti dozvedia o tom, ako zvyšovať rezilienciu žiakov a ako tieto poznatky zabudovať do svojej každodennej praxe s deťmi prostredníctvom postupov neformálneho vzdelávania.

V septembri 2021 bola publikovaná príručka na rozvoj reziliencie v anglickom jazyku, ktorá je dostupná na webovom sídle univerzitnej digitálnej knižnice Prešovskej univerzity v Prešove pod názvom *Development of Resilience - Handbook of Best Practice*. Slovenský preklad príručky bude po jazykovej korektúre zverejnený v najbližších týždňoch. Krátky teoretický vstup do problematiky reziliencie osobnosti je sprevádzaný metodikou práce s 24 aktivitami, ktoré rozvíjajú jednotlivé alebo viaceré oblasti reziliencie, akými sú napr. sebaúvedomenie vlastných emócií; sebaopoznanie; sebareflexia; komunikačné zručnosti; asertívne správanie; sebaúvedomenie a sebaovládanie.

Každá z aktivít je v publikácii spravidzaná podrobným manuálom, ktorý obsahuje všetky požadované pokyny a otázky na podporu diskusie a ďalšie úlohy. Aktivity by mali byť využívané s prihliadnutím na individuálne metódy učenia, čiastočne vychádzajúce aj z predchádzajúcich skúseností detí, ich osobnostných vlastností, charakteru a vekových špecifik.

Na pôde Pedagogickej fakulty boli v dňoch 17. – 19. februára 2022 a 23. – 25. februára 2022 realizované vyššie spomenuté trojdňové výcviky, na ktorých sa zúčastnilo celkovo 21 študentiek. Počas troch dní mali študentky možnosť vstúpiť do problematiky reziliencie, spoznať príbehy známych aj menej známych ľudí, ktorí museli vo svojom živote zvládnuť rôzne ťažké životné situácie a okolnosti, či nahliadnuť do svojho života z pohľadu vlastnej sily a odolnosti. Lektorky docentka T. Dubayová a doktorka H. Hafičová použili počas výcviku aj vybrané aktivity z vytvorenej príručky, čím

ukázali účastníčkam ich praktickú realizáciu. Heterogénnosť študentiek z rôznych ročníkov a študijných programov priniesla pri spoločnej diskusii rôzne pohľady na aplikovanie získaných vedomostí a zručností v ich pedagogickej praxi. Počas rozhovorov študentky ocenili možnosť osobného rozvoja aj mimo rámca študijného programu a vyslovili požiadavku ponuky viacerých kurzov pre ich osobnostný a profesionálny rozvoj.

Myšlienky niektorých z nich otvoria priamo dvere do miestnosti výcviku: „*Tréning, ktorý som absolvovala, bol pre mňa svojím charakterom prvotinou a nevšedným zážitkom. Sedela som v skupine cudzích ľudí a komunikovala som svoje problémy. Nikto ma do toho netlačil, ja som to tak chcela. Bude pre mňa najväčším víťazstvom, ak si takúto dôveru získam aj ja u detí.*“ „*Úprimne ma táto problematika veľmi zaujala a jednoznačne ju vo svojej praxi chcem realizovať. Keďže takýto predmet na fakulte*

ešte neexistuje - a dúfam, že o pár rokov bude - rozhodne by som chcela vyskúšať všetky aktivity, ktoré som v tomto kurze spoznala, a prípadne aj iné, ktoré si nájdem alebo vymyslím.“

Účastníčky sa po absolvovaní tréningu zároveň zaviazali overiť vybrané aktivity priamo pri práci s deťmi a poskytnúť reflexiu autorčiam projektu na skupinovom online stretnutí.

Téma projektu je dnes aktuálnejšia ako v čase, keď bol projekt pripravovaný. Ako spoluautorov nás teší, že sme dokázali reagovať na aktuálne požiadavky pedagogickej praxe, ktorá sa bude v najbližšom období stretávať s problémami, ktoré boli doteraz v rámci edukácie riešené len okrajovo: trauma, zvládanie záťaže či práca s emóciami.

doc. Mgr. Tatiana DUBAYOVÁ, PhD.
Mgr. Hedviga HAFIČOVÁ, PhD.
PF PU
Foto: autorky

INOVATÍVNE VZDELÁVACIE NÁSTROJE PRE ZDRAVOTNÍKOV

Situácia súvisiaca s pandémiou COVID-19 a prechodom univerzít na hybridné a e-learningové vzdelávanie predostrela otázku pripravenosti vysokých škôl na vzdelávanie študentov zdravotníckych odborov. Medzinárodný projekt riešený v rámci grantového programu ERASMUS+ „Využitie inovatívnych vzdelávacích nástrojov v odboroch ošetrovatel'stvo a urgentná zdravotná starostlivosť (E-NUREMS)“ je navrhnutý ako reakcia na vzniknutú situáciu. Na realizácii projektu sa podieľajú tri univerzity zo strednej Európy: Wyższa Szkoła Planowania Strategicznego w Dąbrowie Górniczej (Poľská republika), Prešovská univerzita v Prešove (Slovenská republika) a Univerzita Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem (Česká republika). Výstupy projektu sú určené študentom a vysokoškolským učiteľom študijného programu ošetrovatel'stvo a urgentná zdravotná starostlivosť.

V rámci realizácie projektu sa predpokladá vytvorenie interaktívnej viacjazyčnej učebnice v podobe e-learningovej platformy, ktorá bude pozostávať zo zbierky videí nahratých v medicínskom simulačnom centre a odborných učebniach. Učebnica bude obsahovať výučbové videozáznamy realizácie praktických postupov využívaných v klinickej praxi sestry či zdravotníckeho záchranára. Vytvorené edukačné materiály budú určené študentom zdravotníckych odborov s cieľom rozšírenia možností ich prípravy na praktické cvičenia. Dokumentačné videá budú doplnené odborným výkladom a popismi jednotlivých aktivít v materinskom a anglickom jazyku. Zároveň bude vytvorený vzdelávací program zameraný na výučbu praktických predmetov v oblasti ošetrovateľstva a urgentnej zdravotnej starostlivosti.

Aktivity projektu sú zamerané na školenie vysokoškolských učiteľov v rámci workshopu „Praktické školenie študentov ošetrovateľstva a urgentnej zdravotnej starostlivosti

s využitím simulačných centier“, ako aj na realizáciu kurzov pre študentov „Zdravotnícky pracovník v krízovej situácii“ a „Práca v medzinárodných lekárskejších tímoch.“ V pláne je aj zorganizovanie dvoch medzinárodných konferencií.

Koncom roka 2021 sa zamestnanci Prešovskej univerzity v Prešove a Univerzity Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem zúčastnili školenia „Praktický výcvik študentov ošetrovateľstva a záchranárstva s využitím simulačných centier“, ktoré bolo organizované Wyższą Szkołą Planowania Strategicznego w Dąbrowie Górniczej. Účastníci školenia pracovali v dvoch simulačných centrách. Učitelia mali možnosť oboznámiť sa s výučbou s využitím moderných medicínskych simulátorov, získať teoretické vedomosti a praktické zručnosti súvisiace s výučbou v simulačnom laboratóriu v podmienkach nízkej a vysokej vernosti. Vedomosti a zručnosti získané počas školenia využijú ako v každodennej pedagogickej praxi, tak aj pri tvorbe interaktívnej viacjazyčnej učebnice vyplývajúcej z konceptuálnych výstupov projektu.

Ďalšou aktivitou realizovanou v rámci plnenia úloh projektu bolo medzinárodné projektové stretnutie s názvom „Medzinárodné zdravotnícke tímy“, ktoré zorganizovali riešitelia projektu z Fakulty zdravotníckych odborov Prešovskej univerzity v Prešove. Stretnutie riešiteľov projektu bolo zamerané na zhodnotenie doterajších výstupov projektu a prípravu realizácie jednotlivých aktivít projektu. Účastníci nadnárodného stretnutia navštívili Tréningové centrum EMA (Emergency Medicine Academy)

v Košiciach, kde sa mohli oboznámiť so systémom celoživotného vzdelávania záchranárov na Slovensku, spoznať, ako prebieha výcvik vodičov sanitiek vo virtuálnej realite priamo v kabíne sanitky, či oboznámiť sa s tým, ako vyzerá modelový byt na nácvik zásahov zdravotníckych záchranárov či virtuálny simulátor pre nácvik postupov pri hromadných nešťastiach.

Pri návšteve stanice záchrannéj zdravotnej služby v Prešove mali účastníci stretnutia možnosť diskutovať o organizácii zdravotníckeho záchranného systému na Slovensku a vzájomne si ozrejmiť rozsah kompetencií záchranára v každej z krajín participujúcich na projekte. Očakávaným prínosom projektu je zlepšenie kvality vzdelávania študentov zdravotníckych študijných programov za pomoci využitia e-learningu s cieľom zvýšiť pripravenosť študentov na výkon v podmienkach klinickej praxe.

PhDr. Wioletta MIKUČÁKOVÁ, PhD.
Ing. Bc. Danko BOGUSKÁ, PhD., MSc.
PhDr. Ľubomíra LIŽÁKOVÁ, PhD., MPH
FZO PU

ŠKOLENIE ČLENOV PROJEKTU KEGA

Dňa 09. februára 2022 sa v odbornej učebni na Fakulte zdravotníckych odborov Prešovskej univerzity v Prešove uskutočnilo školenie riešiteľov tímu v rámci projektu KEGA. Školenia sa zúčastnil riešiteľský kolektív: PhDr. Iveta Ondriová, PhD., PhDr. Slávka Mrosová, PhD., PhDr. Jana Cuperová, PhD., MPH, PhDr. Dagmar Magurová, PhD. a PhDr., Mgr. Alena Schlosserová, PhD. Školenie realizoval Ing. Patrik Faix z firmy B. Braun Medical s.r.o. a týkalo sa dvoch zdravotníckych pomôcok: infúznej pumpy a perfúzomatu Compact plus.

Cieľové zameranie projektu KEGA (031PU-4/2021) s názvom „Intermediálna učebňa na nácvik ošetrovateľských postupov u dojčiat ako prostriedok zvýšenia kvality vzdelávacieho procesu a prepájania teórie s praxou“ vychádza z faktu, že proces vzdelávania sestier a pôrodných asistentiek je veľmi náročný a vyžaduje si nadobudnutie komplexnej bázy teoretických poznatkov a ich aplikáciu v klinickej praxi. Dominantnou sférou v edukácii študentov, ako aj v samotnom povolání sestry či pôrodnej asistentky je adekvátna realizácia ošetrovateľských postupov. Náročnosť a špecifiká vo výkone ošetrovateľských činností u detského pacienta si vyžadujú diferencovaný prístup v metodike výchovno-vzdelávacieho procesu. Integrácia inovatívnych edukačných foriem a metód v procese výchovy a vzdelávania študentov vytvára priestor pre prekonanie problémových aspektov a efektívnejšie zvládnutie ošetrovateľských postupov samotnými študentmi u dieťaťa v dojčenskom veku v podmienkach klinickej praxe.

Nosným zámerom projektu KEGA

(031PU-4/2021) je vytvorenie intermediálnej učebne k výučbe ošetrovateľských postupov u dojčiat, ktorá bude inovatívnym vzdelávacím prvkom umožňujúcim preklenutie rozdielov medzi vzdelávacím prostredím demonštračného charakteru a vzdelávaním v klinickej praxi. Predpokladáme, že intermediálna učebňa vytvorí ideálne podmienky pre zefektívnenie, skvalitnenie a zatriaktívnenie procesu expozície a fixácie vedomostí a zručností u študentov, vytvorí lepšie podmienky pre prepojenie teórie s praxou a otvorí nové možnosti pre ďalšie vzdelávanie.

Súčasná vysokokvalitná medicínska a ošetrovateľská starostlivosť o deti nízkeho veku si vyžaduje veľmi exaktnú parenterálnu aplikáciu liekov a podávanie infúzných roztokov tak, aby sa predišlo potenciálnym zdravotným problémom. Z uvedeného dôvodu je parenterálna terapia u detí korigovaná s využívaním infúzných púmp a perfúzomatov. Práca s týmito technickými pomôckami je dnes neodmysliteľnou súčasťou práce sestier aj na štandardných pediatrických oddeleniach, a preto je ne-

vyhnutné začleniť ich aj do procesu vzdelávania študentov.

Z uvedených dôvodov boli obe pomôcky zakúpené z rozpočtu projektu v rámci dotácie v prvom roku jeho riešenia a budú integrálnou súčasťou technického vybavenia intermediálnej učebne slúžiacej na nácvik ošetrovateľských postupov u dojčiat v rámci predklinickej výučby. Počas školenia boli riešitelia projektu detailne informovaní o technických parametroch a údržbe týchto technických pomôcok. Každá členka tímu mala priestor manuálne si vyskúšať nastavenie jednotlivých parametrov a funkcií objemovej infúznej pumpy a perfúzora.

Získané vedomosti a zručnosti odborné asistentky z Katedry ošetrovateľstva a Katedry pôrodnej asistencie uplatnia vo výchovno-vzdelávacom procese s cieľom zvyšovania kvality vzdelávania a prepojenia teórie s praxou v oblasti pediatrického ošetrovateľstva.

PhDr. Dagmar MAGUROVÁ, PhD.
PhDr. Slávka MROSKOVÁ, PhD.
FZO PU

O FORMÁLNEJ STRÁNKE PUBLIKAČNÝCH VÝSTUPOV

V čase premien písaného slova, pod závalom akreditačných povinností a rozbiehajúceho sa letného semestra sa 10. februára 2022 na pôde Gréckokatolíckej teologickej fakulty Prešovskej univerzity v Prešove uskutočnila pozvaná prednáška, spojená s odbornou diskusiou na tému Metodológia písania publikačných výstupov.

Pozvanými prednášajúcimi boli PhDr. ThLic. Juraj Gradoš, PhD., šéfredaktor a grafik gréckokatolíckeho časopisu Slovo, a jazyková redaktorka tohto periodika PaedDr. Adriana Matoláková, PhD. Stretnutie zastrešovala Katedra aplikovanej edukológie pod vedením doc. ThDr. Petra Tirpáka, PhD. Na podujatí sa zúčastnil pedagogický zbor GTF PU v Prešove.

Prednášajúci vo svojich vstupoch poukázali na moderné trendy písania v časopise Slovo, ako aj na metodologické aspekty a zákonitosti vyplývajúce zo spisovnej slovenčiny, STN ISO 690 a smernice k písaniu záverečných prác na GTF PU. V diskusii opakovane zaznel apel na potrebu zvyšovania

úrovne vedeckej a odbornej publikačnej činnosti nielen po obsahovej stránke, ale v tomto prípade najmä po formálnej. Budúcemu príspevku, jeho úspešnému a skorému publikovaniu totiž veľmi napomáha znalosť citačnej normy, ale aj dobre zvládnutá práca s textom a jeho následná úprava. Prednášajúci hostia zdôraznili, že ak je text zvládnutý po formálnej stránke, urýchlí to aj jeho publikovanie.

Podujatie malo aj praktický charakter. Prednášané slovo sprevádzala práca s výpočtovou technikou. Rozprávalo sa o gramatických pravidlách, zápisoch citácií a parafráz, zvýrazňovaní textu, správnom používaní zámen, o štýloch a formátoch textu, dôležitosti používa-

nia správnych fontov a podobne. Význam podujatia zdôraznila živá a obohacujúca diskusia. Zo strany auditória viackrát zaznela aj prosba, aby prezentované myšlienky dostali tlačенú podobu. V tomto smere sa vyjadril aj dekan fakulty Mons. prof. ThDr. Peter Šturák, PhD., ktorý hosťom zároveň poďakoval za realizáciu tohto podujatia.

Ostáva veriť, že závery z tohto podujatia nezostanú zapísané len v osobných poznámkach auditória, ale budú aj spracované a ponúknuté pre prácu vedeckých pracovníkov našej GTF.

ThLic. Martin TKÁČ, PhD.
GTF PU

Foto: doc. ThDr. Peter TIRPÁK, PhD.

LITERÁRNOVEDNÉ INTERPRETÁCIE TVORBY FRANTIŠKA VESELÉHO

Univerzitná knižnica Prešovskej univerzity v Prešove (UK PU) v spolupráci s profesorom Jaroslavom Vencálkom z Inštitútu politológie Filozofickej fakulty Prešovskej univerzity (IPOL FF PU) sprístupnila v Centrálnnej študovni výstavu posterov dvadsiatich diel akademického maliara Františka Veselého obohatené literárnovednými interpretáciami profesora Vencálka, ktorý každé jedno vystavené maliarovo dielo dôkladne analyzuje, nachádza v ňom priliehavú symboliku, syntetizuje a snaží sa odkryť podstatné idey v ňom ukotvené. Výstava bola sprístupnená od 18. februára do 10. marca 2022, pričom kvôli aktuálne platným protipandemickým opatreniam sa UK PU namiesto tradičnej vernisáže rozhodla usporiadať 10. marca o 11.00 hod. finisáž (resp. dernisáž či derniéru) výstavy, na ktorej sa konečne po vyše dvoch covidových rokoch mohli zúčastniť aj čitatelia pri dodržaní už voľnejších protipandemických opatrení. Okrem čitateľov UK PU, študentov a vysokoškolských učiteľov sa podujatia zúčastnil aj prednosta Okresného úradu v Stropkove PhDr. Mgr. Peter Harvan.

Podujatie otvoril riaditeľ UK PU Ing. Peter Haľko, úvodné slovo predniesla riaditeľka IP FF PU doc. PhDr. Irina Dudinská, CSc. Následne sa slova ujal autor výstavy profesor Vencálek, ktorý prostredníctvom svojich interpretácií priblížil návštevníkom nielen nadčasové výtvarné diela F. Veselého, ale aj proces ich vzniku.

Akademický maliar František Veselý sa narodil 16. 8. 1938 v Stropkove,

kde 24. 9. 2001 aj zomrel. V rokoch 1956 – 1958 študoval na Vyššej škole pedagogickej v Prešove (aprobácia výtvarná výchova – ruština) a následne v rokoch 1965 - 1970 aj na VŠVU v Bratislave v ateliéri všeobecného maliarstva profesora Ladislava Čemického (oddelenie krajinárskej a figurálnej maľby profesora Jána Želibského). V roku 1971 doštudoval aj dekoratívnu maľbu u profesora O. Dubaya a profesora J. Matejku. Po ukončení štúdií sa

vrátil do rodného mesta, kde pôsobil celý svoj život. Ani tu však nebol izolovaný, ale dokázal sa konfrontovať s celoslovenským výtvarným dianím a vstrebávať moderné vplyvy.

Vo svojich prácach zachycuje vzťah prírody a človeka ako odraz vzájomného pôsobenia. Často využíva koláž a techniku „obraz v obraze“. Tento mimo regiónu východného Slovenska málo známy, ale napriek tomu významný slovenský výtvarník

piatich vybraných umeleckých diel Františka Veselého z rokov 1968-1987.

Výtvarnú tvorbu Františka Veselého v poňatí autora výstavy a knihy profesora Jaroslava Vencálka výstižne charakterizoval Ing. arch. Marko Vateha (odborný konzultant podieľajúci sa na vzniku publikácie):

„V rozboroch vybraných malieb s použitím samotných obrazových ilustrácií Vencálek brilantne odkrýva všetky možné výstavbové komponenty i obsahové súvislosti zabudované do Veselého obrazových kompozícií. Všetky doteraz napísané i vyslovené komentáre sa aj napriek tomu, že vzišli od profesionálnych autorít, Veselého tvorby spravidla dotýkali iba vo všeobecnej rovine a širšom kontexte, do konkrétností v zásade nikdy nezachádzali. Obsah, ktorý sa pri čítaní Vencákových rozborov jednotlivých Veselého výtvarných diel plynulo rinie ako riečny prúd, je pohotovou i výstižnou eko-sociologickou štúdiou predmetných výtvarných diel. Ba čo viac, keďže Vencákovke konkrétne komentáre obrazov sa týkajú podstatného množstva Veselého diel a časovo pokrývajú celé umelcovo tvorivé obdobie, túto prácu zároveň môžeme chápať aj ako komplexný, eko-sociologický pohľad do úplnej Veselého výtvarnej tvorby.“

Ing. Peter HALKO

Foto: UK PU, webumenia.sk

bol obdarený nezvyčajne významnou schopnosťou konštruktívno-umeleckej imaginácie, o čom sa mohli presvedčiť návštevníci výstavy v Centrálnnej UK PU.

Práve v tomto období je neobyčajne dôležité venovať jeho dielu omnoho väčšiu pozornosť. Nejde len o kultúrno-umelecké aspekty jeho tvorby, ale predovšetkým o vnímanie jeho umeleckého diela v širších kontextoch súvisiacich s kvalitou životného prostredia človeka v ním obývanej alebo inak hospodársky využívannej krajine. Dôvodov, prečo by tak malo byť, by sa iste našlo viac. Táto výstava súvisí najmä s kreatívno-imaginatívnymi súvislosťami tvorby Františka Veselého vo vzťahu k environmentálnym vplyvom človeka na krajinu. Tie totiž, ako sa v priebehu nasledujúcich desaťročí ukázalo, nadobudli taký vplyv, že začali celkom zásadným spôsobom ovplyvňovať nielen ekonomické, ale aj politické a spoločensko-kultúrne správanie celej ľudskej populácie na planéte Zem.

tropogénnej povahy. Využitím svojej vysoko rozvinutej schopnosti konštruktívnej imaginácie (z lat. imago, obraz, predstava) vytvoril František Veselý rozsiahly súbor abstraktných a symbolizovaných krajinomalieb. V umeleckej myšlienkovvej výpovedi Františka Veselého veľmi silne rezonujú otázky týkajúce sa prírodného prostredia, napr. ohrozenie existencie prirodzených biotopov v krajine či vzťah človeka k prírodnej sfére krajiny.“

Profesora Vencálka tvorba Veselého natoľko zaujala, že svoje interpretácie a intelektuálne postrehy pri rozbere maliarovho diela sa rozhodol zhrnúť aj do knižnej publikácie. Synergickou súčasťou podujatia preto bola aj prezentácia jeho publikácie Spoločensko-environmentálne výzvy umeleckej tvorby Františka Veselého. Trojjazyčná publikácia (slovensky, poľsky, anglicky) obsahuje interpretácie sedemdesiatich

Nadčasovosť diela F. Veselého a jeho spoločensko-ekologický presah zdôraznil na finisáži aj profesor Vencálek: „S určitým odstupom času sa dajú umelecko-kreatívne imaginácie Františka Veselého považovať za spoločensko-kultúrny, celkom relevantne vizionársky pohľad do budúcnosti. Súčasné generácie ľudí žijúcich na planéte Zem si totiž budú musieť omnoho intenzívnejšie uvedomovať, aké dôležité je usilovať sa o harmonický súlad medzi prírodnou kultúrou a kultúrou an-

60 ROKOV KATEDRY VÝTVARNEJ VÝCHOVY A UMENIA

Dňa 21. marca 2022 bola v Univerzitej knižnici PU v Prešove sprístupnená výstava archívnych študentských prác pri príležitosti 60. výročia založenia Katedry výtvarnej výchovy a umenia (v súčasnosti pôsobiacej pri Inštitúte hudobného a výtvarného umenia Filozofickej fakulty Prešovskej univerzity v Prešove). Vystavené práce – kresba, grafika, malba, dizajn, fotografia atď. sú príjemnou pripomienkou rozmanitosti študentského talentu a úsilia počas šiestich dekád pulzujúceho života katedry.

Pôvodným konceptom tejto výstavy bolo predstaviť 60 vybraných archívnych študentských prác. Toľko, koľko rokov ubehlo od založenia Katedry výtvarnej výchovy a umenia v Prešove.

Predstava komentára k výstave sa pohybovala medzi šesťdesiatimi slovami a šesťdesiatimi vetami (na finisáži potom šesťdesiat obložených chlebičkov atď.). V čase písania tohto textu som však presvedčený, že azda najvhodnejšia rekapitulácia by bola v rozsahu šesťdesiatich kníh. Keďže takto početné knižné zväzky a zborníky preplnené kaskádami postrehov a hlbavých myšlienok už nie sú v móde, píšem radšej túto obsírnejšiu esemesku.

Cítim sa ako hladný sladkožrút po prieskumnej návšteve cukrárne preplnenej maškrtami. Nebola to však výprava v záujme koštovať, nanajvýš nadžgávať sa. Iba som pozoroval, pozorujem. Momenty. Zážitky vďaka výsostnému vnímaniu očí a duše. Vnímam túto katedru ako veľkú „dobrotu“ - ja vyše tridsať rokov, ale v tomto smere máme aj skúsenejších kolegov a katedra má

toho navnímaného ešte viac... Hodnota prežitého ďaleko predstihuje materializovanie a kalkulovalenie. Tvorcovia malého sveta tejto katedry si zaslúžia vďaka. Odovzdávajú katedre späť všetko to, čo im ona sama umožnila prostredníctvom jej zakladateľov. Prehlbovanie záujmu o umenie, zdokonaľovanie sa v praktických výtvarných disciplínach, získavanie študentov pre prácu pedagógov výtvarnej kultúry. Ostávať v škole, na rozdiel od do sveta utekajúcich študentov, prináša pre pedagogické obsadenie katedry určitú záťaž, často nečakané a nemenné situácie. Po pri najmenšom piatich rokoch štúdia sa pre absolventov otvárajú možnosti nových výziev a doba minulé sa stáva pravdepodobne spomienkou na viac či menej vzdialenú minulosť.

Zotrvanie pedagóga v škole je inou hrou, ktorej autori - okrem učiteľov napr. kolektív vedenia fakulty a univerzity - berú spoluzodpovednosť za udržiavanie tradičného ducha pracoviska a jeho formovanie, prispôbovanie súčasnej dobe. Často to nie je ľahká a nekonfliktná cesta. Tak trochu oproti sebe tu stoja dve skupiny zúčastnených. Tradične

založených a inovatívnych jedincov. Toto obdobie je nádhernou fázou konfrontácií.

Výstava k šesťdesiatinám Katedry výtvarnej výchovy a umenia Inštitútu hudobného a výtvarného umenia Filozofickej fakulty Prešovskej univerzity v Prešove približuje minulé obdobie ako čas pokojnejších dialógov a konfrontácií v tvorbe a vo svojom jestvovaní. Samozrejme, predznamenáva aktuálne zmeny, protichodné variability tém, techník a prístupov k tvorbe. Vystavené práce vznikli v pomerne vzdialených časových úsekoch. V tých časoch, kedy sa duch tejto školy zdal o čosi zjednocujúcejším vo vzťahoch na pracovisku a vo vzťahoch s okolím.

Blahoželáme a držíme jej palce. Držíme palce každej škole, ktorá v slušnosti hľadá, nachádza a zároveň si je vedomá dôležitosti stíšiť hlas a skôr spomaliť ako bezpodmienečne šliapať na plyn.

Mgr. Jaroslav ONDO, PhD.
Foto: VERES KRISTÓF Zoltán

PREZENTÁCIA KNIHY CUDZINCOV KABÁT

V Univerzitnej knižnici Prešovskej univerzity v Prešove sa dňa 6. apríla 2021 uskutočnila prezentácia románu *Cudzincov kabát*, ktorá je prvotinou Jonathana Grestyho, pedagóga na Inštitúte anglistiky a amerikanistiky Filozofickej fakulty Prešovskej univerzity.

Autor knihy porozprával o procese písania románu a odpovedal na niekoľko otázok z publika. Jonathan Gresty - pôvodom z Veľkej Británie - sa vo svojich spomienkach vracia do vlastnej minulosti, konkrétne do čias, keď v roku 1992 pricestoval na Slovensko a usadil sa tu. Jeho zážitky sú postrehmi cudzinca, ktorý vníma slovenskú realitu veľmi citlivo a emocionálne, no s veľkým odstupom, keďže konfrontuje novú kultúrnu a spoločenskú realitu na Slovensku s kultúrou, z ktorej pricestoval. Román je určený širokej verejnosti.

Autor vo svojich vyjadreniach prezradil niektoré postrehy z vlastného života, no ako sám potvrdil, mnohé z postáv inšpirovaných skutočnými osobami z jeho života sú fiktívne a vedú svoj vlastný život. Autor sa ponára do psychiky ako mužskej, tak aj ženskej postavy. Jonathan Gresty písal román vo svojom vlastnom jazyku, no slovenskému čitateľovi sa rozhodol ponúknuť sondu do svojho vnútra v preklade, s ktorým mu pomáhala jeho manželka a študenti. Obohatením prezentácie bolo čítanie úryvkov z románu. V preklade

z neho čítala študentka 4. ročníka Viktória Tomková a v origináli samotný autor.

Kniha vyšla minulý rok vo vydavateľstve Ikar a bola nominovaná na ocenenie Zlaté pero, čo je jedno z najprestížnejších ocenení, ktoré každoročne udeľuje literárna kritika.

PaedDr. Miloš Blahút, PhD.
FF PU
Foto: UK PU

Profesor Ján KMEC:

ROZHODOL SOM SA PRE KRÁĽOVNÚ MEDICÍNY

Prof. MUDr. Ján Kmec, PhD. ukončil štúdium v študijnom odbore všeobecné lekárstvo v roku 1985 na Lekárskej fakulte Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach. V roku 2006 dosiahol hodnosť philosophiae doctor vo vednom odbore vnútorné choroby na Lekárskej fakulte UPJŠ v Košiciach, habilitoval sa v roku 2010 a v roku 2018 sa stal profesorom na Fakulte humanitných a prírodných vied Prešovskej univerzity v Prešove. Od 1. marca 2002 je primárom v Kardiocentre FNŠP J. A. Reimana v Prešove, ktorého je aj spoluzakladateľom. V súčasnosti pôsobí ako prednosta Kliniky kardiológie FNŠP J. A. Reimana a ako profesor na Fakulte zdravotníckych odborov PU v Prešove.

Počas svojej kariéry získal viacero významných ocení doma aj v zahraničí, z ktorých možno spomenúť Striebornú medailu Jána Adama Reimana od Spolku lekárov v Prešove (2009), Bronzovú medailu Slovenskej lekárskej spoločnosti za zásluhy o SLS, Cenu predsedu Prešovského samosprávneho kraja za zásluhy o vybudovanie Prešovského kardiocentra a zavádzanie nových diagnostických a liečebných postupov (2014), Cenu rektora Prešovskej univerzity v Prešove za vedeckú monografiu v skupine vedných odborov – vedy o živej prírode a ekológii za rok 2017. V roku 2019 mu bola udelená aj Strieborná medaila Prešovskej univerzity v Prešove či Cena primátora mesta Prešov. V roku 2020 získal členstvo v Slovenskej kardiologickej spoločnosti.

Profesor Kmec sa aktívne zúčastňuje celoslovenských aj zahraničných kongresov urgentnej medicíny a je autorom mnohých publikačných výstupov, vedeckých monografií a spoluautorom vysokoškolských učebníc. Podieľa sa na recenzovaní príspevkov a vysokoškolských skript pre odbory urgentná zdravotná starostlivosť a záchranné služby. Má zároveň bohatú prednáškovú činnosť na okresnej, krajskej, celoslovenskej a medzinárodnej úrovni. Pán profesor Ján Kmec je nielen významný odborník, ktorého profesionalita už dávno zarezoňovala v medzinárodnom kontexte, ale aj vzácny, šlachetný človek s veľkým srdcom. Azda preto je tak úžasným profesionálom práve v oblasti kardiológie.

Pán profesor, prezradíte našim čitateľom, aká bola Vaša cesta k medicíne?

Pri rozhodnutí ísť študovať medicínu bol prvoradý môj záujem o biológiu a svoju rolu zohrali aj úrazy pri športe. Za žiacke družstvo som v Prešove hrával hokej, pri ktorom som mal možnosť vidieť pri práci športových lekárov - napríklad pri šití či inom ošetrovaní bežných úrazov. Veľmi ma to zaujalo a aj ovplyvnilo pri výbere štúdia. Napokon, svoju úlohu zohralo aj kardiovaskulárne ochorenie môjho otca.

Ste rešpektovaným odborníkom v kardiológii. Čím si Vás získala práve táto oblasť medicíny?

Interné lekárstvo vnímam ako „kráľovnú medicíny“, ktorá poskytuje lekárovi výborný medicínsky prehľad a môže byť odrazovým mostíkom pre jednotlivé špecializačné odbory. Mňa hneď po skončení medicíny očarila práve kardiológia. Bolo to spôsobené niekoľkými faktormi, najmä však úmrtím môjho otca z dôvodu kardiovaskulárneho ochorenia v mladom veku. Veľký vplyv na moje rozhodnutie mala aj osobnosť profesora Takáča – vtedajšieho prednostu IV. internej kliniky Fakultnej nemocnice v Košiciach.

Ktoré boli najzásadnejšie kroky, ktoré Vás priviedli k profesii vysokoškolského učiteľa?

Na Prešovskej univerzite pôsobím na FZO na Katedre urgentnej zdravotnej starostlivosti a prednášam budúcim záchranárom predovšetkým akútnu kardiológiu. Som rád, že svoje dlhoročné skúsenosti a vedomosti z oblasti kardiológie môžem ako vysokoškolský učiteľ odovzdávať práve záchranárom, ktorí budú pôsobiť v prvej línii pri záchrane ľudských životov. Veľmi rád konštatujem výrazný nárast záujmu o toto štúdium, ako aj nárast vedomostí budúcich záchranárov.

V čom je pre Vás kontakt so študentmi výzvou?

Kontakt so študentmi je pre mňa neoceniteľným prostriedkom, ktorý ma núti k dokonalejšej príprave prednášok a prezentácii najnovších výdobytkov vedy a ich aplikácie do klinickej praxe. Študenti a pacienti sú pre mňa hnacím motorom v mojej práci.

Ktoré momenty boli pre Vás v oblasti vedecko-výskumnej činnosti výnimočné?

Moja vedecká škola je založená na prelínaní klinickej kardiológie a vedeckého výskumu v oblasti antropológie a predovšetkým genetiky. Vedecko-výskumný tím sa zaoberal a zaoberá predovšetkým výskumom genetických atribútov

„Študenti a pacienti sú pre mňa hnacím motorom v mojej práci.“

pacientov s ischemickou chorobou srdca, kardiomyopatiami a fibriláciou predsiení. Naše posledné práce sú zamerané na vplyv vybraných antropometrických parametrov na vznik, úspešnosť verzie a udržania sínusového rytmu u pacientov s fibriláciou predsiení, ako aj na dôkaz genetických mutácií u pacientov s kardiomyopatiami, eventuálne ischemickou chorobou srdca a najčastejšou arytmiou – fibriláciou predsiení.

Za svoj bohatý profesijný život ste počas rôznych pobytov v zahraničí nazbierali veľa odborných skúseností. Ktorá z týchto ciest bola pre Vás najinšpiratívnejšia?

V začiatkoch mojej profesionálnej kariéry som mal možnosť opakovanne sa zúčastniť na odborných stážach na Kardiologickej klinike IKEM v Prahe, na koronárnej a arytmiologickej jednotke. Práve táto stáž mi otvorila oči v tom, čo je to kardiológia, čo znamená venovať sa jej. Prax v arytmiológii, pokiaľ ide o implantáciu kardiostimulátorov a resynchronizačnú liečbu, som nadobudol na opakovaných krátkodobých stážach vo Švajčiarsku.

sku a Holandsku. Pod vedením profesora Hatalu, významnej osobnosti slovenskej kardiológie, som opakovane, na krátkodobých aj dlhších pobytoch v Národnom ústave srdcových a cievnych chorôb, zbieral skúsenosti v oblasti akútnej kardiológie a najmä v arytmológii pri implantácii a programovaní kardiostimulátorov, v resynchronizačnej liečbe, pri implantácii a programovaní implantovateľných kardioverterových defibrilátorov. Okrem toho som absolvoval nespočetné množstvo workshopov zaoberajúcich sa rôznymi oblasťami kardiológie, predovšetkým arytmológiou, akútnou kardiológiou, koronárnou chorobou srdca a srdcovým zlyhávaním.

Pán profesor, už dva roky žijeme v tieni pandémie. V čom boli jej následky pre Váš profesijný život najintenzívnejšie?

Áno, pandémia ochorenia COVID-19 mala a má následky pre môj profesionálny život - či už

ako lekára alebo vysokoškolského pedagóga. V rámci Kardiocentra sme boli nútení prispôsobiť prácu oddelenia protipandemickým opatreniam a pritom zabezpečiť adekvátnu starostlivosť nielen akútnym pacientom, ale aj pacientom vyžadujúcim elektívnu kardiologickú starostlivosť. Dodržiavaním protipandemických opatrení v rámci PU prednášame online, avšak workshopy z akútnej kardiológie vykonávame pri dodržaní všetkých opatrení na kardiologickom oddelení FNŠP J. A. Reimana v Prešove. Do minulého roku som pôsobil aj ako vedecký sekretár Slovenskej kardiologickej spoločnosti a pandémia COVID-19 výrazne ovplyvnila prípravu podujatí, ktoré sme vzhľadom na epidemickú situáciu pripravovali prezenčnou, ako aj online formou, čo sa ukázalo ako prospešné. Podujatia, ktoré majú vedecko-edukačný charakter, prebehli online formou s výbornou sledovanosťou a verím, že aj spokojnosťou členov SKS.

Vaše pracovné nasadenie je vysoké. Prirodzenou potrebou každého človeka je oddych a regenerácia síl. Ako najradšej relaxujete?

Veľmi rád relaxujem doma, v prírode a športom. Od mladosti hrávam hokej, futbal a tenis. V poslednom období sa snažím aspoň dvakrát týždenne športovať. Samozrejme, môj najväčší relax je čas strávený v kruhu rodiny.

Pán profesor, prezradíte našim čitateľom, ktoré vlastnosti sú najdôležitejšie pre to, aby sa človek stal špičkovým odborníkom vo svojej profesii?

Medzi najdôležitejšie vlastnosti človeka z hľadiska dosahovania cieľov považujem pracovitosť, cieľavedomosť, zodpovednosť, dôslednosť, skromnosť a tímovosť, avšak aj istú mieru ambicióznosti a odvážnosti.

Zhovárala sa
PhDr. Ivetra ONDRIOVÁ PhD.
FZO PU
Foto: prof. KMEC, archiv PU

Martin SOPKO:

MOJA NAJOBLÚBENEJŠIA MEDAILA JE TÁ PRVÁ A NAJMENŠIA

Mgr. Martin SOPKO st. - dvojnásobný víťaz Európskej ligy a 182-násobný reprezentant Slovenska volejbalovo vyrástol v metropole Šariša. S klubom VK MIRAD UNIPO Prešov dosiahol dvojnásobný triumf v najvyššej národnej lige a nad hlavu štyrikrát dvíhal trofej Slovenského pohára. Absolventa Fakulty športu Prešovskej univerzity (PU) v Prešove volejbal dostal do profesionálnych súťaží v Poľsku, Turecku i Spojených arabských emirátoch. Po návrate na Slovensko odovzdáva svoje bohaté skúsenosti práve v klube hrájúcom pod hlavičkou svojej alma mater. Vek už fyzicky cíti, ale nateraz sa oddychovať nechystá. V úvode roka 2022 oslávil štyridsiate narodeniny Martin Sopko st., hrajúca legenda prešovského a slovenského volejbalu.

Martin, viackrát ste mediálne avizovali, že budete hrať, kým vám bude zdravie slúžiť. Platí to stále? Alebo pri príležitosti svojho významného jubilea už rozmýšľate o ukončení kariéry?

Veľa ľudí mi pripomína, že mám svoj vek, ale ja si to ešte neuvedomujem. Čísla nevnímam a snažím sa správať tak, ako to cítim. Starám sa o seba, udržiavam sa vo forme, aby

mi zdravie slúžilo. Viem, že to tak nejde donekonečna. Čas ukončenia hráčskej kariéry sa blíži. Nechcem ešte vraviť nič konkrétne. Ak človek niečo robí, musí z toho mať radosť, šťastie a nachádzať v tom záľubu, aby ho to vnútorne naplňovalo. Mňa volejbal ešte stále baví, aj keď už riešim rôzne zdravotné problémy. Kým však naplňa moje srdiečko, chcem sa mu venovať.

Keby ste sa mali obzrieť za svojou bohatou kariérou, ktorý moment či úspech vo vás najviac rezonuje?

So športom som začal na základnej škole vo Veľkom Šariši. Učiteľ telesnej výchovy Oto Šuga ma predstavil vtedajšiemu prešovskému trénerovi mužov. Utkvelo mi to v pamäti. Na školskom turnaji ma oslovil Richard Vlkolínsky,

osobnosť z "veľkého" volejbalu. Bol to pre mňa významný moment. Ak by to bolo na mne, sám sa do klubu neprihlásim. Osud mi doprial človeka, ktorý ma priviedol do Prešova. Ja som bol volejbalom nadšený a pripravený tvrdo pracovať. Ak by sa to nestalo, možno by som dnes žil úplne iný život.

S úspešným športovcom, ako ste vy, sa spája množstvo ocenení, medailí a trofejí na národnej i klubovej úrovni. Máte svoju obľúbenú?

Vo vitríne vo foyer športovej haly Prešovskej univerzity v Prešove je maličká medaila vo veľkosti dvojeurovky. Získali sme ju asi pred sto rokmi. Práve táto medaila má pre mňa mimoriadne veľkú hodnotu. Veľmi si ju cením, pretože to bola moja úplne prvá medaila v živote. Získali sme ju pre prešovské družstvo so super kolektívom na majstrovstvách starších žiakov.

Od žiakov ste si prešli všetkými vekovými kategóriami až k A mužstvu. Aká bola vtedajšia situácia vo volejbalovej extralige?

Prešov v tom období nepatril medzi volejbalovú špičku a ja som potichu sníval, že ho raz na vrchol so spoluhráčmi privediem. Podarilo sa to v roku 2005. Ostatné družstvá boli veľmi silné. Mali finančné zabezpečenie a kvalitných zahraničných hráčov. V Prešove sa zišiel dobrý kolektív študentov PU doplnený o cezpoľných hráčov. Zostavili sme super partiu, tvrdo a naplno sme trénovali. Každý rok sme šli vyššie a vyššie až po vytúžený titul. Od tohto momentu sa už prešovský tím s menšími či väčšími prestávkami vždy radí do slovenskej špičky.

Volejbal vám otvoril viacero dverí. Aj do sveta.

Do zahraničia som sa dostal prvý raz práve vďaka volejbalu. Začal

som spoznávať cudzie krajiny. Tento šport mi dal mnoho nádherného. Trofeje sú krásne, ale všetky tie zážitky, krajiny, situácie a ľudia, ktorých človek pri volejbale spoznal, to je čosi výnimočné a úžasné. Budem si to pamätať do konca života.

Po desiatich rokoch v Poľsku, Turecku a Spojených arabských emirátoch ste sa vrátili do Prešova spolu so spoluhráčmi Michalom Červeňom a Kamilom Feňom. Ako sa rodil druhý titul pre Prešov?

Vrátili sme sa do stabilizovaného klubu hlavne vďaka univerzite, firme Mirad a Mariánovi Palenčarovi. Boli sme vyzretejší a v ťažkých situáciách aj psychicky odolnejší. Doniesli sme do tímu pokoj, rozvahu a energiu. Ostatní hráči sa na nás mohli spoľahnúť, čo boli ideálne ingrediencie pre druhý prešovský titul. Mužstvo sme poskladali zo starších a skúsenejších

a mladších a dravších hráčov. Od začiatku sme šli tvrdo za tým, aby sme titul získali. Myslím, že v play-off sme od štvrtfinále cez semifinále až po finále neprehrali ani jeden zápas. Držíme historický rekord: 21 zápasov v rade nás nikto neporazil. Pamätám si to, budem si to pamätať. Úžasná partia, úžasní ľudia, skvelé vedenie a fanúšikovia. Všetko fungovalo na vysokej úrovni. Titul bol čerešničkou na torte. Bol to veľmi dobrý ročník.

Aj vo svojom veku patríte svojim excellentným servisom k slovenskej špičke. Podanie je Achillovou pätou viacerých hráčov a v modernom volejbale sa naň kladie obrovský dôraz.

Momentálne je v slovenskom volejbale len veľmi málo hráčov, ktorí dokážu tvrdo a stabilne podávať. Najčastejšie je problém v motorike a technike. Ak ju hráč nedodržiava správne, prestáva ovládať loptu.

Aké je tajomstvo Šnapsovho výnimočného servisu?

Vychádza mi z toho len jedno. Od malička som bol najlepší v hádzaní kriketovej loptičky, granátu a podobne. Vyhral som súťaže. Ešte skôr, keď som mal päť – šesť rokov, som celé leto trávil pri rieke Torysa, kde sme sa s kamarátmi pretekali, kto dokáže hodiť kamienky najďalej. Často som prehrával, čo som veľmi zle niesol. Individuálne som preto trénoval. Ráno som vstal, šiel som k brehu a hádzal som kamene, ale tak, aby ma nikto nevidel. Určite mi to pomohlo vycibriť si techniku a vytvoriť si fyzický predpoklad, ktorý som neskôr zužitkoval vo volejbale.

Ste absolventom Fakulty športu PU. Ako vás štúdium obohatilo?

Už pri nástupe na vysokú školu som absolvoval letnú univerziádu v Pekingu. Ešte pred zápisom na štúdium som odohral výborný

turnaj a Číňania mi hneď ponúkli kontrakt. Všetky podmienky boli lukratívne, ja som však ešte nebol mentálne pripravený, aby som odišiel zo Slovenska, takže som ponuku odmietol. Svoje rozhodnutie som nikdy neoľutoval. Mal som svoje priority, medzi ktoré patrilo úspešné ukončenie vysokej školy. Zažil som si krásne študentské časy a fakulta mi s ohľadom na moje volejbalové povinnosti maximálne vyšla v ústrety. Príležitosť si ma našla. Ako člen slovenskej reprezentácie s čerstvým diplomom som bol súčasťou tímu, ktorý v rámci priateľského zápasu otváral športovú halu v poľskom Kędzierzyn-Koźle. Tam ma hneď v prvom zápase vyhlásili za hráča zápasu a funkcionári domáceho tímu si ma okamžite zavolali na súkromný rozhovor. V Poľskej Plus lige sa začalo moje zahraničné putovanie.

Čo by ste chceli študentom Prešovskej univerzity odkázať? Aký je váš recept na úspech?

Študujte, spoznávajte nových ľudí a venujte sa tomu, čo vás baví. Ak to objavíte, venujte tomu svoj čas. Pracujte na sebe tvrdo a zodpovedne. Ja som mal vo svojom živote šťastie na skvelých ľuďoch. Volejbal mi veľa vzal, ale dal mi ešte oveľa viac. Som rád, že som na vzdelanie myslel už v mladosti a úspešne som absolvoval Fakultu športu, ktorá mi dala predpoklad na dobré uplatnenie sa aj po ukončení aktívnej hráčskej kariéry.

Zhovárala sa
Mgr. Jana PEREGRÍNOVÁ
Foto: Veronika MIHALIKOVÁ

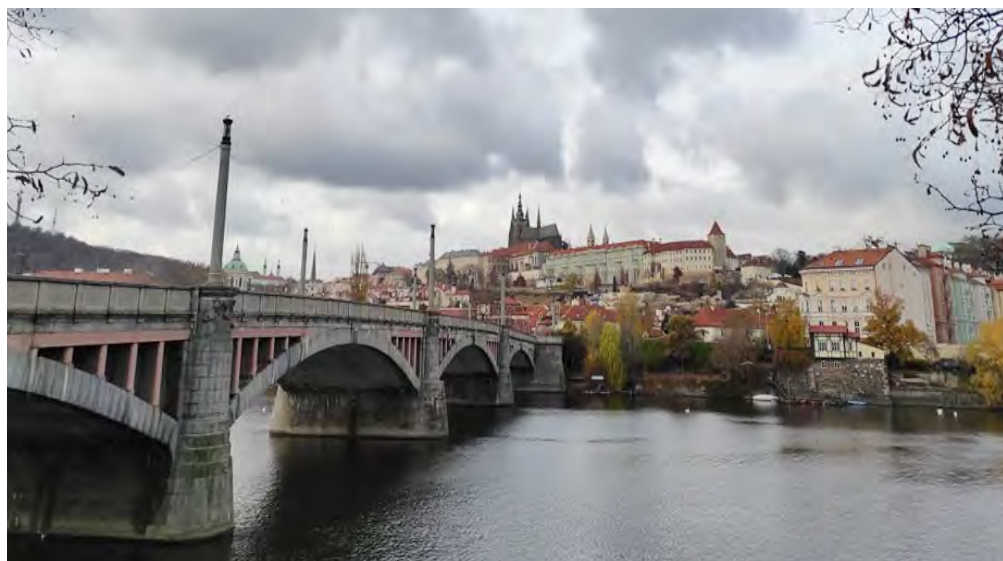
AJ V ČASE PANDÉMIE SA TO DÁ

O programe Erasmus+ som toho veľa čítala a ešte viac počula, ale ako sa hovorí, je lepšie raz vidieť ako stokrát počuť. V roku 2019 som sa preto zúčastnila stáže v Ríme na Pontificio Biblico Istituto. Tento nezabudnuteľný zážitok mi priniesol množstvo životných a nenahraditeľných skúseností a bol hlavným dôvodom, prečo som sa rozhodla si ho znova zopakovať v roku 2021.

Mojou cieľovou destináciou pre minuloročný Erasmus sa stala Praha. V porovnaní s mojom prvou skúsenosťou to však tento raz bolo iné. Ako inak, dôvodom bola (a stále ešte je) pandémia COVID-19. Spočiatku som sa síce zdráhala a bojovala s myšlienkou, či mi to vôbec bude stať za to a či je rozumné v takejto situácii vycestovať, napokon však svoje rozhodnutie

kže mi nič nestálo v ceste za ďalšou stážou. Hlavnou náplňou môjho študijného pobytu v Prahe bolo plnenie potrieb fakulty, konkrétne účasť na rôznych podujatiach, pomoc pri príprave konferencií, vykonávanie potrebných administratívnych prác a prevažne práca v knižnici. Práca v knižnici bolo úžasné a samotná knižnica sa dá len ťažko opísať. Úlohy môjho mentora

hlavné mesto našich susedov má naozaj svoje nezameniteľné čaro a magickú atmosféru. Síce som Prahu navštívila už predtým ako turistka, ale až teraz som mala možnosť spoznať ju bližšie a lepšie. Dalo by sa povedať, že aj „vďaka“ pandémie, som sa nemusela po Karlovom moste pretláčať cez miliónové davy ľudí, ale mohla som si ho vychutnať v jeho plnej kráse.

neľutujem. Po zvážení všetkých pre a proti a všetkých rizík spojených s vírusom som si pobilila kufor a vydala sa za ďalším dobrodružstvom. Napokon, celú stáž som zvládla bez toho, aby som sa nakazila a vďaka očkovaniu som sa vyhla aj povinným karanténam.

Celý proces získania grantu na stáž je veľmi jednoduchý. Stačí zájsť za vašim fakultným koordinátorom, ktorý vám vysvetlí jednotlivé kroky a celý proces s tým spojený. V mojom prípade prebehlo všetko hladko a bez akýchkoľvek komplikácií, ta-

na Karlovej univerzite sa zhostil profesor Ján Royt, ktorému vďačím za jeho ľudský prístup a ochotu pomôcť mi pri písaní mojej dizertačnej práce. Cieľom stáže bolo získanie praktických skúseností a práca v medzinárodnom prostredí. Nie je nič lepšie ako spolupracovať s niekým, kto sa profesionálne venuje témam, na ktorých pracujete celé doktorandské štúdium.

Chvály na stavežatú Prahu som už počula mnoho, či už od kamarátov alebo známych. Teraz aj z vlastných skúseností môžem potvrdiť, že

Aj napriek tomu, že som sa v čase pandémie bála vycestovať a nevedela som si predstaviť, ako to celé bude prebiehať, všetko dopadlo dobre a prekonal moje očakávania. Stačí, keď budete opatrní a budete dodržiavať všetky opatrenia. Napokon, s vírusom tu žijeme už druhý rok - nedovoľme preto, aby nás obral o zážitky a skúsenosti, ktoré môžeme získať.

Mgr. Dominika LIPTÁKOVÁ
doktorandka GTF PU

ERASMUS+ NA PYRENEJSKOM POLOSTROVE

Tomáš Hohoš, študent druhého ročníka bakalárskeho študijného odboru turizmu, hotelierstvo a kúpeľníctvo na Fakulte manažmentu, ekonomiky a obchodu Prešovskej univerzity v Prešove strávil semester na študijnom pobyte ERASMUS+ v Portugalsku. O svojich skúsenostiach so štúdiom na Polytechnic Institute de Bragança a zážitkoch z Portugalska píše v nasledujúcich riadkoch.

Už na začiatku vysokoškolského štúdia na Fakulte manažmentu, ekonomiky a obchodu PU v Prešove nám pani prodekanka a zároveň Erasmus koordinátorka Mgr. Eva Benková, PhD. povedala o možnosti vycestovať na Erasmus mobility na partnerské univerzity. Keďže som už podobné skúsenosti mal, povedal som si, že je čas skúsiť niečo nové. Chcel som sa hlavne naučiť niečo nepoznané, precvičiť si angličtinu v praxi a spoznať neznámu krajinu.

Na začiatku som sa nevedel rozhodnúť, kam sa vybrať. Po dlhom uvažovaní som si zvolil Portugalsko. Nebol som sám, čo ma prekvapilo. Cestovala so mnou aj spolužiačka

Martina z inej skupiny môjho študijného odboru. Najviac ma asi prekvapilo to, že mesto, v ktorom sme bývali, bolo veľké ako Sečovce... No aj napriek tomu, že nebolo veľké, ľudia tam boli veľmi srdeční a milí. Učitelia na nás brali ohľad a dávali nám veľmi zaujímavé úlohy, niektorí vyžadovali našu plnú účasť na hodinách, pre iných stačilo pripraviť projekt a na prednášky sme chodiť nemuseli. Ako doplnkový predmet sme mali portugálčinu, ktorá nám dosť pomohla a uľahčila pobyt.

Vo voľnom čase sme podnikli viaceré výlety do Porta, Bragy či Bragançy s našimi rumunskými spolubývajúcimi. Aj napriek neveľ-

mi priaznivej pandemickej situácii sme v Portugalsku mohli univerzitu navštevovať prezenčne.

Erasmus mi veľa dal - vylepšil som angličtinu a spoznal úžasných ľudí. A aj keď sa vyskytli nepríjemnejšie a stresujúcejšie chvíle, veľa som sa cez ne o sebe dozvedel. Vďaka tomu dnes viem, čo na sebe potrebujem zlepšiť.

Tomáš HOHOŠ
študent FMEO PU
RNDr. Jana MITRÍKOVÁ, PhD.
FMEO PU
Foto: Tomáš HOHOŠ

PREČO ERASMUS+ NA CYPRE?

Vždy som rozmýšľala nad štúdiom v zahraničí. Vyskúšať si, aké to je opustiť krajinu, v ktorej som vyrastala, kde všetko poznám a kde sa dorozumiem rodným jazykom a zažiť niečo úplne iné. Rozhodla som sa, že to v zimnom semestri skúsím a absolvujem študijný ERASMUS+ pobyt na Cypre.

Takto na otázku „Prečo Erasmus+ na Cypre?“ odpovedá Martina Loyová, študentka bakalárskeho programu turizmus, hotelierstvo a kúpeľníctvo na Fakulte manažmentu, ekonomiky a obchodu Prešovskej univerzity v Prešove. A cestovateľka v rozprávaní pokračuje...

Krajinu som vybrala hlavne kvôli počasiu; nič nie je lepšie ako more, palmy a teplo. Keďže som mala jasno v tom, kam by som chcela vycestovať, celý proces sa začal pohovorom, ktorý sa konal v angličtine na overenie toho, ako ju ovládam. Následne som pokračovala vybavovaním dokumentov, komunikáciou so školami, vybavovaním ubytovania, zakúpením leteniek a taktiež poistenia. Odletela som v posledný augustový deň. Cesta bola jednoduchá, keďže som mala priamy let na Cyprus - konkrétne do Pafosu, odkiaľ moja cesta pokračovala autobusom do Lemesosu. Toto mesto sa stalo mojim domovom na celé štyri slnečné mesiace. Je to nádherné mesto bohaté na kultúru, vzdelanie, ale aj študentský život. Dominantou mesta je niekoľkokilo-

metrové mólo, na konci ktorého je Marína. Piesočnatá pláž, palmy, tradičné cyperské jedlo a priatelia z celého sveta - presne takto vyzeral môj typický deň v Stredomorí. Kuchyňa na Cypre je veľmi chutná, obsahuje hlavne mäso, zeleninu a mliečne výrobky. Samozrejme, nesmie chýbať domáce víno. S Erasmus kamarátmi sme si veľmi obľúbili reštauráciu s názvom Meze. Systém tam funguje tak, že vám donesú niekoľko tradičných jedál v porcii predjedla, a vy tak máte možnosť ochutnať všetko, čo cyperská kuchyňa ponúka.

Škola ma milo prekvapila. Mala som obavy, aké to bude študovať po anglicky, ale učitelia boli nesmierne milí, ochotní a chápu. Nemala som s ničím problém. Učivo mi bolo vždy dobre vysvetlené a aj napriek tomu, že som v niektorých prípadoch bola v triede jediná, ktorá nevedela po grécky, učiteľovi to neprekážalo. Ako nepovinný predmet som mala hodiny gréčtiny.

Zvolila som si ju, pretože sa mi zdalo užitočné aj zaujímavé naučiť sa základy domáceho jazyka.

Bol to úžasný zážitok v mnohých smeroch. Spoznala som novú kultúru, získala som nových kamarátov, osamostatnila som sa a všeobecne môžem skonštatovať, že svoje rozhodnutie študovať v zahraničí vôbec neľutujem.

Martina LOYOVÁ
študentka FMEO PU
RNDr. Jana MITRIKOVÁ, PhD.
FMEO PU
Foto: Martina LOYOVÁ

PREČO VYCESTOVAŤ NA ERASMUS+ POBYT?

Moje meno je Matúš Slobodník, som študentom druhého ročníka bakalárskeho študijného odboru turizmus, hotelierstvo a kúpeľníctvo na Fakulte manažmentu, ekonomiky a obchodu Prešovskej univerzity v Prešove. V nasledujúcich pár riadkoch by som chcel opísať svoje posledné štyri mesiace na Cypre. Pokúsim sa zachytiť všetko, čo by vás mohlo povzbudiť k štúdiu počas jedného semestra - alebo aj celého roku - v krajinách, do ktorých by ste sa inak nepozreli.

Moje prvé odporúčanie je, aby ste sledovali oficiálnu stránku fakulty a hlavne výzvy na Erasmus+, pretože na rozdiel od spolužiačky Martiny som o tom dopredu príliš nepremýšľal a všetko som vybavoval na poslednú chvíľu. Na Cypre som sa teda ocitol viac-menej náhodou. Čo všetko potrebujete a čo sa od vás očakáva? Klamal by som, ak by som povedal, že „iba“ chuť vycestovať. Pred cestou totiž budete musieť vypísať pár dokumentov, prihlášok a absolvovať test v anglickom jazyku. So všetkým vám však pomôžu koordinátori a učitelia z PU a tiež z vašej budúcej univerzity. Možno sa budete cítiť trochu stratení a neistí z toho, kam cestujete, no viem, že keď sa vrátite domov, tieto obavy sa vám budú zdať malicherné.

UCLan - University of Central Lancashire - Cyprus je univerzita so sídlom v Spojenom kráľovstve, ktorá má na Cypre veľmi dobré meno a jej požiadavky podliehajú britským štandardom. Môžem vás uistiť, že ako ERASMUS študenti nebudete mať najmenší problém zvládnuť všetky predmety a budete mať aj dosť času na všetko ostatné. Nájdete tu veľmi ochotných učiteľov s inými požiadavkami na študentov ako len naučiť sa veci naspamäť.

Univerzita sa nachádza v obci Pyla vzdialenej 20 minút od Larnaky. Môžete tam počuť aj slovenčinu,

pretože sa nachádza len pár kilometrov od hranice so Severným Cyprom, ktorý je tureckým územím. Na hraniciach nad dedinou je celoročne 40 slovenských vojakov, niektorí aj s rodinami. Ide však o úplne pokojnú a veľmi bezpečnú dedinu. Anglicky na Cypre rozumie každý a rozpráva ňou drvivá väčšina obyvateľov. Možno je to spôsobené tým, že Cyprus je obľúbenou turistickou destináciou a veľa miestnych pracuje v turizme, alebo tým, že Cyprus bol britskou kolóniou (preto sa tu napríklad jazdí rovnako ako v Spojenom kráľovstve po ľavej strane). Cyprus je síce veľmi bohatý na históriu a kultúru, no nie je veľkým štátom.

Dovoliť si preto tvrdiť, že za štyri mesiace tam som nevynechal hádam jediné zaujímavé miesto, pevnosť, pláž či prístav. Ba čo viac, tieto miesta som navštívil s ľuďmi, ktorí navždy ostanú v mojom srdci. Nezabudnuteľné ostanú tiež bazénové párty, ochutnávanie nových jedál, prechádzky v prístavoch či hranie kariet na pláži. Tieto aktivity sa na Cypre stali takmer každodennými a doma sa zažiť nedajú. V Stredomorí som dokonca zažil aj zaujímavé internacionálne Vianoce a jednu z najlepších osláv Nového roku v mojom živote.

Myslím si, že nezáleží, či si zvolíte UCLan alebo inú univerzitu na Cypre. Dokonca si myslím, že nezáleží ani na krajine - samozrejme,

ak si zvolíte škandinávsku krajinu, rozdiel v kultúre či teplotách bude neporovnateľný a neužijete si zmrzlinu v decembri ako ja. Viete však, na čom záleží? Na ľuďoch. Stretol som takých, ktorí boli už na svojom treťom Erasme, takých, ktorí o takejto ceste snívajú, odkedy o nej prvý raz počuli, takých, ktorí sa tu dostali náhodou, takých, pre ktorých bol Cyprus prvou voľbou a vedeli o ňom všetko dopredu, ale aj takých, ktorí chceli skúsiť Erasmus v úplne inej krajine, no boli nútení svoju destináciu zmeniť. Všetci sme však mali niečo spoločné. Spojila nás nebojácnosť, chuť cestovať, spoznávať, ochutnávať a posúvať vlastné hranice. Práve preto sme si všetci hneď porozumeli a vznikli veľmi silné kamarátstva.

Program Erasmus+ mi otvoril dvere k novým skúsenostiam, k novým kultúram a ľuďom. Ak ste nad Erasmusom premýšľali aspoň raz, ak vám prebehla hlavou myšlienka, že to nezní zle, mali by ste to rozhodne skúsiť. Ľutovať nebudete, nech sa rozhodnete pre akúkoľvek krajinu. Ak by vás zaujímali ďalšie informácie, neváhajte ma kontaktovať, každému rád poradím.

Matúš SLOBODNÍK
student FMEO PU
RNDr. Jana MITRIKOVÁ, PhD.
FMEO PU
Foto: Matúš SLOBODNÍK

TAJOMSTVO PORTUGALSKA ODHALENÉ

Podali sme si prihlášky a naozaj to vyšlo! Nuž sme si zbalili kufre a nasadli na lietadlo. Nevedeli sme, čo nás čaká, a lomcovali nami rôzne pocity - od šťastia až po strach. Aký bol náš semester v 2500 kilometrov vzdialenom Portugalsku? Na túto a aj mnohé ďalšie otázky vám dáme odpoveď'...

Sme študentky druhého ročníka bakalárskeho študijného odboru turizmus, hotelierstvo a kúpeľníctvo na Fakulte manažmentu, ekonomiky a obchodu Prešovskej univerzity v Prešove. Angličtina nebola nikdy našou silnou stránkou, to sme vedeli už od strednej. Hovorí sa, že jedným zo základov úspechu je nevzdávať sa, a tiež to, že ak niekto nevie plávať, treba ho jednoducho hodiť do vody. Nás tam bohužiaľ nemal kto hodiť, tak sme skočili samé. Možno viete, ako to chodí so ženami. Dvakrát tridsaťdvakilový kufor, dvakrát desaťkilový kufor a k tomu bonus dvakrát desaťkilová kabelka. Na jednu osobu to vychádzalo na päťdesiatdva kíl batožiny a nám to bolo aj tak stále málo. Konečne sme dorazili do Lisabonu. Obidve choré a ukašľané po rozlúčkovej chate s kamarátmi. Prvá noc nevyzerala ako z rozprávky, ležali sme choré s čajom v posteli. Druhý deň sme si zbalili veci a vybrali sa do nášho mestečka Peniche. Bývali sme spolu v byte, ktorý sme si vybavili vďaka nášmu známemu. Naše prvé odporúčanie je: zháňajte si ubytovanie minimálne dva až tri mesiace pred odjazdom. To, že sme ho zohnali len dva týždne vopred, bolo len šťastnou náhodou. Peniche na nás okamžite urobilo dojem. Je to malé mestečko s približne dvadsaťtisíc obyvateľmi. Nachádza sa hodinku cesty na sever od Lisabonu. Je to jedno z najlepších miest pre surferov na svete. Vyzerá to tam ako z rozprávky.

Mesto leží na polostrove s vysokými útesmi a obormi vlnami. Portugalskú kultúru sme si rýchlo osvojili. Ranné vstávanie prestalo existovať; naopak, zrodila sa poobedňajšia siesta. Minimum troch kvalitných káv bolo podmienkou života. A k tomu samozrejme neodolateľný, tradičný pastel de nada, ktorý sa zamiluje aj ten, kto sladké nemá v láske. Akademický rok sa začal pomaly rozbiehať. Čo si nevypýtaš, to nemáš - v duchu tohto poznania sme boli donútené komunikovať. Začali sme nadväzovať nové priateľstvá s ľuďmi z celého sveta, ale aj s miestnymi. Čo sa týka školy, šlo jednoznačne o super skúse-

nosť. Školstvo v Portugalsku sa nedá porovnať s tým slovenským. Ďaleko napredujú, to je isté. Prvý rozdiel sme hneď spozorovali v komunikácii medzi študentmi a pedagógmi. Vzťahy boli veľmi priateľské. Vyučujúci a študent boli akoby na jednej úrovni a nikto sa nad nikoho nevyvyšoval. Samozrejme, všetci sme mali rešpekt voči autoritám, no ich prístup bol úplne iný ako ho poznáme z domu. Na hodinách sme sa učili z praxe. Materiály nám posielali vyučujúci alebo sme si po ne chodili do knižnice. Témy boli spracované pokrokovovo a moderne vo forme rôznych cvičení a situácií z praxe. Pár vyučujúcich

sme oslovovali ich krstným menom, čím sme nadväzovali dôvernejší vzťah. Dokonca sme s nimi mali aj chatové skupiny na WhatsAppe, kde sme mohli nepretržite komunikovať. Škola organizovala rôzne workshopy a podujatia, kde sme spoznali mnoho ďalších kamarátov. Nádherný bol aj výhľad z budovy, keďže škola sa nachádzala priamo na útese.

na cestovanie. Precestovali sme veľkú časť Portugalska od Porta na severe krajiny až po región Algarve s jeho krásnymi plážami. Ak sa pýtate, ako sme to všetko vedeli utiahnuť po finančnej stránke, určite odporúčame si niečo našetriť. Z grantu síce dostanete nejaké peniaze (približne 500 eur), no ak si chcete niečo kúpiť, cestovať alebo dopriať si, budete potrebovať vlastné zásoby. Tým, že sme sa pohybovali v spoločnosti, našli sme si množstvo kamarátov a stretávali sme sa s rôznymi problémami, podstatne sa nám zlepšila angličtina. Nedá sa opísať, čo všetko vám Erasmus vie dať. Každý to musí zažiť, odniesť si z toho vlastnú skúsenosť a vyťažiť z nej čo najviac. Na Slovensku nie je veľa uchádzačov o Erasmus,

preto sa netreba báť, že by vás nevzali. Keď nám naši spolužiaci z iných krajín rozprávali, aká je na ich univerzitách bitka o to, kto sa dostane na Erasmus, nemohli sme tomu uveriť. Študenti tam musia spĺňať oveľa viac kritérií, absolvovať rôzne testy a mať aj určitý priemer známok. Prečo sa mladí Slováci boja a nechávajú si ujsť tieto jedinečné príležitosti, hoci to máme oveľa jednoduchšie? Stratíť nemôžete určite nič. Naopak, môžete len získať. Práve preto sa na cesty chystáme aj ďalší semester. Držte nám palce a nebojte sa do vody skočiť tiež.

Henrieta CHLEBOVCOVÁ
Annamária RIMBALOVÁ
študentky FMEO PU
Foto: autorky

Najintenzívnejší kontakt sme mali so spolužiakmi z Erasmu. Organizovali sme spolu veľa spoločných výletov a akcií. Igor z Brazílie sa po večeri u nás postavil a šiel umývať riad - vraj je to u nich normálne. Simone z Talianska nám pripravil tú najlepšiu pizzu a lasagne, aké sme kedy jedli, Marina zo Španielska nám zasa urobila jej tradičnú omeletu... Organizovali sme si rôzne párty, kam každý priniesol jedlo charakteristické pre svoju krajinu. Jasné, že sme plánovali schudnúť. Realita je ale taká, že po všetkom tom dobrom jedle a úžasnej kuchyni sme sa vrátili o 7 kíl ťažšie. Školu sme mali len tri dni v týždni, a tak sme mali more voľného času

